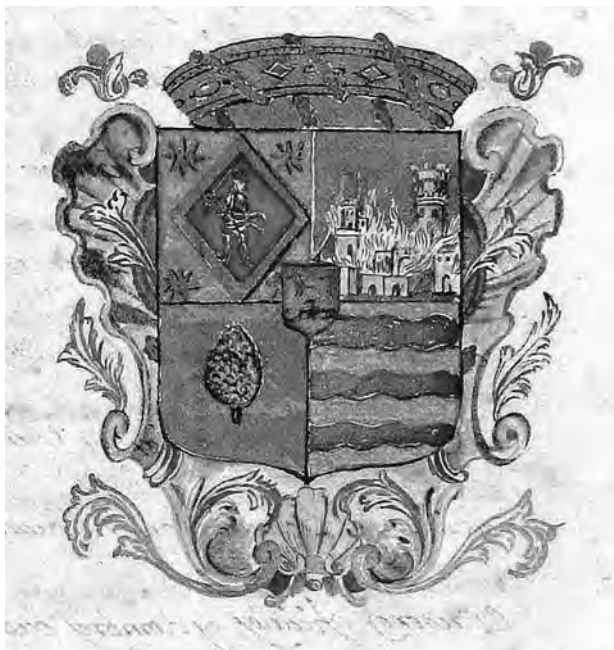

ELS TUDÓ
120 anys en la història de Can Ginestar (1696-1816)

Coral Torra i Pannon

L'edifici més emblemàtic de Sant Just és, sens dubte, Can Ginestar. Avui convertida en casa de cultura i centre d'una sèrie d'activitats socials, culturals i populars, Can Ginestar és present en la majoria de les activitats del poble.

Quin santjustenc no anat mai a veure una exposició al “Celler”, o a llegir a la Biblioteca, o s'ha assegut en els bancs sota la fresca dels arbres, ha corregut darrera els fills jugant pels caminets del jardí, ha ballat sardanes o ha gaudit del ball dels gegants per la Festa Major ?

Can Ginestar ha tingut, però, una història molt llarga i no s'ha anomenat sempre així.

Si ens fixem una mica en la llinda de l'entrada veurem que hi ha inscrita la data del 1403. És una data molt antiga, potser associada al nom de “Rabassa” que anomena Mossèn Antonino:

“De primer se'n digué Heretat o Casa d'en Rabassa.....”¹

No hi ha notícies d'aquest Rabassa en els documents de l'època.² El que sí sabem segur és que des del començament del segle XV s'anomenava Can Duran, nissaga de la qual hem pogut establir la història familiar.

Els Duran es mantingueren a la casa fins el 1696, l'altra data que figura en una pedra situada al terra, davant mateix de la porta principal, força malmesa després de molts anys de trepitjades, però avui feliçment preservada per una gruixuda estora que la cobreix totalment, en espera de trobar-li un emplaçament més adient.

En aquest any de 1696, tal com diuen les Notes Històriques de Mossèn Antonino:

“Mes tard, per haver-la comprada el 29 de març de 1696 Jacint Tudó, va dir-se Can Tudó”

Jacint Tudó era botiguer de draps de Barcelona i la seva vida, la de la seva família, i la vinculació que tingueren amb Sant Just és l'eix vertebrador del present escrit.

¹ TENAS I ALIBÉS, Mn. Antonino: *Notes Històriques del poble i parròquia de Sant Just Desvern*. Fidel R. Ferran, Impressor. Barcelona, 1947. P. 63.

² Aquest tal Rabassa de qui fa menció Mn. Antonino Tenas sense citar la font, no és esmentat ni en els llibres sacramentals de l'Arxiu Parroquial, ni en els fogatges de 1497, 1516 i 1553, ni en els documents de la Pia Almoina publicats per Baucells, així com tampoc en el Capbreu del 1347 estudiat per David Guasch a *Quaderns d'estudis Santjustencs I – 1984*.

Llosa situada davant del portal de “Can Tudó” on s’hi pot llegir “Jacinto de Tudó 1696”.

Aquesta llosa segurament fou posada pel nét quan la família aconseguí el títol nobiliari i passaren a anomenar-se “De Tudó”.

(Fotografia: Francesc Riera).

Els Tudó posseïren la casa fins al principi del segle XIX; posteriorment la comprà la família Modolell-Ginestar i llavors canvià el seu nom per última vegada.

Els primers Tudó

Els orígens dels Tudó són foscos. Pel que diu Jacint Tudó en el seu testament, sabem que era originari de Montmaneu.

Montmaneu és un petit poble al límit de l’Anoia i la Segarra Calafina, potser més conegut pel seu agregat de la Panadella, quan era pas obligat de la N II, antic camí Ral, per anar a Lleida.

Detall d’un mapa del corregiment de Cervera fet l’any 1759 on es pot veure Montmaneu marcat amb el núm. 4, l’agregat de la Panadella amb el núm. 8 i el camí Ral que anava a Lleida. (Archivo General de Simancas. Signatura: MPD, 62, 065).

Si consultem el fogatge del 1553 veiem que no hi ha cap Tudó a Montmaneu en aquestes dates. Sí que n'hi ha, però, fins a quatre, en el poble veí de Copons.

Copons, una mica més gran que Montmaneu, està situat a la serra de Rubió.

Ambdós pobles són esmentats ja en el segle XI. El 1242 Guillem de Pujalt llegà el lloc de la Panadella al Monestir de Santes Creus. Al 1416 en morir a Igualada el rei Ferran I, el seu fill Alfons va demanar a Montmaneu la col·laboració de vint animals per formar part de la comitiva fúnebre que anava a Poblet. Durant la guerra contra Joan II el castell s'hagué de rendir per manca de defensors i va quedar completament enrunat.

A Copons, l'any 1020, Guifré de Balsareny vengué el castell a la seva muller, la qual el deixà, per testament, al seu fill Guillem ardiaca i futur Bisbe de Vic. El 1276 Jaume I el Conqueridor formalitzà la donació del castell i de la vila a Joan de Copons i el 1315 es confirmà la seva possessió al descendent Jaume de Copons.

Els dos pobles formaren part de la vegueria de Cervera fins el 1716.

Si tornem a mirar els fogatges, el de 1497 assigna 20 focs a Copons i el de 1515 havia baixat a 19, però el de 1553, en canvi, diu que hi viuen 33 famílies. Aquesta pujada pot ser deguda a la immigració, gascona primer i de tot França després, que tingué lloc a Catalunya entre el 1497 i el 1626, i que, si bé es va concentrar en la ciutat de Barcelona i les comarques litorals, poc o molt afectà tot el Principat; i en un lloc petit com Copons, un increment tant alt de la població en només quaranta anys evidencia que aquesta immigració hi devia arribar amb força.

Procedien de França els Tudó?³ No ho sabem del cert, però és molt probable que vinguessin de l'altra banda dels Pirineus i arribessin amb els primers immigrants que passaren a Catalunya buscant feina i menjar, i fugint al mateix temps de la misèria i de les guerres de religió que assolaven França en aquella època. Catalunya era llavors una terra despoblada per l'assot de la Pesta Negra que ofería moltes oportunitats als joves del migdia francès, superpoblat i abatut per la guerra i el bandolerisme. D'aquesta manera al final del segle XVI, entre el deu i el vint per cent de la població masculina catalana era d'origen francès.

³ En l'actualitat el cognom Tudó està estès per una gran part del Languedoc, Midi-Pyrénées, Provença i zones d'Aquitània i Bretanya.

El 1497 trobem un Andreu Todó en el poble veí de Veciana i el 1553 n'hi ha quatre més a Copons, que el fogatge ja anomena Tudó.

Si realment el primer Tudó va venir de França devia procedir de la Gascunya i arribà en els primers temps de la immigració establint-se de seguida, de tal manera que el 1620 Joan Tudó ja era sotsveguer de Copons.⁴

Les vegueries eren la divisió administrativa de Catalunya des del segle XIII. El cap jurisdiccional era el veguer que tenia funcions policials i processals; era el garant de la pau i la seguretat al territori, i representant del rei. Disposava d'una cort formada per oficials (sotsveguer, jutge, procurador fiscal i advocat d'ofici), l'escrivania i el saig o ministre de justícia. El veguer no actuava en zones de jurisdicció d'un baró i ben aviat es va veure limitat, també, pels poders municipals, de manera que en poblacions grans o molt importants havia de cedir el seu poder al batlle. Aquestes atribucions del veguer mica en mica van ser adoptades pel batlle fins que a la fi els dos càrrecs es fusionaren. Per poder obtenir el càrrec de veguer existien unes condicions mínimes, com ser català, de bona família i no ser l'hereu de la casa.

Una de les vegueries més importants era la de Cervera a on pertanyia Montmaneu, mentre que Copons formava una petita sotsvegueria que incloïa Veciana, Biure i Montfalcó el Gros. És en aquesta sotsvegueria on l'any 1620 trobem a Joan Tudó ocupant els càrrecs de batlle i sotsveguer alhora. En el compliment d'aquesta funció, Tudó havia detingut el moliner de Veciana, Jaume Fiterol, pel delictes de possessió de pedrenyals.

El pedrenyal és una arma de foc a manera de pistola llarga que es dispara amb pedra foguera. Semblant al trabuc, però de mida més curta, era l'arma preferida pels bandolers ja que la podien amagar amb molta facilitat. Amb l'aparició de la clau de roda, enginy semblant a l'emprat en els encenedors, es desenvolupà una arma més fiable i manejable que causà estralls a la Catalunya dels segles XVI i XVII. Només en l'any 1603 més de tres-centes persones foren assassinades amb aquesta arma, de tal manera que el virrei imposà la prohibició de qualsevol mena de pedrenyal sota penes molt severes que, fins i tot, podien arribar a galeres.⁵

⁴ Els francesos nouvinguts eren molts joves i generalment acabaven casant-se amb noies del país, principalment vídues. Aquesta era una condició bàsica per ser plenament acceptats socialment i poder ocupar un càrrec en el consell municipal. Per a més informació consultar CODINA, Jaume. "La immigració francesa al delta del Llobregat", a *XXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*. Centre d'estudis comarcals del Baix Llobregat i Amics del Prat. El Prat, 1980. P. 230.

*Pedrenyal fabricat a Ripoll l'any 1614.
(Victoria and Albert Museum, Londres).*

Joan Tudó havia empresonat, doncs, a Jaume Fiterol en compliment de la llei quan a la nit, Francesc de Vilaplana, jove cavaller, castlà de Copons i amic de Fiterol, per tal d'alliberar-lo saltà la paret de la presó, entrà per la finestra i, encarant-se amb el sotsveguer que vigilava, li descarregà un tret que el deixà mort allà mateix.

Francesc de Vilaplana era llavors un jove eixelebrat, fill petit d'una de les famílies aristocràtiques del Rosselló, per raons de matrimoni era parent de Pau Claris, el qual l'anomenava nebot. Al seu germà gran, Antoni, també el varen acusar d'estar complicat en el crim i per ordre del virrei el seu castell fou ensorrat. Com que Francesc era menor i la seva família tenia molts contactes se salvà de la pena de mort, però va ser condemnat a exili perpetu al castell del Peñón, al nord d'Àfrica.⁶ Després de catorze anys al presidi, se li commutà la pena pel servei militar a Flandes. En el camí però, i a l'alçada de Perpinyà, és feu fonedís.

El Peñón de Vélez de la Gomera segons un gravat fet a Amberes l'any 1692 per Lucas Vostermans. (Arxiu de la Corona d'Aragó).

⁵ S'havia dictat prohibició de tinença d'aquesta arma els anys 1582, 1585, 1603, i 1612. Aquestes prohibicions anaven acompanyades de l'obligació general de lliurar tota mena de pedrenyals a les autoritats.

⁶ El Peñón de Vélez de la Gomera situat a la costa del Rif entre Ceuta i Alhucemas era una fortificació espanyola utilitzada com a presidi per tal de fer front als atacs dels pirates del nord d'Àfrica. Allà hi anaven tant presoners comuns com polítics fins al punt que en determinades èpoques hi havia més presidaris que guarnició.

El Bisbe de Solsona escrivia:

“Este mal caballero está tan hecho a hacer muertes que si se suelta y ve en libertad, y vuelve a este Principado, las continuará sin perdonar a ninguno de los que le hayan disgustado.”⁷

Francesc de Vilaplana va tornar, efectivament a Catalunya, però no per a fer maldats com temia el Bisbe de Solsona, sinó que, comissionat per Pau Claris, fou l'encarregat de buscar l'ajut dels francesos en la guerra del Segadors contra Castella. Com a representant de la Generalitat, juntament amb Francesc de Tamarit i Ramon de Guimerà, va signar un primer pacte a Ceret amb Bernat Du Plessis-Besançon delegat de Richelieu.

Jacint Tudó

Jacint Tudó nasqué molt probablement en la dècada de 1650 a 1660, era fill d'un pagès de Montmaneu, anomenat també Jacint, i de Magdalena. No podem establir el seu possible grau de parentiu amb el sotsveguer de Copons assassinat trenta anys abans, és probable que fos un parent llunyà, atesa la proximitat dels dos pobles.

En aquella època, l'estructura familiar girava al voltant de l'hereu. Els fadristeris o cabalers ho tenien molt malament per ocupar un lloc en l'heretat i es veien obligats a estudiar per capellà o militar, i els que tenien més sort es casaven amb una pubilla i entraven a formar part d'una nova hisenda.⁸

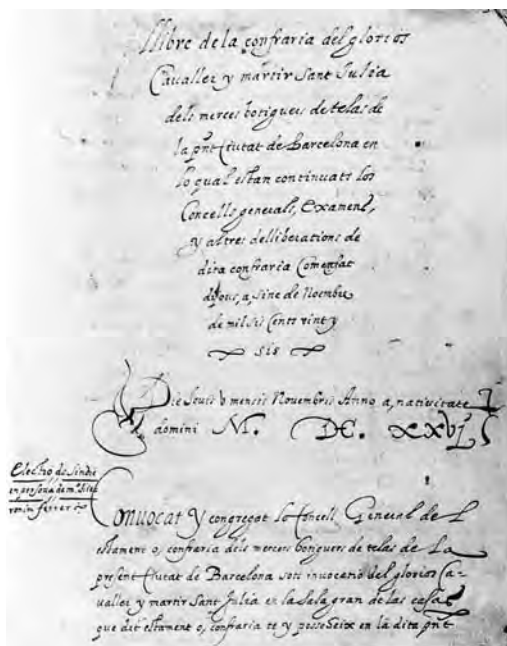
De ben segur que Jacint no era l'hereu de la casa i per això es va veure obligat a emigrar cap a Barcelona per mirar de fer-se un futur.

Catalunya havia deixat enrere la derrota en la Guerra dels Segadors i els anys de la cruel pesta que la seguí. L'arribada al govern de Juan José d'Àustria havia obert un munt d'expectatives pel que fa a la recuperació dels drets perduts, però malauradament, el desengany en aquest terreny arribà de seguida. Castella continuava en guerra contra França i les tropes castellanques eren una presència constant en el Principat.

⁷ Arxiu de la Corona d'Aragó (en endavant ACA). Consejo de Aragón, lligall 0275, nº 019. “Bisbe de Solsona al rei, 12 febr. 1628.”

⁸ A les comarques d'Urgell, Conca de Barberà i la Segarra existia el *cabalatge* pel qual en els capítols matrimonials entre un cabaler i una pubilla se li assignava a ell una soldada, consistent en un crèdit que la mateixa pubilla estipulava a favor del marit. Dit crèdit, però, deixava de pagar-se al cap de deu anys de matrimoni i a més el marit només en podia disposar en cas de viduïtat.

En els anys en els quals Jacint Tudó hi arribà, Barcelona era una ciutat on el comerç tornava a reeixir malgrat les guerres i batusses que l'envoltaven contínuament. Dins les muralles, en els estrets carrers, els comerciants i artesans de tota mena treballaven de valent en els seus tallers per a fer florir una incipient indústria que de mica en mica treia la ciutat de la misèria.

Primera pàgina del *Llibre de la Confraria dels Julians* que en conté les actes (1626-1649). (Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona).

Un dels oficis que presentava menys dificultats per aprendre, i a més donava ràpidament bons guanys, era el de botiguer de teles. El gremi de botiguers estava integrat en la gran confraria dels Julians que acollia també els passamaners, bossers, corretgers, guanteres i, en general, tots els oficis dedicats a la indumentària civil, a més de molts altres que s'hi van anar integrant i que al final ja no tenien res a veure amb els vestits ni la roba, com ara els xocolaters.⁹

Aquesta confraria tenia la capella a la gran església del convent de Sant Agustí, que fou enderrocada en el segle XVIII per construir la Ciutadella. Els Julians mantingueren sempre la separació dels oficis que els

integraven, de manera que cada un es regia per les seves pròpies ordinacions, principalment quan es tractava de donar el títol de mestre.

Els botiguers de poc es podien examinar, ja que el seu ofici només era vendre, per tant l'únic que feien per demostrar la seva perícia era plegar un cartró de trenta-sis pintes de boix i un drap de cinc-centes agulles de cosir.¹⁰

⁹ Els Julians consten constituïts el 1392 entorn dels passamaners. Després s'afegiren altres oficis com bossers, corretgers, tireters, i guanteres el 1434; capellers i naipers el 1455; cinters el 1472; pinters, boneters i cordoners el 1478; esclopers i rosariers el 1595; botiguers de teles el 1596, posteriorment mercers i ulleraires, finalment el segle XVIII els xocolaters. DURAN SANTPERE, Agustí: *Barcelona i la seva història – la societat i l'organització del treball*. Capítol 8 Julians i esteves. Curial. Barcelona, 1973. P. 354 i següents.

Botiguer de teles segons una rajola del segle XVIII. (Sèrie oficis. Museu de Ceràmica de Barcelona).

Jacint Tudó s'integrà ràpidament en la vida de la ciutat i s'establí com a botiguer de teles. La tàctica de molts botiguers per assolir una bona posició i anar pujant en l'escalafó social era, partint de la botiga, deixar préstecs en penyora, primer, i participar en els arrendaments dels drets i dels impostos, després. Aquestes tres activitats podien coexistir durant molt de temps en la vida diària del botiguer.

El 1676 Tudó es casà amb Jerònima Romanyà Mora, emparentant-se d'aquesta manera amb una de les famílies amb més prestigi de l'època.

*Casament, segons l'Auca dels
Baladriers de França, Segle XVII.
Recollida per Joan Amades a
"Les Auques". (Editorial Orbis,
Barcelona, 1931).*

Els Romanyà, de marcada trajectòria afrancesada, eren botiguers de teles i corredors d'orella.¹¹ Joseph Romanyà, el sogre, fou credencer i arrendador de la Bolla¹² diverses vegades. El seu germà, Francesc, que el 1650 era ciutadà honrat de Barcelona, es va establir al Rosselló, d'on va ser veguer el 1659.

¹⁰ Id.

¹¹ El Corredor d'orella era un agent que intervenia en les operacions mercantils de comerç exterior, negociació de lletres, contractació d'assegurances marítimes, nolis, peritatges de bucs etc. Normalment cobrava entre un 0,5 i un 1 per cent de l'import de l'operació.

En els capítols matrimonials¹³ entre Jacint Tudó i Jerònima podem veure que Joseph dota a la seva filla amb dos-cents doblers d'or i a més aquesta disposa d'un llegat de cinc-centes lliures que li havia deixat Joan Guinart¹⁴ en el seu testament. Una de les clàusules d'aquests capítols estipula que si Jerònima mor sense descendència, quaranta-cinc d'aquests dos-cents doblers tornaran al pare o al seus successors. Per la seva part, Tudó aportà al matrimoni cent doblers més d'or.

Jerònima Romanyà tenia dos germans i dues germanes: Jaume, botiguer de teles com el seu pare, casat amb Cicilia Castells; Joseph, prevere de Santa Maria del Mar; Clara, casada amb Jaume Ferrussola,¹⁵ corredor d'orella; i una altra casada amb Francisco Fau, botiguer de teles.

Tenien vas propi per a ser enterrats en l'església de Santa Maria del Mar davant de la capella de Sant Antoni de Pàdua. Joseph Romanyà va fer testament el gener de l'any 1703 instituint hereu el seu fill Jaume. Al morir, però, tres anys després, pel febrer de 1706, Jaume Romanyà també era mort. L'herència passà a Joana Mora, dona de Joseph Romanyà i mare dels seus fills que, al morir pocs mesos després, instituí hereu el fill prevere, Joseph, amb la condició que aquest testés a favor dels seus nebots, fills de Jaume Romanyà. A Jerònima li deixà unes arracades d'or i perles i un anell d'or amb disset diamants.

¹² El Dret de la Bolla era un impost sobre els teixits, cobrat per la Diputació del General. Reglamentat per primer cop en les Corts de Monsó del 1362-1363 com a mesura per fer front a les despeses de la guerra contra Castella, es convertí després en impost permanent. A Catalunya es creà la Casa de la Bolla que era on es pagava aquest impost, el col·lector de la Bolla que era una xarxa de funcionaris per vigilar que tots els teixits fossin declarats en el Llibre del Manifest i l'oficial de la Bolla que era qui vigilava l'entrada i sortida de mercaderies.

¹³ Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (en endavant AHPB) Notari Bonaventura Vila "Liber tercius capitulorum matrimonialium 1676-1682." Capítols Tudó-Romanyà

¹⁴ Joan Guinart instituí marmessor del seu testament a Joseph Romanyà. Es molt probable que Jerònima fos fillola seva, per això li deixà 500 lliures com a dot de matrimoni. Per la història completa de la família Guinart veieu: BADOSA COLL, Elisa: "Entre els negocis amb l'administració i els problemes amb la Inquisició. La família Guinart." *A Pedralbes. Revista d'història moderna*. núm 28 (2). Barcelona, 2008. PP. 783 - 814.

¹⁵ La seva filla Magdalena Ferrussola Romanyà es casà amb Bonaventura Canet Famades soci d'Esteve Canals en la primera fàbrica d'indianes.

Tot i l'ajuda dinerària de la dot i la confiança que li devia donar el prestigi del sogre, no sembla que li anessin massa bé les coses a Jacint Tudó, ja que el 1681 el trobem empresonat juntament amb el magnífic Rafel Guinart, cavaller i Rafel Calveria, mercader, per no haver pagat els drets de la Bolla que pujaven un total de set mil set-centes vuit lliures, sis sous i vuit diners. Els tres personatges dirigiren una súplica als diputats per poder sortir de la presó on estaven confinats. Després de presentar uns avaladors que responguessin per ells i haver firmat un jurament davant de l'il·lustre veguer Jacint Morató, se'ls va permetre d'anar lliurement per Barcelona per tal de exercir el seu ofici i poder fer diners per satisfer el deute, amb l'amenaça que si no pagaven tornarien a les presons de la Diputació.¹⁶

Dos anys després, el 1683, tornem a trobar Rafel Guinart i Jacint Tudó amb problemes d'impostos. Aquesta vegada en Joseph Romanyà també té problemes, juntament amb els socis de Guinart. Tots ells tenen els bens inventariats per les quantitats que deuen pel dret de la Bolla. Però a més, Guinart també està perseguit per l'Ajuntament de Barcelona per haver sortit com a avalador de Jacint Tudó en una compra de draps que aquest ha fet a la ciutat per valor de quatre-cents doblers.¹⁷

El 1684 les coses encara no acabaven de rutllar i Tudó es veié obligat a firmar una concòrdia¹⁸ amb els seus creditors. El deute total era de sis-cents noranta-sis doblers, dinou sous i nou diners. Entre aquests creditors hi havia personatges com Joan Kies i Arnold de Jager.¹⁹

Kies i Jager eren mercaders i cònsols d'Holanda a Barcelona. Havien fundat una companyia que es dedicava a importar draps de Marsella i Gènova, però també espècies i productes colonials d'Holanda, Lisboa i Cadis, i aprofitant els viatges de retorn dels vaixells, carregaven blat i pesca salada. En aquest any de 1684 eren solters i vivien junts, de lloguer, en una gran casa del carrer de Bonaire pertanyent a la família Boixadors. Encara no havien

¹⁶ SANS I TRAVÉ, Josep M^a et alii: *Dietaris de la Generalitat de Catalunya nº 8 (1674-1689)*. Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. Barcelona, 2003. PP. 519-520

¹⁷ CARRERAS CANDI, Francesc - SCHWARTZ LUNA, Frederic: *Manual de Novells Ardots 1679-1691* Volum 20. Instituto Municipal de Historia. Heinrich y Companyia. Barcelona, 1966. PP. 133-134.

¹⁸ AHPB. Notari Bonaventura Vila "Liber Ultimus Concordiarum 1680-1688" PP. 261r-264v.

¹⁹ GARCIA ESPUCHE Albert : *Barcelona entre dues guerres- economia i vida quotidiana 1652-1714* Eumo editorial. Universitat de Vic. 2005. P. 147 i següents.

començat a comerciar amb l'aiguardent, que fou el que els hi donà l'empenta definitiva, però el seu prestigi ja era patent. Ambdós es casaren amb dues catalanes pertanyents a famílies molt arraigades i poderoses del Principat.²⁰ La puixança econòmica de Kies i Jager, i el prestigi assolit tant pels casaments com pels contactes que tenien en les altes esferes de la societat, els portaren a rebre l'any 1692 els títols de cavaller (Kies) i de ciutadà honrat (Jager).

Un altre dels creditors de Tudó era Jaume Morera, argenter i futur parent seu.²¹ Morera li havia deixat quatre-cents vuit doblers per pagar un deute a Ramon de Copons, per raó d'unes lletres de canvi.

Tudó nomenà a Joan Lapeyra procurador seu per tal de negociar la concòrdia amb els creditors. Lapeyra era també botiguer de teles i el títol de procurador l'havia obtingut a Narbona. Amb la concòrdia Tudó aconseguí sobretot temps per pagar els respectius deutes. El document establia que cada dia de Nadal i durant cinc anys es pagués una quantitat determinada, a repartir entre cada creditor, mentrestant aquests no podien fer cap reclamació llevat que un dels terminis no es pagués. En tal cas podien embargar els bens de Tudó i cobrar tota la quantitat del deute immediatament.

Al llarg de tot el segle XVI les guerres s'havien anat succeint. Contra Espanya, contra França o aquests dos regnes entre ells i Catalunya trobant-se al mig.

*Lluís XIV rei de França.
Pintat per Hyacinthe Rigaud, 1701.
(Musée du Louvre, París).*

²⁰ Joan Kies es casà amb Mariàngela Sala dels Sala d'Arenys de Munt i Arnold de Jager ho féu amb Josepa Colomer vídua de Benet Papiol i filla del flequer Joan Colomer. GARCIA ESPU-CHE, Albert: *Barcelona entre...* Op.Cit.

²¹ Jaume Morera era avi d'Antònia Alemany Morera futura muller del fill de Jacint Tudó, Joan Tudó Romanyà.

L'any 1686 l'ambició expansionista de Lluís XIV era ja una amenaça per tots els estats europeus. Després de la Guerra dels 30 anys l'emperador Leopold I i diversos prínceps alemanys formaren la Lliga d'Augsburg per frenar l'amenaça francesa en el territori del Rin. Més tard s'hi afegiren Espanya, Portugal, Suècia, els Països Baixos i, finalment, Anglaterra, anomenant-se llavors la Gran Aliança. El 1689 França va atacar el Palatinat i arrasà diverses ciutats alemanyes. La guerra prosseguí pels Països Baixos, que pertanyien a Espanya i llavors els francesos, per enfrontar-se directament als espanyols començaren a envair Catalunya. El mariscal Noailles s'apoderà de Camprodon i més tard de Sant Joan de les Abadesses, Olot, Vic i Ripoll. El 1691 Barcelona patí un primer bombardeig per part de l'armada francesa, fondejada davant la ciutat.

El 1693 Roses caigué en poder de Noailles i aleshores el govern espanyol intentà, en un suprem esforç, reunir un exèrcit de vint mil homes confiats al virrei de Catalunya, Marquès de Villena. Aquest exèrcit improvisat, sense instrucció fou completament vençut prop de Torroella de Montgrí. Els francesos, crescuts per la victòria, conqueriren Palamós i es dirigiren cap a Girona, que fou entregada sense cap resistència pel governador Carles Sucre.

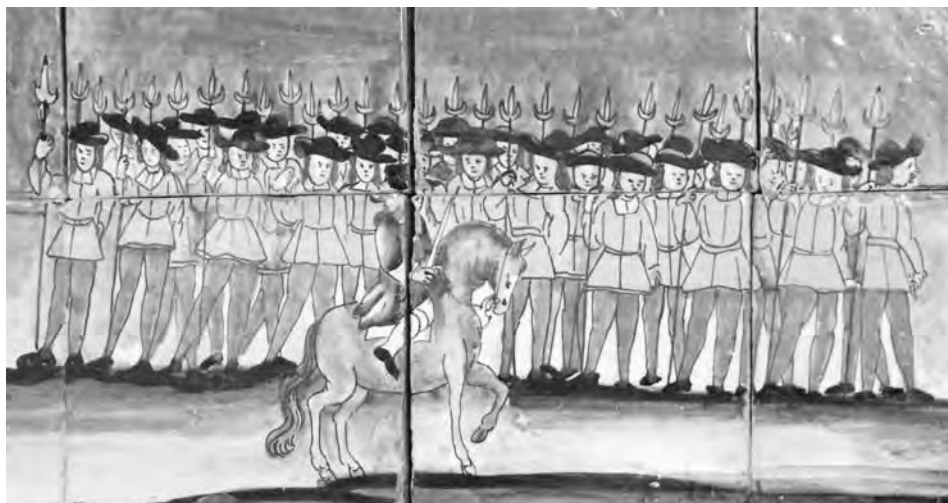
Després d'aquesta derrota el Marquès de Villena fou substituït pel Marquès de Gastañaga. Aquest virrei es tancà a les places fortes i encarregà la campanya del 1695 als miquelets que aconseguiren algunes victòries. També es varen rebre reforços de soldats de l'Aliança manats pel Príncep Jordi de Hessen Darmstadt.

Retrat del príncep Jordi de Hessen Darmstadt, cap de les tropes aliades que ajudaren Catalunya contra els francesos. Pintat per John Smith. (Fine Arts Museum of San Francisco).

Alemanys, irlandesos i valons van ser enviats per l'emperador, no tant per ajudar Catalunya, sinó que, preveient la propera mort de Carles II, sense descendència, els interessos de Leopold I anaven per la successió reial.

Dins d'aquest marc de lluites i batusses Jacint Tudó continuava amb els seus negocis. Amb motiu de la guerra, Catalunya s'havia omplert encara més de soldats. Els terços que arribaven de diferents parts de Castella, Toledo, Burgos, Extremadura, Galícia, etcètera, no eren d'elit precisament. Els de Burgos, per exemple, eren molt joves, molts estaven malalts i el nombre de desertors, entre tots ells, era molt elevat.

Pas de revista dels terços. Conjunt de rajoles del segle XVII. (Museu de Ceràmica de Barcelona).

Segons dos rebuts de l'any 1695 firmats pels ajudants dels mestres de camp Francisco Domingo Cuevas i José Velez de Guevara, Tudó proporcionà les teles, i el seu soci, Ramon Bernic que era sastre, confeccionà els uniformes per tornar a equipar els terços de Burgos i Valladolid.²²

José Velez de Guevara era mestre de camp del Tercio Nuevo de Burgos, els soldats d'aquest terç anaven vestits amb una casaca blau turquí, i pantalons i armilla del mateix color. Francisco Domingo Cuevas era mestre de camp del Tercio Nuevo de Valladolid, els soldats del qual anaven de verd maragda.²³

²² Biblioteca de Catalunya. Fons històric de l'Hospital de la Santa Creu. Rebuts núm. 781 i 782.

És evident que el subministrament de teles a l'exèrcit devia ser un negoci habitual per Jacint Tudó, i això li permeté treure's els deutes de sobre i consolidar la seva fortuna, de tal manera que el 1696 el trobem comprant una casa a Sant Just Desvern.

Una casa anomenada “Can Duran”

Per tenir un bon estatus social, a més de la fortuna, calia tenir una casa fora de Barcelona, l'anomenada Torre. Totes les famílies benestants o que pretenien ser-ho, i no diguem els nobles o aristòcrates, tenien la seva torre a Sarrià, a Santa Coloma, a Esplugues, etcètera.

Jacint Tudó es fixà en Sant Just Desvern i en una casa deshabitada des de feia bastants anys que estava a la venda, Can Duran.

Can Ginestar abans de la reforma modernista del 1904. Quan Jacint Tudó la comprà, canviant l'antic nom de “Can Duran” pel de “Can Tudó”, la casa no seria gaire diferent de com es veu en aquesta imatge. Fotografia de Narcís Nobas. (Col·lecció Joan Modolell Mainou).

²³ La casaca era sense coll i tancada per davant amb una fila de botons. Tenia faldons llargs girats enrere i deixava veure els calçons; arribava fins el genoll i tenia dues butxaques tancades amb tapetes. Les mànigues tenien punys girats també tancats amb botons. Sota la casaca els soldats portaven el gipó, una mena d'armilla llarga de teixit més lleuger. Els calçons eren de la mateixa tela que la casaca, arribaven al genoll i es tancaven amb cordons o botons. A la part baixa de la cama es duïen mitges de llana o cotó, generalment de color blanc. Les sabates eren de cuir de vaca amb tacons de fusta i subjectades amb cordons o una corretja amb una sivella de metall. Rematava l'uniforme un baldric o corretja creuada per sostenir l'espasa i un xamberg de feltre que podia ser blanc, gris o negre.

Situada a redós de l'església parroquial, envoltada de terres i no gaire lluny del camí ral, Can Duran era una gran masia, una mica atrotinada a l'haver estat deshabitada durant quasi deu anys, però gens menyspreable i molt assequible pel fet de ser venuda en encant públic.²⁴

Els Duran havien viscut a Sant Just des de temps immemorials. El primer Duran de qui es té notícia és Antoni Duran, que l'any 1464 rebé vint florins d'or per traslladar els presos de Pedralbes en el marc de la primera guerra dels Remences.²⁵

En el fogatge de 1515 s'esmenta un Joan Duran i en el de 1553 a més de Joan trobem també Benet. Els Duran formaren diverses branques, una de les quals fou propietària fins a mitjans segle XVI de la casa que avui coneixem com Can Madorellet i se'ls anomenava Duran de la Plaça.

*Can Madorellet, antiga masia dels Duran de la Plaça.
(Fotografia de l'autora).*

L'hereu de Benet, Antoni, formà part el 1579, juntament amb altres caps de casa del poble, del consell convocat pels reverends senyors almoners de la

²⁴ La venda en encant públic era un mètode molt usual a l'època, no solament per vendre cases o terres sinó qualsevol mena de mercaderia. Els corredors de coll eren els encarregats de cridar les excel·lències del gènere subhastat. Moltes vegades, quan moria una persona (home) es feia un encant públic de tots els seus béns a fi d'aconseguir diners metàl·lics per pagar l'herència.

²⁵ ACA, Caixa de Joan II (R.23 Intrusos, fol. 88) recollit per MARTÍNEZ FERRANDO, Jesús Ernesto: *Catálogo de documentación de la Cancillería Regia de Pedro de Portugal*, I PP. 156 i 157, núm. 1037; i per PEREZ CONILL, Jordi: *Sant Just Desvern un paisatge i una història*. Ajuntament de Sant Just Desvern i Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 1987. P. 215.

²⁶ GUASCH DALMAU, David. "Els retaules de l'església parroquial de Sant Just Desvern", a *Miscel·lània d'estudis santjustencs XI*. Ajuntament de Sant Just Desvern i Centre d'Estudis Santjustencs. Sant Just Desvern, 2002. PP. 55-56.

Pia Almoina, per tractar de l'obra del retaule destinat a l'altar major de la renovada església parroquial.²⁶ Tant ell com la seva dona, Montserrat, moriren víctimes de la pesta el 1590.

El 1617 el seu descendent Pau Duran es casà amb Elisabeth Cabús, filla d'un pagès d'Alella, però aquest matrimoni no devia durar gaire, i poc després Pau es tornà a casar amb Beneta Ribes de la Iglesia, de Sant Feliu de Llobregat.

El novembre del 1633 va néixer Just i cinc anys després nasqué Eulàlia. Quan Eulàlia tenia dos mesos, morí en Pau quedant Beneta vídua amb dues criatures petites. En aquella època les vídues es trobaven sense recursos i moltes vegades ni tan sols es podien quedar en la casa en que havien viscut amb el marit. L'heretat passava sempre al fill gran i a vegades, si hi havia deutes, s'havia de vendre per pagar-les, quedant els hereus en la més absoluta misèria.

Una sortida que tenien les vídues era tornar-se a casar, però això comportava la renúncia total a qualsevol cosa que el marit els hi pogués deixar, ja que molts així ho establien en les clàusules del testament.

No devia ser aquest el cas d'en Pau, ja que Beneta es tornà a casar, poc temps després amb Jaume Campreciós²⁷ i ambdós mantingueren l'heretat de Can Duran pel petit Just que amb prou feines tenia sis anys.

El 1640 les relacions entre Espanya i Catalunya es trobaven, com sempre, en un mal moment. El Principat estava ple de soldats espanyols i italians amb l'excusa de la guerra contra França, i el seu comportament amb la població anava de mal en pitjor. El virrei de Catalunya, comte de Santa Coloma, obeïnt al comte-duc d'Olivares féu detenir el diputat Francesc de Tamarit per haver-li anat a presentar una queixa sobre el excessos d'aquestes tropes i els greus successos que havien passat a Palautordera, la Roca i la Garriga.²⁸

Al maig, uns mil dos-cents forasters armats entraren a Barcelona i deslliuraren Tamarit de la presó sota el crit de "Mori el mal govern!". Pel juny, el dia de Corpus, arribaren els segadors com cada any, per tal que els hisendats els hi repartissin les feines de la sega. Els ànims estaven molt escalfats i només calgué una espurna perquè comencés la revolta.

²⁷ Segons Mn. Antonino, la família Campreciós era tan nombrosa que molts membres anaven a viure a altres cases del poble en qualitat de masovers. Això fa pensar que el tal Jaume no era l'hereu de la seva casa i que probablement treballava ja a Can Duran quan es va casar amb Beneta. TENAS ALIBÉS, Mn Antonino: *Notes Històriques...* Op. Cit. P. 41.

²⁸ A Palautordera assassinaren Antoni Fluvià i tota la seva família. La Roca fou saquejada i a la Garriga robaren tots els ornaments sagrats. A més també fou insultat el Rector de Cardedeu i incendiat Riudarenes pels terços d'en Moles.

*El Corpus de Sang.
Oli d'Antoni Estruch i Bros.
1872-1957.
(Museu d'Art de Sabadell).*

Els barcelonins, fent pinya amb els segadors, van intentar cremar el palau amb el virrei a dintre, però els franciscans, que tenien el convent al costat, van exposar el Santíssim i això va calmar una mica a la gentada. De tota manera la revolta s'havia estès i moltes cases de persones addictes al govern central foren saquejades i cremades. El virrei intentà fugir, però a les Drassanes, quan estava a punt de pujar en un vaixell juntament amb el seu fill i altres personalitats que l'acompanyaven, es veié envoltat pels amotinats i caigué sense sentit colpejant-se el cap amb les pedres.

Poc gloriosa va ser la mort d'aquest virrei, però per Olivares va ser l'excusa perfecta per iniciar la guerra contra Catalunya. D'aquesta manera nomenà general en cap, i nou virrei, a Don Pedro Fajardo de Zúñiga Requesens, marquès de los Vélez i l'envià amb tot l'exèrcit cap a l'Aragó.

Davant del perill, Pau Claris féu una crida per la defensa dels furs i la llibertat de Catalunya i les principals ciutats es fortificaren i es prepararen per la guerra.

*Dalmau de Queralt i de Codina II
comte de Santa Coloma.
Gravat fet per Joan Serra l'any 1875.*

Però el Principat no tenia prou exèrcit per lluitar contra les tropes de Felip IV i s'acordà demanar ajut als francesos, enviant a la cort del rei de França a Francesc de Vilaplana²⁹ per negociar amb Richelieu.

El marquès de los Vélez des de Saragossa intentà un últim acord amb els catalans: retiraria l'exèrcit si Catalunya s'avenia a deixar-se construir fortaleses, una d'elles a Montjuïc. Davant la negativa catalana, ja que això atacava de front les llibertats del Principat, l'exèrcit castellà es posà en marxa. Format per vint-i-tres mil infants, tres mil cent cavalls i vint-i-quatre canons es dirigiren cap a Tortosa, que es va rendir de seguida, després conquistaren Perelló i Coll de Balaguer i s'escamparen per tota la província de Tarragona.

A Cambrils després d'un fort setge pactaren la rendició, però els castellans no mostraren cap mena de clemència; van degollar els defensors i penjaren de les muralles al batlle i als jurats.

Desenllaç del setge a Cambrils. Com es pot veure els castellans no mostraven cap clemència amb els seus enemics. Il·lustració de la “Història general de Catalunya” de M. Serra i Roca. (Miquel Seguí, editor, Barcelona, 1925-30).

²⁹ Aquest Francesc de Vilaplana és el mateix que l'any 1620 assassinava el sotsveguer Joan Tudó a Copons.

Els francesos van enviar tres regiments manats per Roger de Bossost senyor d'Espanan que es dirigiren directament cap a Tarragona. Però no va ser gaire bona l'ajuda ja que Espanan va pactar amb Vélez i li entregà la plaça sense presentar combat.

Els catalans es feren forts a Martorell, però patiren una severa derrota. La ciutat també va caure i les tropes castellanques degollaren a tota la població. Vélez considerava els martorellencs doblement traïdors, al rei i a ell mateix, ja que Martorell era una vila del seu senyoriu.³⁰

Pedro Fajardo de Zúñiga i Requesens, marquès de los Vélez. Gravet fet per Joan Serra l'any 1875.

Després de la derrota de Martorell, Pau Claris proclamà la república catalana, però, davant l'indeturable avanç de les tropes castellanques, decidí posar-se sota l'obediència del rei francès per tal d'obtenir la seva ajuda. D'aquesta manera Lluís XIII passà a ser comte de Barcelona i ho fou fins a la seva mort.

Amb les tropes castellanques escampades entre Molins de Rei i Sants, la població de Sant Just, com la de tots els pobles veïns s'havia refugiat dintre de les muralles de Barcelona, deixant les cases i terres a mercè dels excessos dels soldats.³¹

³⁰ Pedro Fajardo de Zúñiga i Requesens era Grande de España i a més d'ostentar diversos títols espanyols era també marquès de Castellvell de Rosanes, Sant Andreu i Molins de Rei. El seu fill, que morí molt jove, havia estat primer marquès de Martorell. Per aquest motiu l'enfrontament amb aquesta vila fou per ell una qüestió personal.

³¹ Sant Just Desvern gaudia del privilegi de "Recollita de gent" des del 1360. Aquest privilegi permetia recloure's dintre la ciutat de Barcelona en cas de guerra o pesta a canvi de contribuir en el manteniment de les muralles

Per socórrer Martorell es formà una milícia integrada principalment per religiosos i confreres que sortiren de Barcelona, però a l'arribar a Sant Feliu es trobaren la cavalleria del duc de San Jorge³² que els hi venia de cara.

El duc de San Jorge, autor material de l'enfonsament de Can Duran i del saqueig de l'església. Escultura de Giuliano Finelli (1602-1653). (Capella familiar dels Caracciolo, església de San Giovanni a Carbonara, Nàpols)

El capità Borrell, un dels més esforçats de la tropa catalana, decidí presentar batalla i es feren forts en la pujada de Sant Just, on resistiren algunes càrregues de la cavalleria enemiga. Però, finalment, es van haver de retirar cap a Barcelona passant per la muntanya.

En el transcurs d'aquest combat moriren, segurament per trobar-se al mig del tiroteig sense voler-ho, l'hereu dels masovers de la Torreblanca i un mosso de Can Cortès, tal i com el Rector de Sant Just, el Dr. Antich Terrés, anotà en el llibre d'òbits de la parròquia:

“Als 23 o 24 de gener quan lo exercit dels castellans sent General lo marques de los Veles passà per S. Feliu del Llobregat i en la Torre Blanca tothom era fugit sino fonch lo hereu Miquel Santfeliu y lo mataren y el Rector i el Vicari de S. Just Desvern tambe eren fugits en Barcelona i per ser la torra de la Parroquia de S. Just Desvern lo enterraren en lo fossar de S. Just Desvern en lo vas de la mateixa torra, no's digue ofici ni Missa. El 7 de març de 1641 se li feren los Oficis.”

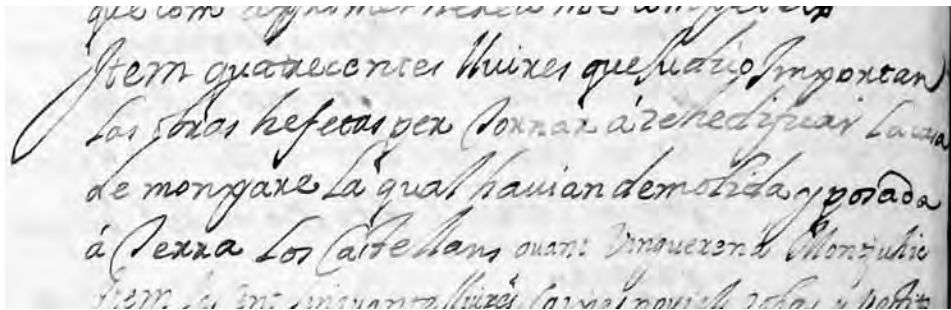
³² Carlo Maria Caracciolo, duca di San Giorgio, ostentava el grau de general de cavalleria i era fill del mestre de camp Carlo Andrea Caracciolo marquès de Torrecuso, cap del terç de napolitans integrant de les forces espanyoles. Carlo Maria morí dos dies després en la batalla de Montjuïc.

“Lo mateix dia dalt dit mataren los castellans un fadri traginer d'en Cortes pages d'esta Parroquia, despres quan lo Rector fonch tornat de Barcelona se li feren los Oficis.”

La Parròquia també fou saquejada segons ho feien constar els administradors:

“Els macips donen compte que se era perduda la lluminaria per causa de la armada dels castellans..... y se perdé tot lo blat y sach”.³³

Un altra conseqüència d'aquesta lluita fou l'enfonsament de Can Duran. És impossible dirimir per què precisament els castellans ensorraren aquesta casa i no una altra. Potser s'hi van atrinxerar alguns soldats catalans en la retirada?

Fragment del testament de Just Duran on esmenta l'ensorrament de casa seva. (Arxiu històric de Protocols, Barcelona).

El cert és que Just Duran, que llavors només era un noi de vuit anys i que de ben segur devia trobar-se amb la seva mare refugiat a Barcelona, va estar tota la vida per pagar el preu de la reconstrucció de la casa del seu pare, i fins i tot, en morir l'any 1686 encara devia quatre-centes lliures, tal i com ho fa constar en el seu testament:

“Item quatrecentes lliures que suario importan las obras hefetas per tornar a rehedificar la casa de mon pare la qual havian demolida y posada á terra los castellans quant vingueren a Montjuhic”.³⁴

³³ TENAS I ALIBÉS, Mn. Antonino: *Notes Històriques ...* Op. Cit. P. 209.

³⁴ AHPB. Notari Pau Mitjans. “Liber testamentorum 1683-1722.” PP. 11v – 14v. Testament Just Duran.

Després de la batalla de Montjuïc en que les tropes castellanes patiren una severa derrota que les obligà a retirar-se, la guerra continuà durant onze anys més fins que Barcelona fou assetjada pels castellans fortificats a Sarrià i Pedralbes.

El 10 de març de l'any 1652 els francesos, manats pel mariscal La Mothe,³⁵ per ajudar els catalans, fortificaren el cim de Sant Pere Màrtir. A l'agost el sometent ocupà Collserola des de Sant Pere Màrtir fins a Sant Jeroni de la Vall d'Hebron. Pel setembre començà l'atac dels sometents contra els castellans, però desemparats finalment per la cavalleria francesa, els miquelets van haver de fugir desordenadament per la muntanya. El 13 d'octubre de 1652 La Mothe rendí la ciutat a les tropes de Juan José d'Austria, desembocant en la vergonyosa Pau dels Pirineus.

Els anys que seguiren foren molt durs pels catalans: la pesta, les males collites, la gana... La inflació es disparà de tal manera que en pocs anys el blat, l'oli o el vi havien doblat el preu en el mercat. Els pagesos, sobretot, es veieren obligats a crear censals per tal de poder tirar endavant les hisendes.

El censal consistia en que la persona necessitada de diners creava una pensió i la deixava o la venia a una altra persona o institució, la qual, un cop donat el capital anava rebent una quantitat anyal de per vida, si bé hi havia la possibilitat de redimir el censal tot de cop amb una operació anomenada lluïció, redempció o quitació. De fet no deixava de ser un préstec amb interès, encobert, ja que la usura estava prohibida per la legislació canònica.

El 1652 Just Duran es casà amb Maria Gramatges, filla d'un pare de Barcelona. Tingueren quatre fills, però sembla que només un, Antoni, arribà a l'adolescència.

El 1682 els Duran estaven endeutats fins el coll. Just Duran havia creat diversos censals al llarg de la seva vida amb diferents persones i institucions. Un benefici a l'altar de Sant Pau de la Seu de Barcelona, al rector de Sant Feliu Mn. Antoni Serra, al reverend doctor Joan Vallès beneficiat de la Seu barcelonina, al Dr. Joan Fàbregues, metge i al rector de Sant Just Mn. Sebastià Claris.

Tots ells, per més o menys import havien deixat diners a Just Duran i aquest els hi anava pagant diverses quantitats anyals. Menys al metge, Joan Fàbregues, que el que li devia era l'import de les visites fetes a la seva família al llarg dels anys.

³⁵ Philippe de la Mothe-Houdancourt, mariscal de França i duc de Cardona, havia estat nomenat virrei de Catalunya per Lluís XIII quan el Principat es posà sota la seva protecció en la guerra de Secessió.

A Dna. Maria d'Agulló i Pinós vídua del noble Jeroni d'Agulló³⁶ li devia quinze lliures i dinou sous, més un complement pel present any de 1682, consistent en quinze quarteres d'ordi, quinze sous i sis diners. Això era per una peça de terra campa de 4,5 mujades situada a la parròquia de Sant Feliu de Llobregat.

Com que li calien més diners per treure's tots aquests deutes de sobre decidí crear un censal mort que permetés pagar els creditors i quedar-se ell amb un únic deute. S'anomenava censal mort al que era irredimible i s'aplicava sobre l'ús d'un bé immoble. D'aquesta manera Just i el seu fill Antoni, que encara era menor, hipotecaren la casa i les terres a favor del Rector de Sant Just Mn. Sebastià Claris per set-centes cinquanta lliures.

Tres anys després una desgràcia pitjor es va abatre sobre Just Duran: Antoni, de només vint anys, i últim hereu de la casa, es morí de cop sense que ni tan sols el poguessin extremunciar.

“21 de març de 1685 Anthoni Duran morí de malaltia fulminant. Lo de la Sagrada Eucaristia no se li pogué administrar perque patia uns vòmits continus les vintiquatre hores que li durà la malaltia.”³⁷

Amb el fill mort i la casa i les terres hipotecades, la nissaga dels Duran s'anava esvaint de Sant Just. Lluny havien quedat els anys d'esplendor en que la germana, Eulària, s'havia casat amb Jacint Salza, pagès de Vilamitjana a la reconstruïda casa pairal.

“9 de desembre de 1666 Jacinto Salza amb Eulària Durana – Lo present desposori s'es fet en la casa de Just Duran pagès de la Parròquia. Fóren testimonis Francesc Cardona i Josep Iglesias.”³⁸

Aquest matrimoni no tingué fills, de fet durà poc més d'un any i després de quedar-se vídua Eulària es casà, el 10 de juny de 1668, amb Miquel Casals pagès de Sant Boi de Llobregat anant a viure a l'altra banda del riu.

³⁶ Dna Maria de Pinós i de Perapertusa casada amb Jeroni d'Agulló i de Rocabertí eren els senyors de la casa i quadra del Palau de Sant Feliu de Llobregat (avui el Parc Nadal).

³⁷ Arxiu parroquial de Sant Just Desvern. “Llibre d'Òbits núm. 4.”

³⁸ Id., “Llibre de Matrimonis núm.1.”

El 28 de juliol de 1686, malalt amb por de morir, Just Duran féu testament³⁹ nomenant marmessors al Rector Mn. Sebastià Claris, a la seva dona Maria Gramatges, al seu cunyat Francesc Gramatges,⁴⁰ pare de Barcelona, i a Llorenç Ribes de la Iglesia, de Sant Feliu, el seu cosí.

El testament de Just presenta algunes curiositats com per exemple que deixa a la seva vídua trenta lliures i la possibilitat de quedar-se a viure en la casa i utilitzar la roba blanca i el llit de pilars de la cambra, sempre i quan no es torni a casar i guardi sempre el seu nom. En el cas contrari, si marxa, no es pot endur el llit gros, sinó que s'ha d'emportar una màrfega de monja que hi ha en un altra habitació.

També diu que al llarg de la seva vida ha venut o empenyorat diferents joies que eren de la seva dona i en compensació, aquesta haurà de rebre sis doblers d'or. A més del deute per la reconstrucció de la casa, té també alguns altres deutes com els funerals pel fill Antoni i la despesa del dinar,⁴¹ quantitat que li deixà el Rector Claris. Finalment institueix hereva a la seva germana Eulària.

Just Duran morí al cap de pocs mesos, Maria Gramatges no sembla que es tornés a casar, però tornà a Barcelona d'on era la seva família. Sebastià Claris i Eulària Duran moriren el mateix any de 1687 amb pocs dies de diferència. Així desaparegueren els Duran de Sant Just Desvern.

La casa, ara propietat dels fills de Miquel Casals i Eulària Duran, que ja tenien altres propietats a Sant Boi, restà deshabitada durant deu anys.

³⁹ AHPB. Notari Pau Mitjans "Liber Testamentorum ..." Op. Cit.

⁴⁰ Francesc Gramatges a més de ser pare com el seu pare era propietari d'un triquet. S'anomenava així l'espai físic obert al públic dedicat al joc. A final del segle XVI el joc era tolerat i per tenir-lo controlat s'habilitaren locals adients per mantenir-lo lluny de les perilloses tavernes.

⁴¹ En els enterraments, el Rector contractava un grup de capellans per acompanyar el difunt, cantar les absoltes i oficiar les Misses, generalment tres, dues de juntes però en diferents altars i una altra anomenada del Perdó. Després a la casa del difunt tota la parentela es quedava a dinar i s'havia de quedar bé amb els convidats tirant mà del galliner com si fos la festa major. Naturalment totes aquestes despeses corrien a càrrec dels parents del mort. JORDÀ CAPDEVILA, Josep M: *Les Masies de Molins de Rei*. Futurgràfic. Barcelona, 2008. P. 31.

Un botiguer convertit en hisendat

D'aquesta manera trobem Jacint Tudó el 29 de març de 1696 comprant l'antiga masia de Can Duran. Tudó pagà tres mil tres-cents lliures. El document original està escrit en llatí i traduït lliurement diu així:

“Dijous 29 de març de 1696.

Venda feta i firmada per Jaume Gelabert de la Riera i Gabriel Parellada pagesos de la parròquia de Sant Just Desvern bisbat de Barcelona essent tutors i curadors dels fills de Casals i Duran a Jacint Tudó botiguer de draps ciutadà de Barcelona tan que lliurement. donant i oferint en encant públic..... de casa i heretat a les parròquies de Sant Just i Sant Feliu. Preu 3.300 lliures deduïdes despeses queden 3.024 lliures taula i memorial inscrit.

Signen els esmentats tutors i curadors de Sant Boi Dr. Miquel Comes..... Felip Torres i Falguera pagès de la parròquia de St. Pere part forana de la vila de Terrassa diòcesi de Barcelona.

Testimonis Carles Arnau corredor de coll que va fer relació. Joan Bigorri i Joan Bassa Miquel sastres ciutadans de Barcelona”.⁴²

La casa i terra de Just Duran confrontava a l'est amb les terres de Josep Novell, ciutadà de Barcelona, al sud amb terres de Josep Ramoneda, pagès d'Esplugues i, al nord, part amb Francesc Cardona i part amb Francesc Cortès, pagesos de Sant Just.

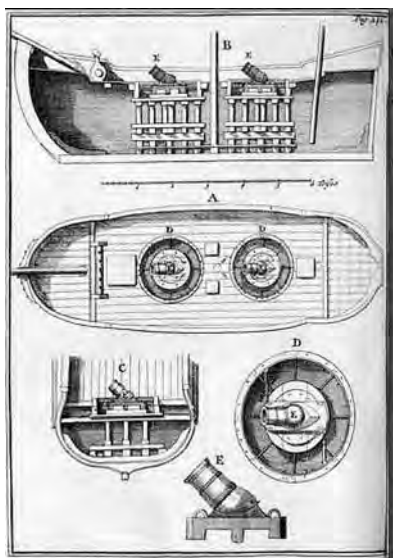
De seguida que fou amo de la casa, Tudó es disposà a fer el ritual de la presa de possessió consistent en obrir i tancar les portes, i espargir herbes i terres de l'heretat. Així mateix ho feu amb la peça de terra que estava a Sant Feliu.

La guerra dels nou anys, però, continuava i el 1697 Barcelona patí un dels pitjors bombardejos de la seva història, a més d'un devastador setge fins que la ciutat capitulà i fou conquerida pels francesos.

La guerra que des de l'any 1694 s'havia mantingut estable en la ratlla d'Hostalric es va revifar i els francesos decidiren atacar Barcelona per mar i per terra. Per mar ja ho havien fet anys abans, el 1691, quan bombardejaren Barcelona per primera vegada.⁴³

⁴² AHPB. Notari Pau Cabrer. “Borrador 1694-1696.” PP. 177r-177v.

⁴³ GARCIA ESPUCHE, Albert: *Barcelona entre.....* Op.Cit. PP. 147 a 156

Detall d'una galiota bombardera on es poden veure els morters amb tir parabòlic emplaçats al bell mig de la nau. (National Maritime Museum, Greenwich).

Si bé aquell bombardeig només durà dos dies, fou terrible ja que la ciutat no estava preparada per una cosa així. Les naus franceses fondejades davant el port disparaven sense control i sense que la guarnició pogués fer res per evitar-ho.

Els francesos havien construït una mena de vaixell infernal de vint-i-cinc metres d'eslora i vuit d'amplada, que anomenaven la “galiote a bombes”. Aquest enginy, ideat pel basc Bernard Renaud d'Elizagaray incorporava morters amb tir parabòlic que podien disparar a una distància de tres quilòmetres, a més els projectils no eren bombes massisses sinó que eren bombes explosives i incendiàries que causaven uns estralls enormes dissenyats per destruir i cremar els edificis i fer quant més mal millor. Segons un document de l'època prop de vuit-centes cases quedaren destruïdes o malmeses i moriren tres-centes vuitanta persones.⁴⁴

El 1697 la població de Barcelona tenia molt viu a la memòria el record del bombardeig sofert sis anys abans.

El 5 de juny el duc de Vendôme, amb divuit mil homes i sis mil cavalls s'aturà a la vista de la ciutat mentre que el comte d'Estrées amb catorze naus, trenta galeres, tres galiotes i vuitanta embarcacions menors fondejava davant del port.

⁴⁴ ALSINA I GIRALT, Joan: “Els bombardeigs de Barcelona i Alacant de juliol de 1691 segons un manuscrit sabadellenc”, a *Arraona*, 3. Sabadell, 1988. PP. 95-98.

Bombardeig d'una ciutat portuària per l'armada francesa. Gravat dels germans Jan i Kasper Luyken. (Historic Museum, Amsterdam)

El bo i millor de l'exèrcit i l'armada franceses s'havia donat cita per conquerir Barcelona i s'utilitzaren les últimes innovacions en artilleria.

Setge de Barcelona pel duc de Vendôme. Pintat per F. Blanch.

El virrei Gastañaga havia estat substituït per Francisco de Velasco, el qual veient que els francesos es disposaven a atacar, sortí de la ciutat amb una part de l'exèrcit i mentre aquest quedava aquarterat entre Sant Feliu, Cornellà i L'Hospitalet, Velasco s'instal·là al Palau Falguera de Sant Feliu de Llobregat.

No li sortí gaire bé aquesta jugada ja que dies després, en ple atac de Barcelona, els francesos s'escamparen pel territori i atacaren Sant Feliu, motiu pel qual Velasco va haver de fugir per la porta falsa de Can Falguera amb només un acompanyant i marxar a cavall, cames ajudeu-me, cap a Martorell on també s'hi dirigí l'exèrcit en retirada.⁴⁵

⁴⁵ RETUERTA JIMENEZ, Mari Luz i SANMARTI ROSET, Carme: *El Palau Falguera*. Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat. Sant Feliu de Llobregat, 1999. P. 21.

Dels diners que havia tret de la ciutat Comtal, suposadament per salvar-los, només se n'emportà una càrrega de plata, la resta la deixà a Sant Feliu i caigué en poder dels francesos quan aquests saquejaren la vila.⁴⁶

El setge i bombardeig durà dos mesos, en els quals els barcelonins es defensaren com pogueren ja que Velasco, des de Martorell, fou incapaç de moure un dit per ajudar la ciutat. Ni tan sols deixà que el sometent, que s'havia format en els pobles de la rodalia i que estava amagat per Collserola esperant l'ordre de caure sobre els francesos i copar-los pel darrera, portés a terme aquest atac.⁴⁷

La sort de Barcelona, però, estava decidida des d'unes altres contrades. Els interessos polítics giraven entorn de la successió de Carles II. La nissaga dels Àustries agonitzava i el partit afrancesat, molt poderós, anava teixint una espessa teranyina al voltant del dèbil rei.

Era necessari fer les paus amb Lluís XIV i per això calia que Barcelona capitulés. Així es decidí el 10 d'agost, en contra del sentiment general de la població, que preferia morir abans que entregar la ciutat als francesos.

Pel setembre es firmà la pau de Rijswick i França retornà totes les places conquerides. Això obrí les portes al Rei Sol per accedir a la successió de Carles II en la persona del seu nét Felip d'Anjou.

El 1699 Maria Ginestar, vídua del pagès Just Modolell de Sant Just Desvern, per pagar un deute al convent de Jesús, juntament amb el seu fill Francesc Modolell Ginestar, creà un censal mort de tres-centes vint-i-quatre lliures, dotze sous i tres diners i el vengué a Jacint Tudó, establint una pensió mensual de setze lliures i quatre sous. Recordem que el censal mort era irredimible i s'utilitzaven la casa i les terres com a garantia.

Els Ginestar vivien a Sant Just Desvern des de finals del segle XVI i la Maria era l'última representat de la família al poble. El seu rebesavi, Montserrat, cap d'una nissaga de mestres de cases, era originari de Sant Cugat. Per raó del seu treball havia viscut en diverses poblacions, però al voltant del 1590 s'establí a Sant Just i aquí es casaren i nasqueren diferents membres de la seva família com ho demostren els llibres parroquials.

Com a mestre de cases, Montserrat i després els seus fills, Montserrat, Jaume i sobretot Pau foren coneguts arreu de Catalunya en una època en que

⁴⁶ En el decurs dels atacs els francesos ocuparen també i saquejaren la Casa Cortada d'Esplugues de Llobregat.

⁴⁷ FELIU DE LA PENYA, Narcís: *Anales de Cataluña y epilogo breve de los progresos y famosos hechos de la nacion catalana*. Joseph Llopis. Barcelona, 1709.

el Renaixement transformava no solament els corrents artístics sinó també el model de la societat. L'Humanisme s'imposava, desplaçant l'anomenada edat mitjana, fent aflorar uns valors més propers a l'antiga Roma. L'arquitectura adoptà altra vegada els antics estils dòric, jònic, etcètera, deixant enrere els arcs i els cimboris gòtics, canviant-ho per arcs de mig punt i cúpules. Els Ginestar participaren en aquest corrent al costat d'altres mestres tan anomenats com els Ferrer o Pere Blai.⁴⁸

Entre el 1582 i el 1585 Montserrat Ginestar participà en la construcció de l'església vella de Sant Martí de Cerdanyola i en l'àbsis de la de Santa Maria de Sales de Viladecans.

Església vella de Sant Martí de Cerdanyola; en la seva construcció hi participà Montserrat Ginestar.

A partir del 1613 el seu fill Pau, juntament amb els altres germans, prenent el relleu d'Antoni Mateu, encarava la culminació de l'obra de l'església del Sant Esperit de Terrassa i empenia la construcció de la capçalera que els Ginestar farien seguint el model de l'església d'Esparreguera. El 1620 fou contractat per aixecar l'església de Santa Maria d'Igualada i col·laborà en la construcció de la Quadra de la Comtessa de l'Hospital de la Santa Creu, anomenada així en honor de Maria Anna de Pinós de

Centelles i de Fenollet, comtessa de Quirra i de Centelles. I el 1670 obtingué el contracte per bastir l'altar major de l'església de Santa Eulàlia d'Esparreguera al costat dels escultors Joan i Francesc Grau.

⁴⁸ Les mencions dels mestres de cases Ginestar en la bibliografia són nombroses. Podem destacar:

MÀRIA I SERRANO, Magdalena: *Religión, Sociedad y Arquitectura. Las iglesias parroquiales en Catalunya (1563-1621)*. Tesi doctoral, UPC, 1994. / PERELLO FERRER, Antònia M^a: *L'Arquitectura civil del segle XVII a Barcelona*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 1996. / MAGRANS LLOP, Rosa: "L'obra de Fra Josep de la Concepció i la seva relació amb els escultors Joan Grau, Francesc Grau i Domènec Rovira", a *Revista del Penedès*, primavera-estiu 2005, 11. Institut d'Estudis Penedesencs. / ARGELAGUES LLAURADO, Marta: *L'església vella de Sant Martí de Cerdanyola*. Ajuntament de Cerdanyola del Vallès. Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de publicacions. Cerdanyola del Vallès, 2009.

Església del Sant Esperit de Terrassa on hi col·laboraren els germans Ginestar.

L'any 1693 el fill de Pau Ginestar, anomenat també Pau, participà en la construcció del nou camí de la Santa Cova a Montserrat. Pau s'encarregà del tram que anava des del torrent de Sant Miquel fins a la mateixa cova. El primer tram, des del Monestir fins el torrent fou escomès per Josep Abat.

En primer terme l'antiga masia dels Ginestar (molts anys després Can Rodes) i al fons el magnífic aspecte que presentava Can Tudó. (Detall d'una fotografia de la col·lecció de Joan Modolell Mainou).

La casa dels Ginestar⁴⁹ estava situada prop de la plaça, entre Can Cardona al nord i Can Campreciós a occident, a orient i al sud tocava amb terres de Jaume Carbonell de la plaça.

Un document de l'època ens il·lustra sobre les afrontacions de la dita casa:

“...la que se nombrava comunmente Casa Ginestar con su huerto y patio al lado de la Casa de Carbonell. Un huerto pequeño nombrado hortet cito en el mismo lugar mas abaxo de Casa Cardona y del camino que viene a Barcelona

⁴⁹ Aquesta masia molts anys després fou coneguda com Can Rodes.

que convina segun le parece, a oriente con el monton de estiercol o femer de Cardona, a mediodia con Dho camino, a poniente con tierras de Franco Camprecios y a tremontana con el sudho camino...”⁵⁰

El nét d'un del germans, anomenat Jaume, no seguí l'ofici familiar de mestre de cases sinó que heretà el mas i va ser pagès. Es casà amb Mariàngela Bonanat, de Sant Vicenç dels Horts, i foren els pares de la Maria Ginestar, nascuda el 1650 i casada el 1667 amb Just Modolell, novè fill de Pau Modolell Cortès, amo de la masia de Can Modolell.

Com que ambdues nissagues tenien prou prestigi, i per diferenciar-se de la branca central dels Modolell, els descendents adoptaren el cognom compost de Modolell-Ginestar.

Aquest mateix any de 1699 Jacint Tudó comprà, amb carta de gràcia, a Eulàlia Riera, vídua de Salvador Riera, pagès de la parròquia, tres peces de terra per un import de tres-centes setanta-tres lliures i setze sous.⁵¹ La venda amb carta de gràcia era un contracte de compravenda pel qual el venedor es reservava el dret de tornar a adquirir el bé venut. D'aquesta manera quan l'any 1704, els hereus Riera vengueren tota la seva heretat a Baldiri Mèlich, arrendador de l'Hostal Vell, aquest al·legà que els tres camps que havia comprat Tudó realment no li pertanyien i en virtut de la carta de gràcia havien de passar al seu poder formant part de l'heretat del Mas Riera.

Aquestes peces de terra, d'una mujada i mitja cada una, estaven situades en els anomenats camp de la Monja, el camp de les Clotes, i la tercera en el camp de les Ametlles. Totes aquestes peces afrontaven per un cantó o un altre amb la propietat de Tudó que d'aquesta manera havia engrandit les seves possessions convertint-se en un veritable terratinent.⁵²

Finalment, el 1707, Baldiri Mèlich i Jacint Tudó firmaren una concòrdia⁵³ per la qual Tudó li tornava els camps de la Monja i de les Ametlles, i Mèlich li cedia a Tudó el camp situat a les Clotes en l'indret antigament anomenat de les “Tàpies d'en Calopa”, a més de liquidar-li setanta-tres lliures i setze sous com a resta del que Tudó havia pagat a la família Riera en comprar els tres camps.

⁵⁰ ACA. Real Audiencia. Pleitos Civiles, 14458.

⁵¹ AHPB. Notari Pau Mitjans. “Undecimum manuale omnium instrumentorum 1698-1699”

⁵² Veure Annex I. Afrontacions.

⁵³ AHPB. Notari Pau Mitjans. “Duodecimum manuale omnium instrumentorum 1699-1700,” també Arxiu patrimonial Masia Can Mèlich.

Com es pot veure a Tudó li devien anar molt bé els negocis en aquesta època. És evident que la guerra amb França i el setge de Barcelona no li havien afectat gaire, almenys, en la qüestió econòmica.

El botifler Tudó i la puixança familiar

L'any 1700 morí, per fi, Carles II i Lluís XIV s'afanyà a enviar el seu nét Felip a Espanya per tal de ser proclamat rei abans que l'emperador Leopold pogués reaccionar.

*Felip d'Anjou pintat el 1716
per Miguel Jacinto Meléndez (1679-1734).
(Palacio de Viana. Caja Provincial de Ahorros de
Córdoba).*

Felip d'Anjou tenia llavors disset anys i cap experiència. No parlava castellà i tampoc coneixia gaire els costums ni el tarannà dels seus nous súbdits.

Catalunya no havia oblidat ni els bombardejos ni la humiliació de Barcelona, com tampoc el trossejament del país amb el pacte dels Pirineus. El sentiment antifrancès estava molt estès entre la població i la societat es trobava dividida entre els partidaris de Felip i els de l'arxiduc Carles, l'altre pretendent al tron espanyol.

*Arxiduc Carles d'Àustria.
Obra d'autor desconegut.
(Palau Mercader, Cornellà de Llobregat).*

Tot i la guerra que s'havia iniciat entre Espanya i França contra la resta d'estats europeus per la successió de la corona espanyola, la vida continuava com sempre.

Jacint Tudó, casat des de l'any 1676 amb Jerònima Romanyà havia tingut dos fills, Jacint, botiguer de teles com ell, i Joan, a qui orientaren cap el dret i la jurisprudència.

Jacint Tudó i Romanyà havia començat a dedicar-se a la botiga i feu alguns negocis. L'any 1702 deixà onze mil lliures al seu amic Pere Gomar, procurador del duc de Sessa,⁵⁴ però no pogué recuperar mai aquest préstec perquè morí poc temps després. Dotze anys més tard, el matrimoni Tudó encara litigava per intentar recuperar aquestes onze mil lliures com a hereus del seu fill Jacint.

L'altre fill, Joan, es casà el 1716 amb Antònia Alemany Morera, néta de l'argenter Jaume Morera, antic creditor de Tudó i filla de Josep Alemany, també botiguer de teles. Aquest matrimoni tingué vuit fills.⁵⁵

Els primers anys de l'encetat segle XVIII, Tudó es dedicà a comprar terres i censals per tot el terme de Sant Just, també a Sant Joan Despí i a l'altra banda del riu, a Sant Boi, i fins i tot més lluny, a Palau-Solità. A Barcelona, tingué un plet amb Josep Farreras, corredor d'orella de la ciutat, ja que aquest intentava fer un soterrani en la seva botiga del carrer dels Canvis i això posava en perill la casa de Tudó.

El 1703 Paulí Cabanyes i Teresa Carbonell, matrimoni, pagesos de Sant Just, li venen una peça de terra anomenada la Sarriana, i uns mesos després Salvador Oriol, hereu d'Emerenciana Guerra li vengué un altre camp situat a les Clotes, que afrontava amb el que havia comprat quatre anys abans.

Aquest mateix any és quasi segur que acabà les obres de remodelació de l'antiga masia Duran, i per això hi feu gravar la data en la llinda del balcó del primer pis.

El 1707 comprà el senyoriu de Vilardida i la Quadra de l'Olzinella als marmessors testamentaris de Joan Fans.

⁵⁴ Félix Fernández de Córdoba Cardona y Requesens, Abad mayor de la villa de Rute, duque de Sessa, y Baena, conde de Cabra, conde de Iznájar, duque de Soma, conde de Palamos, conde de Oliveto, conde de Trivento, conde de Avellino, barón de Bellpuig, Linyola, Utxafava y Calonge, Gran Almirante del reino de Nápoles, capitán general del mar del reino de Nápoles, señor de las villas de Zambra, Doña Mencía, Albendín, Santiago de la Puebla de Serón y Malpartida, Grande de España y Caballero de Santiago.

⁵⁵ Els fills de Joan Tudó foren: Jacint, Antònia, Eulàlia, Jacinta, Ignàsia, Joan, Antoní i Marianna.

Llinda del balcó del primer pis de Can Tudó on hi figura la data 1703. (Fotografia de l'autora).

Vilardida, avui dividida entre els municipis de Montferri i Vila-rodona, a l'Alt Camp, era una petita baronia estratègicament situada a la riba esquerra del Gaià, en el camí de Vilafranca a Montblanc. Al final del segle XVI el senyor de Vilardida, Onofre de Tamarit, morí sense descendència i la titularitat de l'indret passà a la família Montoliu. Després de la mort del darrer membre d'aquest llinatge, el senyoriu tornà a la branca dels Tamarit de Rodonyà. L'any 1665 Hug de Tamarit firmà una concòrdia amb el convent dels Agustins de Barcelona en que es comprometia a cedir la quadra, terme, castell, terres i béns un cop realitzada la liquidació dels rèdits que li pertocaven. Un any després els Agustins vengueren tots aquests títols a Joan Fans, de Bràfim.⁵⁶

Arran de la compra d'aquest senyoriu, Tudó mantingué un litigi amb el Bisbat de Barcelona per la titularitat sobre la jurisdicció del lloc que finalment es va resoldre a favor del Bisbat, sota el feu del qual havia estat sotmesa Vilardida des del segle XII.⁵⁷

⁵⁶ Per ampliar la història de Vilardida vegeu: PASTOR BATALLA, Isidre: "Família i poder a Vilardida", a *La Resclosa*, 2. Centre d'Estudis del Gaià. Vila-rodona, 1998. PP. 49 i següents.

Molt a la vora del castell hi havia un molí fariner documentat ja al segle XII. El molí agafava l'aigua de Vila-rodona que li arribava per una sèquia. Aquest molí formava part de tot un seguit d'instal·lacions hidràuliques a tot el llarg de la conca del Gaià. La xarxa era explotada pel monestir de Santes Creus, llevat precisament del molí de Vilardida que des del final del segle XIII constituïa una de les principals fonts de riquesa pels senyors d'aquest lloc.⁵⁸

Esquerra: Castell de Vilardida, avui encara anomenat Can Tudó. (Fotografia de M. Àngels Monte, 1984). A la dreta: Molí de Vilardida. (Fotografia: Diputació de Tarragona)

En un principi Felip V aparentà una bona disposició cap a la realitat catalana i fou rebut a Barcelona amb grans festes, amb motiu del seu casament amb Maria Lluïsa de Savoia, la qual entrà a Espanya per Figueres.

Molt aviat, però, les coses van canviar i Felip es començà a mostrar tan absolutista com el seu avi, el rei Sol. Davant la certesa de que no respectaria les constitucions, els catalans es decantaren obertament per l'arxiduc Carles, el qual, el 1705, després d'assetjar la ciutat, entrà a Barcelona, jurà els furs i fou proclamat rei.

⁵⁷ Biblioteca de Catalunya. Al·legacions Jurídiques. “Jacinto Tudó contra Andres del Orbe Lareategui Obispo de Barcelona.”

⁵⁸ Aquest molí, situat en un indret anomenat, encara avui, la plana del Tudó, va estar en funcionament fins als anys 70 del segle XX. La part més antiga, amb la portalada de mig punt i dovelles de pedra, encara es troba a la riba del Gaià. Al final del segle XIX fou ampliat amb diferents dependències per a poder ser habitat. Al darrera s'hi pot veure la gran bassa actualment buida.

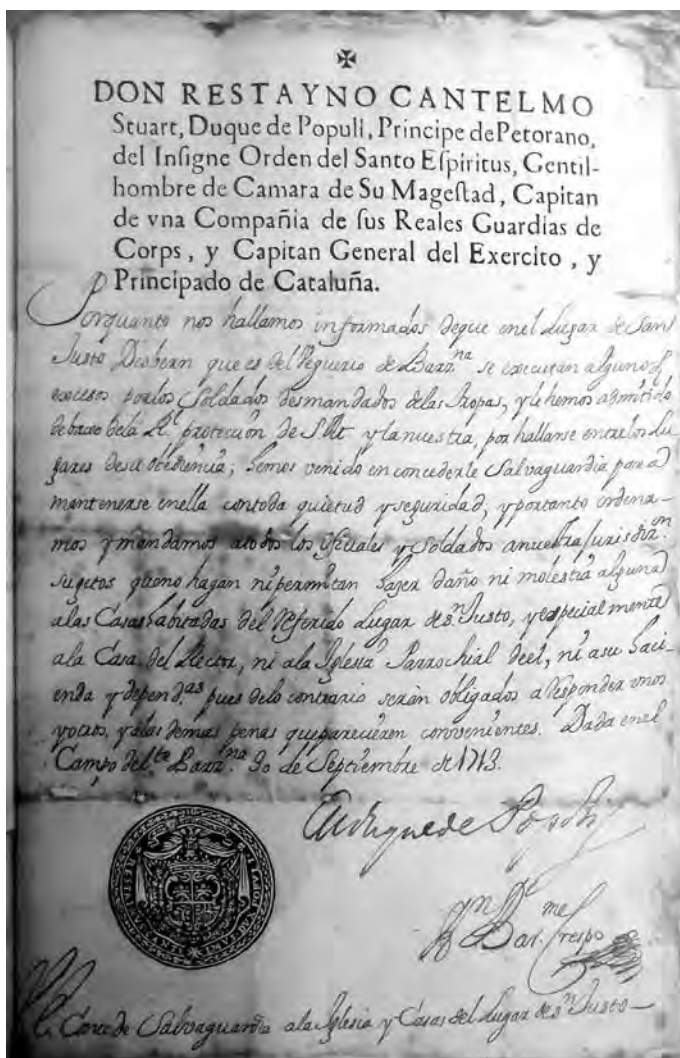
Constitucions catalanes. Edició de l'any 1704

La guerra, que havia començat en morir Carles II, s'estengué llavors pel Principat, Aragó i València. Durant nou anys se succeïren els esdeveniments, tant militars com d'aliances polítiques. Per dues vegades, Carles, l'arxiduc, arribà a Madrid i es proclamà rei com a hereu legítim dels Àustries, però totes dues vegades hagué de marxar davant el contraatac de Felip d'Anjou i el rebuig que li demostraven els castellans, guanyats per la causa del francès.

A l'agost del 1713 les tropes castellanques del duc de Pòpuli posaren setge a Barcelona. Tot i que sumaven uns vint-i-cinc mil homes, la capacitat de l'artilleria dels atacants era bastant escassa. Això, afegit al constant fustigament de les guerrilles formades a la plana de Vic i el Lluçanès que obligaven Pòpuli a distreure soldats del setge per a perseguir-les per tot el Principat, contribuï a alleugerir una mica l'ofec de la ciutat i permeté l'entrada de queviures, pólvora i municions procedents de Mallorca.

Els soldats, acampats al voltant de Barcelona, de ben segur eren una molèstia per la gent dels pobles que havien de patir la seva presència i els seus

excessos. Molt probablement el Rector de Sant Just d'aleshores, Dr. Jacint Bernadà, dirigí una queixa al duc de Pòpuli pel comportament de les tropes i aconseguí que el duc li firmés una salvaguarda que protegia l'església i les cases de Sant Just Desvern, especialment la del Rector, contra els abusos dels soldats. Sant Just es trobava, ja, sota l'obediència i protecció reial, i per tant, aquestes tropes estaven obligades a comportar-se correctament amb la població.

Ordre signada pel duc de Pòpuli disposant la salvaguarda dels santjustencs durant el setge de Barcelona. (Arxiu Històric Municipal de Sant Just Desvern).

Un cop d'efecte, però, va estar a punt de tirar per terra aquesta salvaguarda, quan a la nit i matinada dels dies 27 i 28 de desembre del 1713 un grup d'homes va "segrestar" – literalment – un ramat de crestats que pasturava per les muntanyes de Collserola, concretament entre Santa Creu d'Olorda, Sant Just Desvern i Vallvidrera.

El ramat, format per uns nou-cents caps, era propietat de la intendència del regiment de cavalleria manat pel coronel Juan de Cereceda.⁵⁹ Els segrestadors, amb molta audàcia, s'havien atrevit a passar els animals pel mig del camp de l'exèrcit borbònic fins a introduir-lo a la ciutat.

Quan els castellans volgueren reaccionar, els crestats estaven ja a Montjuïc ben protegits pels canons catalans.

La reacció del duc de Pòpuli no es feu esperar i s'acusà als ajuntaments de Vallvidrera, Sant Just i Santa Creu de complicitat, o al menys, de no haver vigilat prou i no haver cuidat la propietat de l'exèrcit. Es dictà una ordre per la qual els tres pobles, juntament amb la Quadra de Sant Bartomeu, havien de pagar l'import del ramat, valorat en quatre mil tres-centes noranta-quatre peces de vuit, i en cas de no voler pagar s'aplicarien penes d'empresonament, saqueig i crema d'hisendes.

Les sospites sobre qui estava implicat directament recaigueren en Francesc Padrosa, Jacint, Gabriel i Francesc Fatjó, pare i fills respectivament, tots de Sant Just Desvern; Josep Busquets, de Vallvidrera amb tres companys més; i Pau Amigó i Joan Serra, de Santa Creu d'Olorda.

Tant els particulars com el comú dels pobles implicats acudiren a Josep d'Alós, assessor del reial exèrcit, per demanar clemència, però tot fou inútil. Els sospitosos varen anar a raure a la presó i els pobles hagueren de pagar l'import estipulat. Sant Just i Santa Creu mil set-centes cinquanta-set peces de vuit cadascun i Vallvidrera vuit-centes setanta-vuit peces.⁶⁰

⁵⁹ Juan de Cereceda y Carrascosa era un militar nascut el 1665 a Villar del Saz (Cuenca). Conegut per la seva temeritat i valentia l'anomenaven "el Centauro de la Mancha". El 1697 formava part del regiment de cavalleria del Rosselló i lluità en la defensa de Barcelona. S'especialitzà sobretot en la lluita de guerrilles, interceptant subministres de l'enemic. Ja amb les tropes filipistes feu presoner tot un destacament anglès que anava d'Alacant a Xàtiva, cinc vegades més nombrós que la seva patrulla. El 1720 es retirà amb el grau de Mariscal de Camp i no volgué acceptar el càrrec de governador d'Alacant.

⁶⁰ JORDÀ CAPDEVILA, Josep M.: *Les conseqüències del robatori d'uns crestats, durant el setge de Barcelona de 1713*. Editat per l'autor. Molins de Rei, 24 agost 1982.

Pel juliol de l'any següent, Pòpuli fou substituït pel duc de Berwick⁶¹ que arribà a Catalunya amb un nou exèrcit de trenta-nou mil homes, molts d'ells veterans en les batalles del Rin, Països Baixos, etcètera. Però a més per protegir-se les espatlles i reduir les revoltes a l'interior del país, aquest exèrcit s'incrementà amb quaranta-set mil soldats més.

*James Fitz-James Stuart duc de Berwick.
Retrat fet per Benedetto Gennari el Jove.
Gravat per Pierre Drevet, 1693.*

Felip V envià a Berwick una carta animant-lo a conquerir Barcelona el més aviat possible i a no mostrar la més mínima pietat amb els catalans, ja que eren rebels i insubmisos, i no eren mereixedors de cap gràcia.

“.....cualquiera gràcia que experimenten será un mero efecto de piedad i conmisericación, por lo cual, si arrepentidos de su error, recurrieren antes de abrir la trinchera, pidiendo misericordia, no se la concedereis prontamente...”

Finalment, l'11 de setembre del 1714, Barcelona, últim reducte⁶² de la resistència catalana, capitulà i el duc de Berwick al davant d'un nombrós exèrcit entrà a la ciutat.

⁶¹ James Fitz-James Stuart, primer duc de Berwick era el comandant en cap de l'exèrcit borbònic. Fill il·legítim del derrocat rei Jaume II d'Anglaterra i d'Arabella Churchill, germana del duc de Marlborough, els seus descendents entroncaren amb els ducs de Liria i la Casa de Alba.

⁶² L'última plaça forta a capitular, però, fou Cardona, on, el 18 de setembre, Manuel Desvalls i de Vergós firmà el pacte de rendició amb José Carrillo de Albornoz. Les clàusules d'aquest pacte que reconeixien l'immunitat dels defensors de Cardona foren incomplertes més tard per les autoritats borbòniques d'ocupació.

Catalunya, sotmesa, abandonada, traïda, tant pels anglesos com per l'arxiduc que procuraren només pels seus interessos en les aliances que firmaren amb Felip V, hagué d'afrontar la derrota definitiva.

Així que les constitucions catalanes foren abolides amb els decrets de Nova Planta, els càrrecs públics s'ompliren de funcionaris castellans o catalans afrancesats.

Jacint Tudó s'afanyà a demanar el càrrec de Cònsol de Mar⁶³ al·legant que per la seva condició de filipista, durant els anys de govern de l'arxiduc, patí molt, estigué empresonat i havia arribat a perdre les seves possessions.

La Llotja, seu del Consolat de Mar.

No sembla que això pugui ser massa creïble, atès que entre el 1700 i el 1714 no va parar de comprar terrenys, cases, censals i com hem vist, el 1710 un senyoriu. També és notori que se l'havia vist formant part de la Coronela,⁶⁴ si bé al·legà que era per obligació com a membre del gremi de botiguers.⁶⁵

⁶³ Els cònsols de mar eren magistrats encarregats de l'administració de justícia en les qüestions marítimes i mercantils. Els orígens del Consolat de Mar daten del 1258 com una corporació gremial creada per Jaume I.

⁶⁴ La Coronela era la força armada de la ciutat de Barcelona formada per gent dels diferents gremis i organitzada en companyies. La seva tasca era bàsicament defensiva. El 1714 participà en la defensa de Barcelona dirigida per Rafael de Casanova. El capità de la 6a companyia del 3er batalló fou Lluís Claresvalls, amo de la masia Can Jeroni, de Sant Just. El seu germà Jeroni, capità de la 8a companyia, morí l'11 de setembre defensant el sector de Sant Pere.

⁶⁵ ACA. reg 121 f 203v-204r. Barcelona 31 de març 1717, i també a CERRO NARGÁNEZ, Rafael: *Els alcades majors ...* Op. Cit. P. 141.

Les autoritats borbòniques mai li retragueren res, i el 1716 assolí el càrrec de Cònsol de Mar, que ostentà fins a la seva mort.

El juny de 1717 Antoni Gelabert del Coscoll, pagès de Sant Just Desvern, com a tutor i curador, nomenat per la Pia Almoïna, dels fills i hereus de Francesc Modolell-Ginestar, que morí sense deixar testament, per liquidar l'antic censal comprat per Tudó a Maria Ginestar el 1699, li vengué al mateix Jacint Tudó l'antiga casa i terres propietat dels Ginestar. Això era, a més de la casa i la terra situada a la plaça, uns camps de vinyes a Les Clotes i a un altre lloc anomenat "Lo Coll", així com una peça de terra a Santa Creu d'Olorda, l'hort de l'antic Mas Cabanyes i el dret de reivindicar la titularitat d'una peça de terra situada en Lo Torrent Bo, antiga herència de Montserrat Ginestar.

En morir sense atorgar testament, Francesc Modolell-Ginestar deixà un bon problema a la seva família. Els seus fills, encara infants, no podien decidir res i la vídua, Marianna Roca es va trobar carregada de deutes. Molt aviat, però, es tornà a casar amb Ponç Serra, cirurgià de Sant Genís de Vilassar. Aquest matrimoni, lluny de proporcionar-li estabilitat econòmica encara li va portar més maldecaps ja que llavors va haver de renunciar a tota la possible herència del seu primer marit i, fins i tot, va ser condemnada a pagar el lluíisme per redimir el censal que la sogra i el marit havien venut a Tudó anys abans.

Per aquest motiu la casa i terres de Modolell-Ginestar es van subhastar i finalment el juny de 1717 foren venudes al mateix Tudó per l'import del censal que li devien, o sigui set-centes vuit lliures, quinze diners, però amb el pacte de retrocedir dita venda, segurament quan els fills de Francesc Modolell-Ginestar tinguessin edat per reclamar la seva herència. Això donà pas a un litigi entre ambdues famílies que durà prop de vint anys.

El 1718 Jacint Tudó li comprà a Jaume Modolell, per quatre-centes lliures, una peça de terra situada en el camp de les Ametlleres que afrontava amb les antigues terres de Modolell-Ginestar, ara seves.⁶⁶

Tenint cases i terres a Sant Just, i vivint ell i la seva família al carrer dels Canvis de Barcelona, a partir del 1712 Tudó contractà com a masover a Josep Amigó per tal que li cuidés la torre i li fes produir les terres. Josep Amigó del Baluard i Cuiàs era un pagès de Santa Creu d'Olorda, fill de Pau Amigó del Baluard i d'Anna Cuiàs. La masia l'havia heretat el seu germà gran Pau,⁶⁷ i ell,

⁶⁶ AHPB. Notari Pau Cabrer. "Manual 1717." P. 33

⁶⁷ Pau Amigó havia estat acusat de ser un dels principals implicats en el robatori del ramat de crestats de l'exèrcit borbònic.

el fadrister, es llogà com a masover de Can Tudó. Un any abans s'havia casat amb Francesca Estrada i d'aquest matrimoni nasqueren sis fills.

*Masia de Can Amigó del Baluard
a Santa Creu d'Olorda.*

Un d'ells, Pau, fou apadrinat en la seva confirmació pel nét gran de Tudó, anomenat Jacint com el seu avi.⁶⁸

Els Amigó estigueren molt vinculats a Sant Just i en el futur emparentaren amb totes les famílies de més prestigi del poble i ocuparen diversos càrrecs municipals. El nom de Jacint fou una constant en els descendents d'aquesta família a partir d'ara.

El 1725 Jacint Tudó fa testament.⁶⁹ En aquest, manifesta el desig de ser enterrat a la capella del Sant Crist de l'església de Sant Just Desvern o bé a Vilardida, encara que, en aquest últim lloc, seria necessari fer una capella nova perquè la que hi ha està molt malmesa. De tota manera deixa llibertat a l'hereu, el seu fill Joan, perquè faci el que cregui més convenient

És curiós el testament, ja que en les Misses que institueix pel descans de la seva ànima, inclou també els seus pares, morts a Montmaneu qui-sap-lo, però en canvi no esmenta per a res el seu fill gran, Jacint, que ha mort fa uns quinze anys.

A la seva dona Jerònima, marmessora també del testament, li deixa la possibilitat de viure, o no, amb el fill, pagant-li aquest cada any dues-centes lliures, sempre i quan ella li entregui totes les joies d'or i plata que pugui tenir. En el cas de no entregar dites joies Joan Tudó no té cap obligació de pagar-li res i només li deixarà l'usdefruit de la torre de Palau-Solità, on l'enviarà a viure.

⁶⁸ Arxiu Parroquial de Sant Just Desvern. "Llibre de Confirmacions. Vol. 1."

⁶⁹ AHPB. Notari Jeroni Brotons. "Escriptures soltes 1727." Testament de Jacint Tudó.

Capella de Santa Maria de Vilardida.

A close-up of a handwritten signature in cursive script. The text is written on aged paper and appears to be "Jacint Tudó".

Signatura autògrafa de Jacint Tudó. (Arxiu històric de Protocols, Barcelona).

Jacint Tudó morí quatre mesos després de fer testament i no fou enterrat ni a Sant Just ni a Vilardida. El seu fill, segurament per donar més prestigi a la família, comprà un vas sepulcral a la Basílica de la Mercè, davant de l'actual altar de la Mare de Déu del Carme, on avui encara s'hi pot veure l'escut amb les armes dels Tudó a la lauda que el tanca.

El camí cap a la noblesa

Joan Tudó s'havia casat a Santa Maria del Mar el 4 d'octubre del 1716,⁷⁰ com hem vist, amb Antònia Alemany Morera, l'avi de la qual, Jaume Morera, argenter, havia estat un dels creditors de Jacint Tudó en la concòrdia firmada el 1684.

El 1698, Morera havia fundat una companyia, per un període de sis anys, amb Josep Alemany, botiguer de teles, casat amb la seva filla Anna des del 1688⁷¹ en la que tots dos participaven amb el mateix capital. En aquesta companyia, Alemany s'encarregava de la gerència i la comptabilitat i a més tenia plens poders per fer els negocis que volgués.

*La Plaça Nova de
Barcelona amb una
de les portes de
l'antiga muralla.
Gravat francès de
l'any 1820 fet per
Reville et Couché
fils sobre un dibuix
de Moulinier.*

⁷⁰ Còpia de la partida a Arxiu Diocesà de Barcelona. "Dispenses Apostòliques 1743, núm 3."

⁷¹ AHPB. Notari Salvador Golorons. "Liber Primus Capitulorum 1672-1707." Pàg. 288. Capítols Alemany-Morera.

La dita companyia, situada a la Plaça Nova no solament es dedicava a comerciar amb teles, sinó que també importava i venia sucre, cacau, pells i coure. Un cop vídua, Anna participà en el negoci com a sòcia del seu pare, mentre ell es dedicava als arrendaments públics i les assegurances.⁷²

En els capítols matrimonials⁷³ de Joan i Antònia, Jacint Tudó nomena el seu fill com a hereu de totes les seves possessions, si bé, tant ell com la seva dona Jerònima, queden usufructuaris de tota l'herència fins a la seva mort, a més li dona deu mil lliures com a dot immediata.

Per la seva part a Antònia, la seva mare, Anna Morera i el seu germà Llorenç Alemany, també botiguer, li atorguen dues mil dues-centes quaranta lliures, més dues caixes nuvials amb vestits i roba. Això inclou la part de l'herència del seu pare Josep Alemany, ja difunt, que li pertocaria i que es compromet a no reclamar. El seu avi, Jaume Morera, li fa donació de set-centes seixanta lliures més.

Tant Jacint Tudó, com el seu fill Joan, accepten la clàusula dels capítols, per la qual, si Antònia mor sense descendència, la meitat de la dot tornarà a la família Alemany.

Joan Tudó era “doctor en quiscun dret”, és a dir que havia estudiat dret civil i dret canònic. Això s'aconseguia estudiant tres anys “d'Instituta”⁷⁴ amb dues matèries canòniques i dues civils, per acabar amb un examen secret i una lectura de conclusions sobre matèries d'ambdós Drets.

Al final del segle XVII els estudis a Barcelona es cursaven a l'Estudi General, una institució precursora de la Universitat, atorgada per un privilegi d'Alfons el Magnànim el 1450 i situada a la part alta de la Rambla des del 1536. Allí s'hi podien fer estudis de Teologia, Dret (civil i canònic), Medicina, Filosofia i Arts.

⁷² L'altra filla de Jaume Morera, Teresa, es casà amb Melcior Guàrdia. El seu fill Jaume Guàrdia i Morera fou propietari d'una gran fàbrica d'indianes al carrer de Trentaclus. El 1774 el nét Melcior Guàrdia i Mates assolí el privilegi de noble. LOBATO FRANCO, Isabel: *Compañías y negocios en la Cataluña preindustrial*. Universidad de Sevilla, 1995. P. 245.

⁷³ AHPB. Notari Pau Cabrer. “Liber Secundus Capitulorum 1711-1725.” PP. 682 i següents. Capítols Tudó-Alemany.

⁷⁴ S'anomena així la càtedra d'introducció al Dret Romà basada en l'estudi de les “Gai Institutiones” escrites pel jurista Gai al segle II i en l'obra dels professors en dret Teòfil i Doroteu que formen part del “Corpus Iuris Civilis” recopilat entre els anys 529 i 534 per ordre de Justiniana.

Edifici dels Estudis Generals. (Arxiu fotogràfic de la Universitat de Barcelona).

Després dels Decrets de Nova Planta de 1715 tots els estudis es concentraren a la Universitat de Cervera, ja que les altres, situades en diferents llocs de Catalunya, foren abolides.

En morir el seu pare el 1725, Joan heretà tot el patrimoni que el vell Tudó havia anat aplegant al llarg de la seva vida. A les cases de Barcelona, Sant Just Desvern i Palau-Solità, junt amb les terres i la baronia de Vilardida, s'hi havien de sumar els censals i també els béns en litigi.

El mateix any de 1725, així que va prendre possessió de l'herència, Tudó va haver de litigar amb els regidors de Puigtiñós per que havien construït una presa que dificultava el funcionament del desguàs del molí de Vilardida.⁷⁵

Un dels litigis més feixucs en que es va trobar Joan Tudó fou amb els hereus de Francesc Modolell-Ginestar de Sant Just Desvern. Ja hem vist que Jacint, aprofitant que Modolell-Ginestar havia mort sense fer testament, volgué recuperar el censal que li devien quedant-se l'antiga casa i les terres dels Ginestar que a més estaven situades quasi al costat de Can Tudó.

⁷⁵ ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles. 25533. "Causa del Dr. Joan Tudó, señor jurisdiccional del castillo y lugar de Vilardida, contra los regidores del lugar de Puigtiñós (Montferri)."

El 1728, onze anys després d'aquesta venda, els hereus Modolell-Ginestar en arribar a la majoria d'edat, reclamaren l'herència del seu pare, al·legant que la venda era nul·la doncs s'havia fet sense decret del jutge, cosa obligatòria quan els hereus eren menors. Finalment, al cap de dos anys de reclamacions, al·legacions de testimonis i estires i arronses per ambdues parts, a l'agost del 1730 els arribà la sentència favorable per la qual Joan Tudó havia de retornar, no solament la casa i les peces de terra, sinó també el valor dels fruits percebuts en l'explotació d'aquestes terres des del dia de la venda.⁷⁶ Això allargà el litigi dos anys més ja que s'havia de demostrar si les terres eren productives o ermes, si s'havia plantat vinya o arbres fruiters, qui ho havia plantat i qui ho havia collit, etcètera.

*Carrer Basea de Barcelona.
(Arxiu Fotogràfic de Barcelona).*

El matrimoni de Joan i Antònia tingué vuit fills, el gran, al qui posaren el nom de Jacint com el seu avi, va néixer l'any 1717 al carrer Basea, en l'antic barri de Ribera. Aquest carrer, avui quasi del tot desaparegut pel traçat de la Via Laietana era, aleshores, un dels carrers més prestigiosos de Barcelona, ple de palaus de mercaders i ciutadans honrats.

Jacint Tudó i Alemany estudià en el col·legi de Cordelles, fundat pel notari Joan Cordelles el 1530 al capdamunt de la Rambla, quasi a tocar de l'Estudi General.⁷⁷ Allí s'impartien classes de Gramàtica, Retòrica, Filosofia i Teologia com també esgrima, dansa i declamació.

⁷⁶ ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles. 14458. "Sentència de data 13 d'agost de 1730."

⁷⁷ Des del 1717 el col·legi de Cordelles junt amb el de Betlem, ambdós regentats per jesuïtes, intentà suplir la manca d'universitats catalanes. Lligat sempre a l'estament noble, després de l'expulsió dels jesuïtes, el col·legi va tancar i el 1776 una part de l'edifici es transformà en dipòsit militar. A l'altre, s'hi va instal·lar la Acadèmia de Ciències.

Detall de les matèries impartides en el Col·legi de Cordelles. Gravats calcogràfic de 1757. Domènec Pauner i Altés (1720-1783).

Universitat de Cervera. Gravats del segle XIX, obra de Francesc Xavier Parcerisa.

En acabar aquests estudis, el 1732 inicià els estudis majors a Cervera, un any de Filosofia i sis a la Facultat de Lleis, on es graduà com a llicenciat i doctor l'any 1741 i fou admès com advocat dels Reials Consells i de l'Audiència catalana.⁷⁸ També va fer oposicions a la càtedra de Regència de Lleis, vacant, a la mateixa Facultat de Cervera, però no ho aconseguí.⁷⁹

El 1743 la Reial Audiència encara manava al batlle de Sant Just Desvern que assistís a la recol·lecció dels fruits d'una peça de terra situada a Santa Creu d'Olorda que havia pertangut a Tudó i ara formava part de l'heretat Modolell-Ginestar, per dirimir la pertinença d'aquests fruits en el marc de la sentència del 1730. Així com també si els fruits era raïm i se'n feia vi, aquest raïm s'havia de premsar separatament de les altres collites i el vi havia de quedar en dipòsit a disposició de la Reial Audiència.⁸⁰

El 1746 morí Felip V, després d'haver abdicat una vegada en la persona del seu fill Lluís, que només regnà vuit mesos, i haver tornat a agafar les regnes del país. En aquests anys, i malgrat que Felip havia fet de la submissió dels catalans una qüestió d'amor propi, Catalunya tornà a reeixir econòmicament.

El va succeir Ferran VI, fill seu i de la seva primera dona Maria Lluïsa de Savoia. Ferran era conegut com "el Prudent" i de fet el seu regnat es caracteritzà per l'absència de guerres i conflictes importants. Un fet curiós d'aquells anys, però, fou la detenció i empresonament dels gitanos de tota la península. Amb l'excusa de fer-los tornar sedentaris s'arrestaren quasi dotze mil persones separant famílies senceres, ja que els homes anaven destinats a treballs forçats en els arsenals de la Marina a Cartagena, el Ferrol i La Corunya i les dones i les criatures havien d'anar a les fàbriques de Saragossa i València.

Aquesta operació, molt ben planificada, a la pràctica no ho fou tant ja que el trasllat i empresonament de tanta gent era molt costós. Un altre problema era saber del cert qui era gitano i qui no, ja que aquesta paraula estava prohibida i només els anomenaven per referències de la seva manera de viure.⁸¹

⁷⁸ CERRO NARGÁNEZ, Rafael: "Els alcaldes majors del Corregiment de Barcelona durant la segona meitat del Segle XVIII", a *Revista de Dret Històric Català*, Vol. 6. Societat Catalana d'Estudis Jurídics. Barcelona, 2006. PP. 140-144.

⁷⁹ FERRER GIRONÈS, Francesc: *La persecució política de la llengua catalana*. Edicions 62. Barcelona, 1985. P. 44.

⁸⁰ Arxiu particular de Can Carbonell. Requeriment de la Reial Audiència al batlle de Sant Just Desvern. 31 d'agost de 1743.

⁸¹ Existia una pragmàtica anterior que prohibia la paraula gitano. D'aquesta manera molts gitans que estaven arrelats i tenien un ofici conegut no foren molestats i, d'altres que no eren gitanos però la seva forma de vida era més irregular, van ser detinguts.

El Marquès de l'Ensenada, artífex de l'operació, estudiava amb els seus col·laboradors la possibilitat de deportar-los a Amèrica o deixar que es podrissin en els presidis de l'estat. De tota manera no van trigar a rebre una pluja de recursos i plets que els obligà a deixar-los en llibertat, si bé paulatinament.

El 1748 una de les filles de Joan Tudó, Jacinta, preparava el seu matrimoni amb Antoni Juncà Roch Finestres. Antoni era descendent del doctor Pal·ladi Juncà i Llongarriu nascut a Olot el 1625, protometge⁸² reial, Conseller de l'Ajuntament de Barcelona el 1669 i el 1679 Conseller en Cap. El seu pare Josep Juncà Llongarriu i Vives també era metge, ciutadà honrat des del 1693 i coper reial de la plaça del Blat.⁸³

En els capítols matrimonials,⁸⁴ Josep Juncà institueix hereu universal el seu fill, quedant-se ell l'usdefruit fins a la seva mort i fent-lo hereu també de l'arrendament del dret de Cops. Al mateix temps li encarrega que, una vegada hagi pres possessió de l'herència, contribueixi en el manteniment de la seva madrastra, Eulàlia Saurina, i els seus germanastres.

Casament del segle XVIII. Pintura de William Hogarth (1697-1764). (The Metropolitan Museum of Art, Nova York).

⁸² Els protometges eren els metges principals de la Cort i formaven part d'un tribunal que reconeixia la vàlua dels aspirants a metge.

⁸³ El coper reial era l'arrendador del dret de Cops. Aquest dret era un impost sobre el blat i tota mena de grans i farines entrats a Barcelona. Vigent des del segle XII fins el XIX. Els beneficiaris eren el Rei, i la família barcelonina Gruny. Posteriorment aquests vengueren una tercera part del benefici a la Pia Almoina.

⁸⁴ AHPB. Notari Manuel Teixidó Llauradó. "Quintum Manuale 1747-1748." PP. 28v i següents. Capítols Juncà-Tudó.

Per la seva part, Joan Tudó dota a la seva filla amb dues caixes nupials i tres mil lliures. Les caixes amb roba i vestits, i dues mil cinc-cents lliures com a herència paterna i les altres cinc-cents com a herència materna. Dues mil lliures a pagar-li el dia del casament i les altres mil al cap d'un any. En el cas de que Jacinta mori sense fills les caixes nupials i la meitat del diner tornaran als seus pares.

Mitjançant la carta dotal i d'espòli,⁸⁵ els Juncà incrementen en mil cinc-cents lliures aquesta dot, deixant també molt clar que en el cas de que Jacinta mori sense haver tingut fills, les mil cinc-cents lliures tornaran als Juncà o als seus hereus.

En un altre apartat de dits capítols es diu que l'àvia, Anna Morera, havia promès que donaria mil sis-cents lliures a repartir entre les nétes grans, Eulàlia⁸⁶ i Jacinta, en el moment dels respectius casaments. El 1743 Joan Tudó necessita diners i Anna Morera li deixà mil lliures sense interès, entenent que eren part de la dot promesa. Joan Tudó li firmà un rebut, però uns mesos després Anna Morera donà dit rebut a Jacint Tudó Alemany, el seu nét gran. El cas és que entre els uns i els altres, les mil lliures es feren fonedisses i en el moment de dotar a les dues nétes l'àvia "s'enrocà" en que només els donaria les sis-cents lliures restants.

Finalment Jacinta, el futur marit i el sogre arribaren a l'acord de reclamar les cinc-cents lliures que li pertocaven, quan s'efectués el repartiment de l'herència després que Anna Morera hagués mort.

El casament se celebrà el 16 d'abril del mateix any 1748 a la parròquia de Sant Just Desvern, tal i com està inscrit en els llibres sacramentals.

"16-4-1748 D. Antoni Juncà ciutadà honrat de Barcelona fill de D. Josep Juncà vivint i de Dna Josepa Roch Finestres difunta amb Jacinta Tudó filla del Magnífic Joan Tudó Doctor en Drets i d'Antonia Alemany i lo contraent de la parròquia del Pi i la contraent de la parròquia de Sta. Maria del Mar.

Foren testimonis Jacinto Amigó i Pau Amigó fadrí."

⁸⁵ Part dels capítols matrimonials per la qual el sogre i el marit acceptaven la dot de la futura muller.

⁸⁶ La germana més gran, Antònia, s'havia casat el 1743 amb el seu cosí Josep Alemany Salla fill de Llorens Alemany i per tant també net d'Anna Morera.

Un any abans, el 30 de maig, Jacint Tudó Alemany i Antoni Juncà foren testimonis del casament de Jacint Amigó fill de Josep Amigó i Francesca amb Teresa Mestre Canalias i Jonch, filla de Salvador Mestre Canalias i de Margarida Jonch, de Sant Joan Despí.⁸⁷

Signatura autògrafa de Antoni Juncà. (Arxiu històric de Protocols, Barcelona).

És evident que les relacions dels Tudó amb el seu masover eren prou bones i fins i tot assolien un caire familiar.

Essent procurador dels béns del seu pare, pel febrer de l'any 1748 Jacint Tudó Alemany establí en emfiteusi⁸⁸ a Gabriel Pey, pagès de Sant Just, una peça de terra que ells anomenaven “lo bosquet de sobre casa” situada darrera mateix de Can Tudó. Aquesta peça limitava amb un camí anomenat la Carrerada que pujava fins el Pedró. Una condició fonamental d'aquest contracte era que Gabriel Pey no podia ocupar aquest camí amb cap mena de construcció i havia de guardar el dret de pas a fi que el masover o el mateix Tudó poguessin accedir, sense problemes, a la peça de terra que tenien a dalt el Pedró.⁸⁹

⁸⁷ Arxiu Parroquial de Sant Just Desvern. “Llibre de Casaments. Vol. 2.”

⁸⁸ Contracte especial no assimilable ni a l'arrendament ni a la venda, pel qual un propietari deixava a perpetuïtat el domini útil d'una terra o un mas, sense perdre'n la titularitat i a canvi de rebre una pensió periòdica.

⁸⁹ AHPB. Notari Manuel Teixidó Llauredó. “Quintum Manuale 1747-1748.” Establiment de lo bosquet de sobre casa.

Poc més de mig any després del casament de la seva filla, el 14 de novembre de 1748, moria Joan Tudó. En el seu testament institueix usufructuària la seva dona Antònia Alemany, sempre i quan no es torni a casar, i guardi sempre el seu nom i com a hereu de tots els seus béns, el seu fill gran Jacint.⁹⁰

Com que el testament s'havia redactat uns anys abans del casament de Jacinta, el llegat per ella i la seva germana Eulària,⁹¹ totes dues encara solteres, és de tres mil lliures a cadascuna, als fills mascles, Joan i Antoni dues mil lliures per cada un i a les altres filles que, pel que sembla, entraran en religió, dues mil lliures més. A l'única filla que en aquell moment està casada, Antònia, li deixa només deu lliures, ja que, com és de suposar, la seva part de l'herència ja l'ha rebut amb la dot.

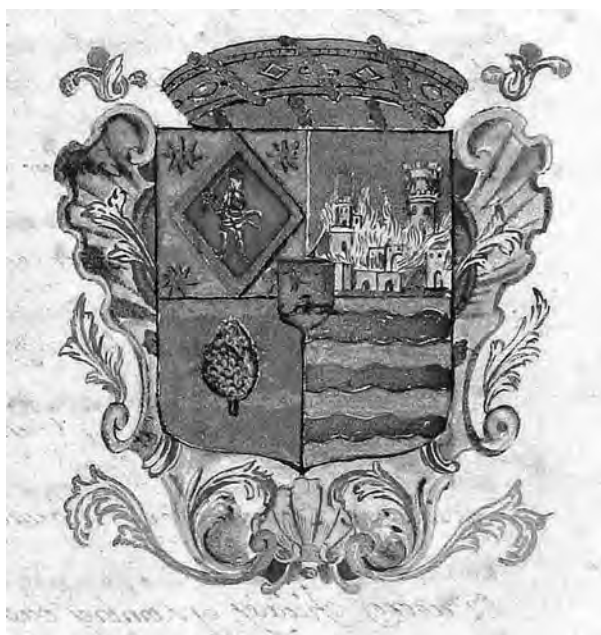
Signatura autògrafa de Joan Tudó. (Arxiu històric de Protocols, Barcelona).

Així que Joan Tudó morí, Jacint s'afanyà a demanar el privilegi de cavaller en nom del seu pare, a títol pòstum, a fi d'aconseguir l'ennobliment de tota la descendència. Atesa la trajectòria familiar, sobretot del seu avi, afrancesat i botifler reconegut, Ferran VI no trobà cap impediment per atorgar-los el títol i emparant-se, sobretot en que eren senyors de la baronia de Vilardida, els hi concedí el privilegi de Cavaller amb tots els honors que això implicava.⁹²

⁹⁰ AHPB. Notari Fèlix Campllonch. "Liber hunc testamentorum 1741-1755." Testament de Joan Tudó.

⁹¹ Eulària es casà amb Josep Bòria i Llinàs ciutadà honrat i regidor de l'Ajuntament de Barcelona. La germana més petita Marianna es casà amb Josep d'Arnau i Vendrell, pagès ennoblit de Mataró.

⁹² ACA. Real Audiencia. "Privilegiarum 1749-1754." PP. 59r – 63v.

*Escut nobiliari dels Tudó.
(Espanya. Ministerio de
Cultura.
Archivo de la Corona
de Aragón.
Real Audiencia,
Reg. 0539, fol. 61r).*

L'escut d'armes dels Tudó es compona de quatre quarters en creu, el primer, d'atzur amb un losange d'or amb fons de gules entre quatre estrelles també d'or, que conté un home al natural, armat d'una espasa nua a la mà dreta. El segon, d'or amb una vila ardent i un castell al que arriben algunes flames. El tercer, també d'or amb una pinya de sinople. I el quart, d'atzur amb tres onades d'argent. Sobre el tot, camper d'argent i tres coloms de sable becats i membrats de gules. Timbrat amb corona senyorial.

Aquest escut es posà tot seguit a la lauda sepulcral de la tomba de Joan Tudó, a l'església de la Mercè, en el mateix vas on estava enterrat el seu pare.

*Lauda que tanca la tomba a
l'església de la Mercè on s'hi pot
llegir "Vas de D. Joan de Tudó
cavaller i dels seus any 1749"
(Fotografia de l'autora)*

Jacint de Tudó Alemany, una carrera esclatant

Degut als Decrets de Nova Planta, a Catalunya desaparegueren les antigues vegueries i s'imposà la nova distribució castellana del territori basada en els corregiments. Per tal de castigar la dura oposició mostrada al Borbó, la vegueria barcelonina fou trossejada i el nou corregiment de Barcelona es convertí en el més petit dels dotze que sorgiren en la nova divisió territorial.

Aquest corregiment, però, continuà essent el més important gràcies a la dinàmica de la ciutat, a que era el més poblat, tot i ser el més petit, i també pel fet de ser la seu dels tribunals reials, com l'Audiència o la Capitania General.

A Castella el corregiment estava governat per un civil, però a Catalunya, terra conquistada, el corregidor era també el governador militar. A Barcelona com a plaça d'armes que era, amb guarnicions i casernes, els governadors militars sempre foren personatges molt fidels al rei ja que en algun moment podien assolir la comandància general, quan la màxima autoritat, que era el capità general, es trobava absent.

El corregiment de Barcelona estava format, doncs, pel governador militar, que era més militar que magistrat, un corregidor interí, anomenat tinent de rei, també militar, que actuava en cas d'absència del corregidor i quan el tinent de rei tampoc podia exercir el càrrec, la presidència de l'ajuntament requeria sobre uns magistrats lletrats anomenats alcaldes majors.

Barcelona per ser capital de província, segons les lleis castelleses, havia de tenir dos alcaldes majors. Dos lletrats, advocats, per jutjar les causes civils i criminals, que auxiliessin al corregidor en matèria processal ja que aquest solia ser ignorant en la matèria. Per aquesta raó a l'ajuntament existia la vara civil i la vara criminal.⁹³

Jacint de Tudó, ara noble, havia estat nou anys treballant d'advocat a Barcelona quan el 1750 la Cambra de Castella l'inclogué en segon lloc per ocupar la vara civil que havia quedat vacant per la mort del seu titular Manuel Pastor de Sentís.

El rei, però, no el trià a ell sinó que nomenà Manuel Delàs, aleshores titular de la vara criminal. Aquest càrrec, ara vacant per l'ascens de Delàs, també havia de ser cobert i Tudó aprofità l'oportunitat, comptant amb les simpaties dels consellers de Castella, Montoya i Pedro Colon de Larreátegui,⁹⁴

⁹³ CERRO NARGÁNEZ, Rafael: *Els alcaldes majors...* Op. Cit.

⁹⁴ Pedro Antonio Colon de Larreátegui i Angulo degà del Consejo de Castilla i catedràtic de la Universitat de Salamanca era descendent directe de Cristòfor Colom.

per aconseguir-ho. De tota manera el regent de l'Audiència, Francesc d'Alós i Rius, Marquès de Puerto Nuevo⁹⁵ no li tenia massa simpatia ja que no el considerava preparat per un lloc de tanta responsabilitat com era la vara criminal de Barcelona.⁹⁶

La Cambra de Castella no feu gaire cas a l'informe del marquès de Puerto Nuevo i Tudó fou nomenat "Alcalde Mayor de lo Criminal" del corregiment barceloní. Jurà el càrrec el 21 d'octubre de 1750 davant de l'oïdor degà Francesc Borràs i Vinyals.⁹⁷ Els honoraris d'aquest càrrec, al no poder ser percebuts com a taxes dels delinqüents, provenien de l'administració. Els alcaldes majors foren els únics càrrecs que el govern castellà deixà ocupar als catalans botiflers.

Degut al seu bon comportament, reconegut fins i tot pel rei, la Cambra de Castella el prorrogà a la vara durant dos triennis i a l'any 1757 l'intendent José de Contamina el nomenà fiscal de la Comissió de construcció de la fortalesa de Sant Ferran de Figueres, tota una mostra de confiança.

Dos anys abans, en plenes funcions del càrrec d'alcalde major, Tudó, junt amb altres membres de l'ajuntament, tancava la processó de la translació del Santíssim que sortí de Santa Maria del Mar, amb motiu de la benedicció de la nova església de Sant Miquel del Port construïda a la Barceloneta.⁹⁸

*Església de Sant Miquel del Port al barri de la Barceloneta.
(Fotografia de Joan Martí, vers l'any 1874).*

⁹⁵ Josep Francesc d'Alós i Rius fou un magistrat filipista relator de José Patiño. El 1718 era Alcalde Major i a partir del 1720 Corregidor perpetu, més tard també presidí l'Audiència. Nomenat marquès de Puerto Nuevo i vescomte de Bellver. El 1752 entrà a formar part de l'Acadèmia de Bones Lletres.

⁹⁶ "mozo de poca experiencia que no le he visto defender por si pleito grave en la Audiencia de Barcelona....." CERRO NARGÁNEZ, Rafael: *Els alcaldes majors...* Op.Cit. P. 142.

⁹⁷ Francesc Borràs i Vinyals era catedràtic de les universitats de Barcelona i Cervera i també oïdor degà de la Reial Audiència. De trajectòria marcadament filipista, durant el setge de 1713 havia fugit de Barcelona, motiu pel qual les autoritats austriacistes el varen desinsacular.

⁹⁸ GARGANTÉ LLANES, Maria: *Festa, arquitectura i devoció a la Catalunya del Barroc*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2011. PP. 117-118.

Menystingut des de petit per la seva madrastra Isabel Farnese, Ferran VI era un home tímid, amant de la música i bon col·leccionista de rellotges. Va trobar la seva anima bessona en la persona de Bàrbara de Bragança, princesa portuguesa destinada a ser la seva dona, que, si bé era d'una lletgesa notòria, en canvi gaudia d'una personalitat culta i amable. Com a reina d'Espanya fou més estimada que la seva sogra, Isabel Farnese, que li tenia enveja.

El 1758 morí la reina Bàrbara i el rei caigué en la desesperació de tal manera que la bogeria que havia heretat del seu pare i que se li començava a manifestar, s'agreujà de cop i el portà a la mort al cap d'un any.

Un cop mort Ferran, sense fills, la successió va recaure en el seu germanastre Carles, que aleshores era rei de Nàpols.

Carles III era un monarca il·lustrat i just, en principi. Sabent que encara existia ressentiment a Catalunya pels privilegis perduts es va voler guanyar la simpatia dels catalans i decidí desembarcar a Barcelona, camí de Madrid.

Retrat de Bàrbara de Bragança. Pintat per Jean Ranc (1674-1735). (Museo del Prado, Madrid)

El 17 d'octubre del 1759 l'esquadra reial amb els monarques i part de la cort fondejava al port. La ciutat es desbordà d'alegria, les festes i celebracions en honor dels reis duraren una setmana i s'estengueren també per Lleida i Aragó.

Carles III pintat per Antoni Rafael Mengs, 1761. (Museo del Prado, Madrid).

Amb aquesta maniobra política, Carles III aconseguí allunyar la desconfiança dels catalans envers la corona i a més es va guanyar el recolzament de les classes dirigents, sobretot quan, poc després, condonà al Principat els deutes que es devien per raó del cadastre creat per Felip V, i una mica més tard abolí el dret de la Bolla, vigent des del segle XIV.

Després de la mort de Manuel Delàs, Tudó fou proposat per la vara civil amb el vistiplau del marquès de la Mina,⁹⁹ l'intendent Contamina i els corregidors Agustín de Ahumada i Alfonso de Cevallos Carvajal.¹⁰⁰ Aquesta vara sempre s'havia considerat més important que la criminal. Tudó rebé el nomenament el 1758, pagà la *media annata*¹⁰¹ i jurà el càrrec davant del Marquès de la Mina a finals d'any.

Durant els tres anys en que exercí l'alcaldia civil, el rei li concedí honors d'Alcalde del Crim de la Reial Audiència.¹⁰² El 1762 cessà en la vara civil i el monarca el designà per ocupar, precisament, una d'aquestes places de l'Audiència, que acabava de quedar buida per la mort d'Ignacio Farraz.

*Palau de la Generalitat,
seu de la Reial Audiència.*

⁹⁹ Jaime Miguel de Guzmán-Dávalos i Spínola II marquès de la Mina fou Capità General de Catalunya des del 1749 fins el 1767. A la seva empremta es deu, entre altres coses, la construcció del barri de la Barceloneta, aixecat principalment per allotjar als habitants del barri de Ribera desnonats per bastir la Ciutadella.

¹⁰⁰ Agustín de Ahumada Villalón, marquès de las Amarillas, corregidor de Barcelona del 1752 al 1755. Posteriorment virrei de Nueva España. Alfonso Cevallos Carvajal, segon marquès de Cevallos, corregidor de Barcelona del 1755 al 1761.

¹⁰¹ La *media annata* era un impost que havien de pagar els funcionaris públics sobre el seu sou anual. El primer any, en rebre el títol es pagava la meitat del seu valor, d'aquí el nom.

¹⁰² ACA. Real Audiencia. Registros, 907 any 1760. P. 811v.

La Reial Audiència fou el màxim òrgan d'administració de justícia de Catalunya des del 1716 fins la seva abolició el 1833. Sotmesa al Consell de Castella passà a ocupar la seu de l'abolida Diputació del General, el Palau de la Generalitat i estava presidida pel capità general. Es composava d'un regent, dos fiscals, un agutzil, dues sales civils amb cinc oïdors cadascuna i una sala criminal amb cinc alcaldes del crim. Aquest últim càrrec n'era la porta d'entrada, a partir d'aquí s'anava pujant a oïdor, fiscal, etcètera, fins arribar a regent. A Tudó li acompanyà la sort en la seva carrera ja que pocs mesos després de ser alcalde del crim accedí a una plaça d'oïdor, vacant per la mort del titular Francisco Aparicio i el 1764 fou nomenat, també, protector del Col·legi de Notaris Públics de Barcelona.

En el terreny familiar Jacint es va casar cap el 1748 amb Theresa de Peaguda i de la Encina, filla del militar Francisco de Peaguda i Mendoza, d'origen gal·lec i de la seva dona Paula de la Encina Manrique. La branca principal dels de la Encina era originària d'Huete (Conca), però la mare de la Theresa procedia de Ciudad Rodrigo (Salamanca) a on s'havien desplaçat els descendents d'una branca menor.¹⁰³ La majoria dels membres masculins eren cavallers i pertanyien a l'Orde de Santiago, d'Alcantara o la de Sant Joan de Jerusalem. Una parenta de Paula, Juana María de la Encina Carrera, de la branca d'Huete, es casà l'any 1749 a Madrid amb Josep Güell de Serra Portell, fill d'una família de Vilafranca de gran trajectòria filipista.¹⁰⁴

El fet d'emparentar amb els Güell, encara que fos de manera llunyana, devia ser una bona empenta per Tudó i les seves ambicions polítiques.

Carles III havia vingut de Nàpols amb el Marquès d'Esquilache a qui li donà un càrrec en la Hisenda Reial, primer, i en la Secretaria de Guerra, més tard. Convertit en la mà dreta del monarca començà a posar en pràctica una sèrie de canvis per tal de modernitzar el país. Aquests canvis anaven des de millores urbanístiques fins al control de la vestimenta de moda, escurçant capes i faldons llargs, ideals per portar armes amagades.

¹⁰³ Aquesta branca procedia de Juan Bta. Rodriguez de la Encina, germà segon de l'hereu D. Pedro, regidor perpetu d'Huete. Els tres néts de Juan Bta. foren Cavallers de l'Orde de Santiago el 1707. És quasi segur que un d'ells va ser el pare de la Paula de la Encina.

¹⁰⁴ Josep Ventura Güell, sogre de la Juana María de la Encina havia estat membre de la Junta General de comerç i moneda, Conseller d'Hisenda, Fiscal de la Cambra de Castella, Conseller de Castella i des del 1740 Conseller de la Cambra de Castella fins la seva mort. La família Güell conservava en propietat la plaça de regidor de l'Ajuntament de Barcelona, que anava passant de pares a fills. MOLAS RIBALTA, Pere: "Catalans a l'Administració central al segle XVIII", a *Pedralbes revista d'història moderna*, 8 (2)UB. Barcelona, 1988.. PP. 181-195.

*El fet de voler canviar
antics costums fou l'origen
principal del motí
d'Esquilache.*

*Litografia de Julio Donon.
(Museo Municipal,
Madrid).*

Els primers a enemistar-se amb Esquilache foren els nobles i l'església, obligada a pagar tributs pels béns en desús. El març del 1766 la població de Madrid, farta ja de la misèria i de l'encariment del pa, com a gota que vessa el got, però segurament atada pels jesuïtes i alguns nobles amb interessos polítics, es revoltà contra el govern amb una virulència tan gran que fins i tot Carles III se sentí amenaçat.

La revolta, coneguda com a motí d'Esquilache però, no va ser tant per la misèria en que es trobava la població, sinó per l'odi i desconfiança que inspirava un ministre italià que, a més, volia canviar antics costums per tal d'introduir el despotisme il·lustrat.

El Rei feu moltes concessions per apaivagar els ànims, la primera desterrar Esquilache, com a cap de turc per tot el descontent de la població.¹⁰⁵ Una promesa que també va complir fou abaratir el preu del pa i altres aliments i retirar la guàrdia valona de la capital.

Després del ministre italià, l'home fort del moment va passar a ser el comte d'Aranda.

Pedro Pablo Abarca de Bolea havia nascut a Siétamo (Osca) el 1719. D'origen noble i educat en el seminari de Bolònia viatjà per tot Europa aconseguint una sòlida formació. Després d'una bona carrera militar fou ambaixador a Lisboa en temps de Ferran VI, i més tard, Carles III el nomenà capità general i governador de València. El 1765 el rei el designà per presidir el Consell de Castella.

¹⁰⁵ Leopoldo de Gregorio, marquès d'Esquilache havia nascut a Itàlia. Desterrat un mes després del motí retornà a Nàpols des d'on escrivia "Yo he limpiado Madrid, la he empedrado, he hecho paseos.... merecería que me hiciesen una estàtua y en lugar de esto se me ha tratado tan indignamente.." El 1772 Carles III el nomenà ambaixador a Venècia, lloc que ocupà fins a la seva mort.

Una de les primeres mesures del seu nou càrrec fou abolir part de les concessions que el rei havia atorgat pressionat pel motí, i que eren irrealitzables. Amb molta mà esquerra i aprofitant la seva popularitat aconseguí que la guàrdia valona tornés a Madrid, que es canviés la capa llarga i el barret d'ala ampla per la capa curta i el tricorni, i acabà per firmar una sentència en la qual es declaraven nul·les les principals concessions atorgades als autors de la revolta.

La segona mesura fou l'expulsió dels jesuïtes. Sospitosos de ser els veritables instigadors de l'anomenat motí, la mesura d'expulsió va ser aprovada per més de la meitat del clergat espanyol.

Aranda opinava que el Consell de Castella havia de tenir, al menys, dos ministres catalans, ja que, segons ell, Catalunya estava desatesa en aquest sentit i no era el mateix un ministre d'un altre territori que hagués servit a l'Audiència catalana.

“... un ministro instruido de aquella municipalidad y criado en ella, por no equivaler, para lo singular de sus leyes civiles conservadas, el haber estado como ministro forastero en aquel tribunal...”¹⁰⁶

Per aquest motiu creà cinc noves places de conseller. Per la cinquena, els dos candidats eren catalans, Ramon Ferran i Jacint de Tudó. Campomanes, fiscal del Consell de Castella, es decantà per Tudó.

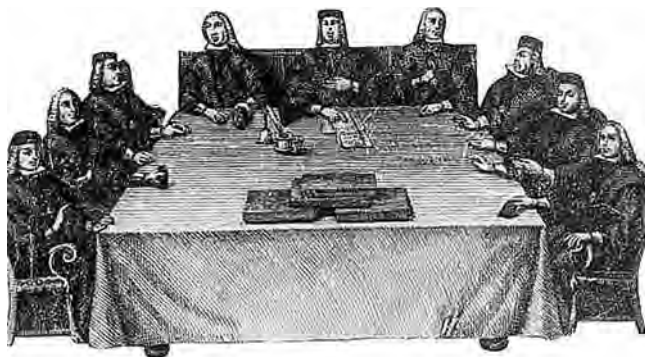
“prefiero en mi concepto a Don Jacinto de Tudó que viene en segundo lugar por su maior talento gubernativo, maior despeje, edad consistente y concepto mas general que el de Don Ramón Ferrán, que es demasiado anciano, y tiene conexiones de partido que no ay en Tudó.”¹⁰⁷

Pedro Pablo Abarca de Bolea comte d'Aranda. Gravé de Pierre-Étienne Moitte, 1773.

¹⁰⁶ MOLAS RIBALTA, Pere: “Aragón en el Consejo de Castilla”, a *Cuadernos dieciochistas*, 2. Ediciones Universidad de Salamanca, Salamanca, 2001. PP. 13-35.

¹⁰⁷ GOMEZ RIVERO, Ricardo: *Las competencias del Ministerio de Justicia en el Antiguo Régimen*. Documentación jurídica. Tomo XVII. Vols. 65-66. Ministerio de Justicia. Secretaria General Técnica. Madrid, 1990. P. 192.

A l'esquerra: Pedro Rodríguez de Campomanes pintat per Antoni Rafael Mengs (1728-1779). (Real Academia de la Historia). A la dreta: El Consell de Castella

El 1766 doncs, per decret de data 7 d'agost, rebé el nomenament i es traslladà a viure a Madrid, primer en el carrer del Prado i més tard al carrer de San Bernardo, un dels carrers més cèntrics de la ciutat presidit per l'església de Montserrat i amb importants palaus que encara es conserven.

Carrer de San Bernardo, Madrid. Tudó hi visqué durant set anys. Gravat a l'acer de James B. Allen a partir de un dibuix original de David Roberts, 1837.

El rei el devia tenir en gran estima perquè a l'any següent el nomenà protector de la Casa i Hospital d'Aragó a Madrid. Conegut com a "Hospital Real de Monserrate" era una institució pels oriünds dels territoris de l'antiga Corona d'Aragó.

El 1768 el Consell de Castella presentava a Carles III una proposta d'unificació dels aranzels judicials i, com no podia ser d'altra manera, de la llengua. Aquesta proposta es materialitzà en la Reial Cèdula d'Aranjuez, on es decretava que les taxes judicials s'havien de pagar a tots els territoris de la corona en la moneda castellana, o sigui els "reales de vellón".¹⁰⁸

Pel que fa a l'idioma, el punt set d'aquesta Cèdula és prou explícit:

"Finalmente mando, que la enseñanza de primeras Letras, Latinidad y Retórica se haga en lengua Castellana generalmente, donde quiera que no se practique, cuidando de su cumplimiento las Audiencias y Justicias respectivas recomendandose tambien por el mi Consejo á los Diocesanos, Universidades, y Superiores Regulares para su exacta observancia, y diligencia en extender el idioma general de la Nacion para su mayor armonía y enlace recíproco."

Els firmants, després de la signatura del Rei, foren D. José Ignacio de Goyeneche, Secretari reial, i el membres del Consell de Castella, D. Felipe Codallos, D. Juan de Miranda, D. Agustin de Leyza Eraso, i D. Jacinto de Tudó Alemany.

Real Cédula de su Majestad per reduir els aranzels i unificar la llengua a tot el territori espanyol.

¹⁰⁸ El "real de vellón" era una moneda castellana d'aliatge utilitzat com a base per fer comptes. Aproximadament 2,5 "reales de vellón" equivalien a un "real de plata". El "real" era vigent a Castella des del segle XIV. Recordem que les principals monedes catalanes eren, la lliura, el diner, els sous, els ardis, etcètera.

Signatura autògrafa de Jacint de Tudó Alemany. (Arxiu històric de Protocols, Barcelona).

És evident que a Tudó no li tremolà el pols a l'hora de signar un atac tan directe al català i a més devia estar ben convençut del que afirmava el Consell de Castella:

“una Lengua y una Moneda, porque la primera es el signo comun con que se explican los actos Nacionales y la segunda es el signo Universal del valor de las cosas en el Reino”.¹⁰⁹

La nissaga continua

Mentrestant, Can Tudó anava rutllant amb els bons oficis del seu masover. Les terres, escampades per tot el terme de Sant Just, donaven blat i cereals, també vinya, i arbres, tant fruiters com per obtenir fusta.

Abans d'anar cap a Madrid i malgrat la gran responsabilitat de càrrecs que ostentava, Jacint de Tudó encara va tenir temps per litigar amb Magdalena Amigó,¹¹⁰ vídua Pi, d'Esplugues, per una peça de terra situada a Sant Feliu de

¹⁰⁹ Archivo Histórico Nacional. Consejos. Lligall 5988. document 31. Esmentat a FERRER GIRONÈS, Francesc: *La persecució política...* Op.Cit. P. 38.

¹¹⁰ Magdalena Amigó era vídua de Joan Pau Pi, amo de Can Pi i conseller d'Esplugues. Segons el Baró de Maldà, Can Pi era la segona casa més rica del poble.

Llobregat. Magdalena havia fet aixecar una paret mitgera entre dues peces de terra, motiu pel qual quan plovia, l'aigua, embassada per raó de la paret, s'abocava tota a la peça de terra veïna, que pertanyia a Tudó. Evidentment, Magdalena Amigó no solament va haver de treure la paret sinó que a més li van caure dues-centes lliures de multa.¹¹¹

Santjustencs del segle XVIII. (Arxiu patrimonial de Can Cardona).

Tudó només hi va estar set anys a Madrid. Quan semblava que tindria una carrera fulgurant en el Consell de Castella, on havia aconseguit ja dos nomenaments, com a assessor del Consell de Guerra i del Tribunal de Reials Guàrdies, va morir de sobte el 5 de maig de 1773, als cinquanta-sis anys d'edat.¹¹²

En el seu testament,¹¹³ redactat sorprenentment vint-i-quatre anys abans, Jacint de Tudó institueix hereva la seva dona Theresa de Peaguda i els fills que puguin arribar a tenir, sempre i quan segueixi essent vídua i guardi el seu nom. En cas contrari, si no hi ha fills pòstums i Theresa es torna a casar, l'usufructuària serà Antònia Alemany, la seva mare, i l'herència anirà repartida entre els seus germans i germanes. Els marmessors del dit testament, a més de la dona i la mare, són també el seu germà Joan, cadet del regiment d'infanteria d'Espanya¹¹⁴ i el seu cunyat Antoni Juncà.

¹¹¹ ACA. Real Patrimonio. Procesos. 1766. Document núm 4. "Jacinto de Tudó contra Magdalena Amigó."

¹¹² *Gaceta de Madrid*. Núm. 19. 11 de maig de 1773. P. 164.

¹¹³ AHPB. Manuel Teixidó Llauredó. "Trigessimum Protocolum 1773." Testament i Inventari de Jacint de Tudó.

¹¹⁴ Joan de Tudó Alemany fou governador militar de la plaça de Fermoselle (Zamora), a la frontera amb Portugal. *Estado Militar de España. Año 1776*. Imprenta Real de la Gazeta, Madrid, 1776. P. XCV.

El testament també deixa clar que Jacint vol ser enterrat en el vas familiar de l'església de la Mercè i a més institueix tres aniversaris perpetus celebradors els dies de la mort del seu avi, del seu pare i d'ell mateix.

En morir a Madrid, lluny de les seves propietats, va ser necessari fer un inventari de tot el patrimoni, a fi d'evitar cap mena de frau. El procurador de Tudó des de feia alguns anys era el seu cunyat Antoni Juncà. El 6 de juny de l'any 1773, quan la vídua i el fill, i probablement també el cadàver, encara no havien tornat de Madrid, s'aixecà inventari de totes les possessions de Jacint de Tudó no solament a Barcelona sinó també en altres indrets de Catalunya.

*Segell de Jacint de Tudó
encapçalant el testament.
(Arxiu històric de
Protocols, Barcelona).*

Les cases de la ciutat, una al carrer dels Canvis Vells, amb tres portals, un d'ells adovellat, antiga botiga de Jacint Tudó vell, estava llogada al també botiguer de teles Anton Amat, per quatre-centes lliures.

La casa del carrer Basea, amb cinc portals, dos d'ells adovellats i amb sortida a la plaça de Basea o dels Arrieros estava llogada a Josep Molins, comerciant matriculat, per quatre-centes vint-i-vuit lliures. Aquesta casa tenia una part dividida en diverses estances o botigues, també llogades a diferents persones.

Pere Canet, botiguer de teles i Fausto Francisco de Matas li pagaven un censal sobre dues cases, una al carrer dels Canvis Nous i l'altra al carrer de la Canuda.

L'inventari és exhaustiu pel que fa a les possessions de fora de Barcelona. A la torre de Palau-Solità, que pel que sembla estava en obres, s'hi esmenten un nombre elevat de cairons, teules i calç amarada, a més d'uns quants cups i bótes velles.

En el castell de Vilardida, molts estris de pagès, alguns mobles vells, roba i estris de cuina.

Sens dubte és a la torre de Sant Just Desvern on l'inventari dóna a conèixer una llista d'objectes amb més riquesa de detalls. Sala per sala, els apoderats de Tudó anaren apuntant tot el que veien i trobaven, des de la gibrelleta fins els llibres, des dels llençols fins les bigues del corral. És evident que la torre de Sant Just no era només una casa d'estiueig sinó que estava preparada per rebre qualsevol visita de conveniència a l'alçada del senyoriu dels seus amos.¹¹⁵

Portada del llibre "Las cosas maravillosas de Roma"
que formava part de l'inventari de Can Tudó.

¹¹⁵ Veure annex II. Detall de l'inventari de l'heretat de Can Tudó. Juny de 1773.

Així que va quedar vídua, Theresa de Peaguda va escriure al comte d'Aranda, president del Consell de Castella i al ministre de Gràcia i Justícia, Manuel de Roda, demanant que el seu fill, Antoni Francesc, fos nomenat magistrat supernumerari de l'Audiència de Catalunya invocant els mèrits paterns. Encara que el rei ordenà que se'l tingués present, no va obtenir el nomenament fins a l'any 1785.¹¹⁶

Antoni Francesc de Tudó i Peaguda havia nascut a Barcelona, però atès el càrrec del seu pare al Consell de Castella marxà a Madrid molt jovenet. Feu els estudis a la Universitat de Toledo i més tard a Alcalà d'Henares on es graduà en lleis, i l'any 1774 sol·licità llicència per exercir d'advocat. Entre el 1769 i el 1772 arribà a ser professor de l'acadèmia de San José de la Universitat d'Alcalà.

Sempre tingué una vena literària i quan ja feia d'advocat a Barcelona va escriure dues petites obres de teatre, en clau de comèdia, anomenades *La mujer honrada*, publicada el 1777, i *La donzella incasable*, impresa a l'editorial de Matheo de Barcelona sense data coneguda.

El 1778 es casà amb Josepha Ametller i Serralta, filla de Guillem Ametller i Francesca Serralta. Guillem Ametller era descendent d'una branca barcelonina dels Ametller de Molins de Rei i havia estat nomenat ciutadà honorat de Barcelona el 1755. La seva antiga casa de la Rambla fou derruïda per construir-hi el Palau de la Virreina. El germà de Josepha, anomenat Baldiri es casà amb Josepha de Bujons, després de vèncer la forta oposició familiar de la família de la núvia.¹¹⁷

El matrimoni entre Antoni Francesc de Tudó i Josepha Ametller Serralta es celebrà a la Parròquia del Pi el 17 d'agost del 1778 i fou un casament de luxe.¹¹⁸ La parella tingué dos fills, Jacint i Theresa. Durant quatre anys visqueren a Madrid on hi nasqué la seva filla que fou batejada a la Parròquia de San Martín l'agost del 1783.¹¹⁹

¹¹⁶ MOLAS RIBALTA, Pere: *Catalans a l'administració...* Op. Cit. P. 189.

¹¹⁷ "Dia 1 de març 1785 - La filla més gran de la Sra. De Bojons, havent-la est segrestada, no convenint-hi los pares de la senyoreta i havent-se mogut plet en ambas cases, han guanyat los Ametllers. Per consegüent s'és casada ab lo referit D.Baldiri Ametller..." D'AMAT I DE CORTADA, Rafel: *Calaix de Sastre*. Vol. I, 1769-1791. Curial edicions catalanes SA, Barcelona, 1987. P.142.

¹¹⁸ Arxiu Capítular de la S. E. Catedral de Barcelona. "Esposalles. Llibre núm. 153" (1778-1780). P. 32.

¹¹⁹ Theresa de Tudó i Ametller es casà a la parròquia del Pi el 10 de setembre de l'any 1803 amb Manuel Dabán, brigadier dels reials exèrcits, nascut a l'Havana el 1772. Dabán ocupà el càrrec de governador de Tarifa el 1815, essent suspès d'aquest càrrec per dues vegades per diverses irregularitats de les que finalment va ser absolt. No aconseguí l'ascens a mariscal de camp i el 1842 va tornar a Barcelona.

El 1785, finalment, obtingué la plaça d'oïdor de la sala del crim de l'Audiència de Barcelona, vacant pel trasllat de D. Pedro Ribas, però només per la meitat del sou.¹²⁰

Pel novembre del 1788 morí Carles III i el succeí el seu segon fill, Carles IV, després que el primogènit fos declarat inútil mental. Quan encara no feia ni tres mesos que havia pujat al tron, tingueren lloc a Barcelona i altres ciutats de Catalunya els anomenats “rebomboris del pa”. Aquests avalots populars esclataren després d'unes fortes i continuades pujades del preu del pa, fins que la gent digué prou i llançant-se al carrer incendià el pastim i les barraques de venda de pa i assaltà les cases dels arrendataris.

Carles IV, pintat per Francisco de Goya, 1789. (Museo del Prado, Madrid).

El capità general Francisco González de Bassecourt, comte de l'Asalto¹²¹ se sentí amenaçat i fugí del Palau refugiant-se a la Ciutadella. De poc va servir que les autoritats, per calmar els ànims, decidissin abaratir el pa ja que la gent sabia que fins que no s'abaixessin també altres productes bàsics com l'oli, la carn o el vi el problema continuaria sense solució.

Els aldarulls s'allargaren uns quants dies fins que es declarà el toc de queda i el comte de l'Asalto manà girar els canons de la Ciutadella i Montjuïc, que apuntaven al mar, de cara a la ciutat. Es desencadenà llavors una forta repressió prohibint-se la circulació de més de tres persones juntes, expulsió dels forasters, mesures contra pobres i vagabunds, i control de les tavernes i els hostals.

Ja que el comte de l'Asalto no semblava massa dur per portar a terme aquestes mesures repressives, fou substituït pel comte de Lacy,¹²² el qual com a escarment dictà sis penes de mort sobre els principals caps visibles de la

¹²⁰ *Mercurio de España*. Març de 1785. P. 244.

¹²¹ Francisco González de Bassecourt rebé el títol de “*Conde del asalto al castillo del Morro de la Habana*” atorgat per Carles III al seu germà Vicente que morí heroicament defensant el castell de l'assalt dels anglesos el 1762.

¹²² Francesc Antoni de Lacy i White havia nascut a Barcelona el 1731. Militar de carrera, havia presidit la Reial Audiència abans de ser nomenat capità general.

revolta, inclosa una dona, i portà a efecte la sentència el 28 de maig. Aquesta mesura fou tan impopular en tots els estaments de la societat barcelonina que, aquell dia, molts nobles i membres de les classes més elevades marxaren fora de Barcelona com a demostració del seu rebuig.¹²³

El 1792 Tudó ingressà a l'Acadèmia de Bones Lletres. Aquesta institució era hereva de l'Acadèmia dels Desconfiats, fundada el 1700 per Pau Ignasi de Dalmases, marquès de Vilallonga, i altres prohoms catalans per fomentar l'estudi de la història, la llengua i la poesia catalanes. La majoria dels seus membres eren austriacistes i per aquest motiu Felip V l'abolí el 1714.

El 1729, recollint el testimoni deixat per aquesta institució, Segimon Comas i Codinach i Bernat Antoni de Boixadors, comte de Peralada, entre d'altres, fundaren l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, per pal·liar el trasllat de la Universitat a Cervera i preocupats per l'ensenyança del jovent i la divulgació de la història de Catalunya.

El 1752 Ferran VI, mitjançant el decret de 7 de gener, li atorgà el títol de Reial Acadèmia i s'aprovaren uns estatuts pels quals l'objectiu de la institució eren l'estudi de la història catalana i la formació del jovent en filosofia i literatura.

La primera tasca de l'acadèmia fou l'elaboració d'una monumental Història de Catalunya i la creació d'un Diccionari de la Llengua Catalana a l'estil del que la "Real Academia Española" havia fet pel castellà.¹²⁴

Antoni Francesc de Tudó presentà la sol·licitud d'ingrés pel desembre del 1791 i el 8 de febrer de l'any següent llegí, en castellà, com a discurs d'entrada, una aferrissada defensa del català. Al·legava, també, que havia aplegat una bona col·lecció de mots catalans per afegir en el diccionari i que durant els anys que havia viscut a Madrid treballà incansablement en la defensa de la llengua.

Tot i l'entusiasme en que defensà el català, recordant l'eclipsi sofert a partir del segle XVI davant del castellà,¹²⁵ i que segons deia, s'inflamava en parlar de la situació de la literatura catalana, Tudó no esmentà per res la Nova Planta i molt menys els posteriors decrets i cèdules que restringiren l'ús del català, una de les quals, sinó la més important, fou firmada pel seu pare.

¹²³ D'AMAT I DE CORTADA, Rafel: *Calaix de... vol I*. Op. Cit. P. 214.

¹²⁴ Aquests projectes varen quedar interromputs quan al 1807 l'ocupació napoleònica va suspendre la vida acadèmica.

¹²⁵ Amb motiu del casament dels Reis Catòlics els Països Catalans quedaren lligats al projecte de monarquia hispànica. Fruit de la castellanització de la cort l'aristocràcia catalana passarà a parlar castellà. Molts autors catalans enlluernats per la cultura renaixentista castellana canviaran l'idioma d'escriptura i la impremta, per qüestió de mercat, produirà molts més llibres castellans que catalans.

A l'inici del maig de l'any 1794 morí Josepha Ametller, essent enterrada en el vas familiar dels Tudó. Pel setembre, Marianna de Dusai i de Marí, filla de Francesc de Dusai i Maria Theresa de Marí, li donava a Antoni Francesc de Tudó paraula de casament.

Firma d'uns capítols matrimonials. Segle XVIII. Pintura de William Hogarth (1697-1764).

En els capítols matrimonials el germà de Marianna, Francesc de Dusai i de Marí,¹²⁶ ja que els pares eren difunts, li atorgà com a dot catorze mil lliures. Quatre mil d'entrega immediata per comprar roba i caixes nuvials, i les deu mil restants a pagar: tres mil lliures per l'any 1795, dues mil pel 1796 i les cinc mil que quedaven dividides en tres parts iguals a pagar cada any fins el 1799.

¹²⁶ Francesc de Paula de Dusai i de Marí era químic. Havia presentat memòries sobre la metal·lúrgia, el platí i l'art de fer vidre. El 1796 fou regidor de Barcelona i entre el 1789 i el 1824 secretari general i vicepresident de l'Acadèmia de Ciències Naturals i Arts de Barcelona. Ostentà els títols de baró de Bestracà i primer marquès de Monistrol d'Anoia.

En el cas que Dusai deixés de pagar un dels venciments, la quantitat s'incrementaria en un tres per cent.

Queda clar que si Marianna mor sense fills la meitat de la dot tornarà als Dusai.¹²⁷

Els Dusai eren un llinatge antiquíssim establert al barri de Santa Maria del Mar que des del segle XIII formà part de l'oligarquia dominant de Barcelona lligada als negocis. En el segle XV ascendí a l'estament militar. La genealogia de Marianna, ininterrompuda, s'inicia amb Guillem Pere Dusai establert al carrer de Montcada i casat amb Margarida, germana de l'almirall Miquel Marquet. El pare de Marianna, Francesc Fèlix de Dusai i de Fiveller formà part de la minoria il·lustrada barcelonina lligada al foment de la indústria de les indies. Aquesta família era propietària des del segle XVII del Palau de la Torreblanca.

El Palau de la Torreblanca després de la reforma que es va fer durant la segona meitat del segle XIX. (Fotografia: Lucien Roisin)

Antoni i Marianna es casaren a l'inici del 1795, gairebé en secret, pel fet que ell havia enviutat feia molt poc temps, i tingueren almenys un fill al qui batejaren amb el nom de Josep.

¹²⁷ AHPB. Notari Josep Ribas i Granés. "Manual 1794." Capítols matrimonials Tudó-Dusai.

“Lo senyor jutge”

Per diferents cròniques del baró de Maldà en el seu Calaix de Sastre, sabem que Antoni Francesc de Tudó vivia al carrer de la Portaferrixa, i que cada Nadal feia un pessebre que era admirat per tota la societat benestant barcelonina.

Gravat que il·lustra la visita d'un pessebre en una casa particular. Dibuix de Felip Cusachs publicat a "La Lluanera de Nova York" núm. 22, febrer de 1877.

La primera representació simbòlica del Naixement es deu a Sant Francesc d'Assís que, per la Missa de Nadal del 1223, en va muntar un amb el bou i la mula, però sense Nen.

Quan Carles III vingué de Nàpols introduí el costum de fer el pessebre entre l'aristocràcia espanyola, ja que a Itàlia s'havia convertit en una tradició força popular.

El pessebre de Tudó, doncs, era digne de veure i, fins i tot, organitzava una vetllada nocturna a fi i efecte que la societat barcelonina acudís a casa seva a admirar-lo.

També ens diu el baró de Maldà que Tudó era majoral de la Confraria dels Dolors de l'església dels Servites¹²⁸ i que formava part de la comissió encarregada de recollir els diners necessaris per contractar a Manuel Tremulles¹²⁹ i Pere Pau Muntanya¹³⁰ per pintar els quadres que adornarien la Capella de dita congregació.¹³¹

Una de les obligacions del majoral era recollir els donatius de la gent durant les celebracions de la confraria, per tal motiu, en una de les festes en honor de la Mare de Déu, en que hi acudí el baró de Maldà, Tudó li presentà la capseta perquè hi deixés alguns “durillos”, com el mateix baró s'exclama.¹³²

Interior de l'Església dels Servites del Bonsuccés. (Fotografia dels voltants de 1900 que es conserva a l'Arxiu Gavin).

¹²⁸ Els Servents de Maria (Servites) és una orde mendicant dedicada principalment a fer apostolat i tasques de servei i assistència als més necessitats. Aquesta orde té una devoció especial a la Verge dels Dolors. A Barcelona s'havien instal·lat primer a Montjuïc, però foren expulsats el 1618. Retornats el 1625 construïren el convent al bell mig de la ciutat i l'església es consagrà a la Mare de Déu del Bonsuccés. Aquesta església tenia una capella dedicada a la Mare de Déu dels Dolors quasi tan gran com la nau central. Després de la desamortització es va convertir en caserna i fou definitivament enderrocada el 1945.

¹²⁹ Els germans Tremulles (Manuel i Francesc) pertanyien a una nissaga de pintors i foren els dos deixebles més destacats d'Antoni Viladomat. Fundaren una prestigiosa escola de dibuix i pintura. Manuel era també escenògraf i retratista.

¹³⁰ Pere Pau Muntanya era deixeble de Josep Llanes, estudià amb Francesc Tremulles i en pintura religiosa fou també seguidor de l'estil iniciat per Viladomat. A Barcelona pintà els panells del retaule de la Capella de Tots Sants de la Catedral. Decorà també cases particulars com la del marquès de Palmerola.

¹³¹ D'AMAT I DE CORTADA, Rafel: *Calaix de Sastre*. Vol.I ... Op.Cit. PP. 198-199.

¹³² “...havent-me presentat lo senyor jutge Tudó la capseta perquè hi deixàs algun poc de pecúnia...he soltat en esta de mon bolsillo fins a tres durillos. I l'amigo molt content, i jo que n'hauria estat més que no me l'hagués presentada...”. D'AMAT I DE CORTADA, Rafel: *Calaix de Sastre*. Vol.V... Op.Cit. P. 34.

El 1789 havia esclatat la revolució a França fent trontollar les bases de l'Antic Règim, desplaçant l'hegemonia de l'aristocràcia i el clergat i culminant amb l'eliminació de la monarquia.

Carles IV, com totes les altres monarquies europees, temia la revolució i quan el cap de Lluís XVI rodà per terra s'afanyà a declarar la guerra a la República Francesa. Com sempre Catalunya es trobava al mig. El sentiment antifrancès del Principat, arrelat des de sempre, s'havia anat modelant per la censura ideològica espanyola, cap a veure la revolució com atea i regicida, contrastant amb la propaganda francesa, que intentava entrar des del Rosselló, i que apel·lava al sentiment d'independència català per guanyar-se el país per la causa revolucionaria.

Es muntà un exèrcit manat pel general Antonio Ricardos, incrementat amb vuit-cents voluntaris barcelonins, que envaí el Vallespir i després d'una curta campanya amenaçà Perpinyà. Així començà la Guerra Gran.

Retirat, però, l'exèrcit al Voló a passar l'hivern, Ricardos marxà a Madrid a demanar més tropes i vitualles. Allí, malauradament, hi morí de pulmonia i el succeí el comte de la Unión que no pogué mantenir les places conquerides i es va veure desallotjat per un exèrcit francès invencible que envaí el Principat per la Cerdanya i penetrà a l'Empordà.

En l'atac a Figueres moriren el comte de la Unión i el general francès Dugommier, i la ciutat hagué d'obrir les portes als francesos. Llavors es va organitzar un cos de miquelets i sometents de prop de vint mil soldats manats per José de Urrutia que va establir el front.

Mentrestant els francesos havien entrat, també, pel País Basc i ocuparen Bilbao i Vitòria arribant fins i tot a Miranda d'Ebre. Això decidí els espanyols a capitular i el 1795 es firmà la Pau de Basilea, per la qual França tornava tots els territoris que havia ocupat a la península a canvi de la part oriental de l'illa de Santo Domingo.

Després d'aquesta guerra, que en realitat havia esclatat per ajudar els reialistes contra la república, Godoy¹³³ oblidà l'enemistat amb la República

¹³³ Manuel de Godoy y Álvarez de Faria Rios Zarosa havia nascut a Badajoz el 1767. Arribà a la Cort i fou Guàrdia de Corps al costat del seu germà gran. El 1792 Carles IV el nomenà Ministre Universal culminant la primera part d'una carrera meteòrica que molts atribueixen a la seva amistat amb la reina. Amb la firma del Tractat de Basilea, Carles IV el nomenà Príncep de la Pau a més de rebre quatre grandeses d'Espanya, set grans creus de Carles III, deu banderes de Maria Lluïsa, sense comptar els títols que ostentava des que havia començat el regnat de Carles IV, el seu gran protector.

Francesa i firmà el primer dels tractats de San Ildefonso, aliant-se amb França contra els anglesos, tement que aquests ataquessin els territoris hispans d'ultramar.

Tot i el seu poder, però, Godoy no era apreciat ni pel poble, ni per la Cort. Signant la pau amb França per anar contra Anglaterra esperava guanyar-se, encara més, l'agraïment dels reis, com així va ser, però el tractat firmat per la República Francesa amb Anglaterra, a esquesnes d'Espanya atia les intrigues contra el favorit que van precipitar la seva caiguda l'any 1798.

El 1801 Godoy es desfèu dels seus rivals i fou nomenat generalíssim, títol que mai havia ostentat ningú en tota la història del país. Napoleó, a qui l'interessava una aliança amb Espanya, oferí a la filla de Carles IV el nou regne d'Etrúria a canvi de la Luisiana, la unió de les dues flotes, francesa i espanyola i la declaració de guerra a Portugal, com a pas previ a un enfrontament amb Anglaterra.

Després de la Guerra de les Taronges amb Portugal, que amb prou feines durà quinze dies, Espanya recuperava Menorca, dels anglesos, a canvi de l'illa de Trinitat.

El 1802 els reis decidiren casar a dos dels seus fills, l'hereu Ferran i la seva germana Maria Isabel. Els nuvis respectius també eren germans, Maria Antònia i Francesc Genari, fills dels reis de Nàpols, Ferran IV i Maria Carolina.

Ferran VII pintat per Vicente López Portaño (1772-1850). (Museo del Prado, Madrid).

Ferran IV era el germà petit de Carles IV i per tant els nuvis eren tots cosins entre ells, motiu pel qual hagueren de demanar una dispensa papal que Pius VII va concedir sense més problemes.

La ciutat escollida per la trobada dels nuvis fou Barcelona, això motivà la realització d'un seguit d'obres i millores a un ritme frenètic per poder mostrar als reis, als prínceps i al món sencer una ciutat preparada, moderna i capaç.

Les obres començaren pel febrer, tan bon punt es va conèixer la notícia del viatge reial. L'Ajuntament s'encarregà d'organitzar-les així com totes les festes, desfilades i saraus que s'havien de celebrar en honor dels monarques en els dos mesos que s'estarien a la ciutat.

El primer problema era obtenir diners per finançar tot aquell enrenou i per aquest motiu s'organitzaren rifes i balls a més d'exigir-se la col·laboració pecuniària als gremis. Finalment, però, el propi rei va concedir vint-i-vuit mil lliures per acabar de cobrir les despeses de la festa.

Els reis i els seus fills s'havien d'hostatjar en el Palau Reial, que era la seu de la Capitania General i el generalíssim Godoy, a la Llotja. Això feu que les obres per arreglar aquests dos edificis fossin frenètiques. L'Ajuntament volgué contractar mestres de cases i fusters de tota la província, però els professionals de la ciutat no ho van acceptar de cap manera. El ritme de feina era tan febril que fins i tot el bisbe Diaz de Valdés va donar una dispensa als treballadors perquè no paressin de treballar els diumenges ni altres dies festius.

El Palau Reial de Barcelona situat en el Pla de Palau. (Fotografia: Charles Clifford, 1819-1863).

S'empedraren els carrers i a fi que no es tornessin a deteriorar es prohibí la circulació de carros massa pesants. Per allà on havia de passar la comitiva reial es pintaren i netejaren les façanes, es van fer desaparèixer les xafarderes i inclús es prohibí tenir testos als balcons.

La provisió d'aliments fou una bona preocupació per l'Ajuntament barceloní, ja que no podia escassejar cap article de primera necessitat. Per tenir palla suficient per les cavalleries, per exemple, s'embargà tota la producció de Barcelona i els pobles de la rodalia, de tal manera que els masovers i pagesos es van trobar que no en tenien per als seus animals. Fou necessari, llavors, aixecar l'embargament de palla a Sant Gervasi, Sarrià i Sant Just Desvern, per tal que poguessin abastir les necessitats immediates de la ciutat.¹³⁴

Barcelona bullia com un formiguer. Un altre problema eren els allotjaments, ja que es preveia que tota la cort amb reis, nobles, guàrdies i criats podien sumar unes dues mil tres-centes persones. Evidentment, no hi havia hostals per tanta gent i pràcticament s'obligà als aristòcrates, nobles i burgesos que obrissin les seves cases per poder hostatjar els nobles i Grandes d'Espanya que venien amb el rei.¹³⁵

El baró de Maldà, forçat per aquestes disposicions, ens explica que a ell li tocà com a hoste el majordom de la reina, Duque de San Carlos que, pel que sembla, era força agradable en el tracte i les maneres. El duc venia amb onze persones en el seu seguici i per poder-les acomodar a totes degudament el baró va haver de fer portar alguns llits i robes de la casa Cortada d'Esplugues.¹³⁶

No hem pogut esbrinar quin noble espanyol anà a raure a casa d'Antoni Francesc de Tudó, però és quasi segur que no devia ser la seva cosina.

Una cosina “molesta”

El germà més petit de Jacint de Tudó Alemany, Antoní, nascut el 1734, també fou militar. Destacat a Cadis, allí es va casar, probablement pels voltants del 1772, amb Catalina Catalan i Luesia, nascuda a Lisboa el 1755. Antoní i Catalina tingueren quatre filles.¹³⁷

¹³⁴ PEREZ SAMPER, M^a de los Angeles: *Barcelona – Corte: La visita de Carlos IV en 1802*. Universitat de Barcelona, Barcelona, 1973. P. 101.

¹³⁵ D'AMAT I DE CORTADA, Rafel: *Calaix de Sastre*. Vol. VI... Op. Cit. PP. 27 en endavant.

¹³⁶ D'AMAT I DE CORTADA, Rafel: *Calaix de Sastre*. Vol. VI... Op. Cit. P. 114.

¹³⁷ Les filles es deien Micaela, Josefa, Magdalena i Socorro.

El 1778 passà de capità a tinent coronel¹³⁸ i set anys després, ja amb el grau de coronel, pel setembre de l'any 1795, va ser l'encarregat de traslladar el comte d'Aranda des de Jaen fins a l'Alhambra de Granada on fou empresonat, en el marc del seu exili. El 1797 Antoni fou reclamat a Madrid i obtingué el càrrec d'intendent del Buen Retiro i també el d'administrador de l'Hospital d'Aragó.

Una de seves filles, Josefa, anomenada Pepita, que només tenia divuit anys quan s'instal·laren a Madrid, aviat es va fer famosa. De primer començà com a model de Francisco de Goya per acabar, segons diuen les males llengües, convertint-se en la seva amant.

Goya, introduït a la Cort, la va presentar al seu amic Manuel de Godoy, que aleshores anava pel camí de ser l'home més poderós d'Espanya. Pepita es va convertir en l'amistança de Godoy amb una relació intermitent que va durar molts anys.

Manuel de Godoy era l'amant de la reina Maria Lluïsa i el seu ascens no tenia aturador. En poc anys havia obtingut més títols i càrrecs que qualsevol altre polític espanyol en tota la seva carrera. Ben segur que no estava disposat a perdre res del que havia guanyat fins llavors casant-se amb una noieta que, si bé era de bona família, no li podia aportar res de nou a la seva desmesurada ambició.

*Pepita Tudó pintada per
Vicente López Portaña
(1772-1850). (Museo
Lázaro Galdiano, Madrid)*

*Retrats de Manuel Godoy pintat per
Bayeu (Real Academia de Bellas Artes
de San Fernando) i la reina Maria
Luísa de Parma pintada per Goya
(Museo del Prado, Madrid).*

¹³⁸ *Mercurio de España*. 18 de febrer de 1788. P. 56.

Pepita fou sacrificada i Godoy es casà amb Maria Teresa de Borbó i Vallàbriga,¹³⁹ condessa de Chinchón, cosina de Carles IV. Aquest matrimoni havia estat arreglat per la pròpia reina Maria Lluïsa. Hom creu que bo i casat amb Teresa, Godoy continuava la seva relació amb Pepita o fins i tot que s'havien casat, abans, en secret, i que per tant ell era bigam.

*La Condesa de Chinchón
pintada per Francisco de
Goya, 1800 (Museo del
Prado, Madrid).*

El cert és que Pepita Tudó vivia a la mateixa casa de Godoy¹⁴⁰ i fins i tot Jovellanos escrivia que en el dinar que li oferí aquest, en el palau Grimaldi, amb motiu del seu nomenament com a ministre de Gràcia i Justícia, estaven assegudes a un costat de la taula la dona legítima, Maria Teresa i, en l'altre, l'amant, Pepita Tudó. Jovellanos, escandalitzat i molt incòmode no pogué ni menjar ni parlar, segons ell mateix afirma:

“Este espectáculo acabó mi desconcierto; mi alma no pudo sufrirlo; ni comí, ni hablé, ni pude sosegar mi espíritu; huí de allí”.¹⁴¹

Davant de l'escàndol, la Inquisició intervingué perquè Godoy aclarís la situació, però sembla que la resposta va ser la de destituir el Cardenal Lorenzana, que ostentava el càrrec d'arquebisbe de Toledo i per tant era Primat d'Espanya i Cap de la Inquisició i substituir-lo pel bisbe de Burgos, José de Arce, menys interessat en les petiteses de la seva vida privada.

¹³⁹ Maria Teresa de Borbó i Vallàbriga era filla de Lluís de Borbó, germà petit de Carles III, el qual havia estat apartat de la successió reial. Lluís es casà amb quaranta-nou anys i feu un matrimoni morganàtic, motiu pel qual tant la dona com els fills no es podien apropar a menys de vint lligües de la Cort. Un cop mort el pare, Carles III decidí que el Cardenal Lorenzana s'encarregués de l'educació dels tres fills. Teresa i la seva germana Lluïsa van ser tancades en el monestir cistercenc Bernardas de Toledo i el germà, Lluís, restà sota la tutela directa del Cardenal.

¹⁴⁰ Pel que sembla Pepita Tudó vivia a la mateixa casa de Godoy, juntament amb la seva mare i les seves germanes Magdalena i Socorro des de que la mare, ja vídua, hi havia anat a reclamar uns pagaments endarrerits de la seva pensió. *Historia de Madrid: 26/12/2006.*

¹⁴¹ PEREZ LOPEZ-PORTILLO, Raul: *La España de Riego*. Sílex ediciones. Madrid, 2005. P. 106.

El 7 d'octubre de l'any 1800 Godoy i Maria Teresa tingueren una filla, Carlota Lluïsa, a qui la seva mare va avorrir des del primer moment. De fet el matrimoni era un desastre, hom diu que Godoy, inclús, havia pegat la desgraciada Teresa. Aquesta intentà anar a Toledo amb el seu germà Lluís, però, tant aquest com la reina li recordaren que tot el que havien aconseguit, tant ella com la família, era gràcies al seu casament amb Godoy i la feren tornar a casa.¹⁴²

Les "Majas" de Goya. Qui era la model, Pepita Tudó o la duquesa d'Alba? (Museo del Prado, Madrid).

¹⁴² En acceptar el matrimoni amb Godoy, Teresa i la seva família recuperaven les prerrogatives que abans els hi eren negades. Podien tornar a la Cort, utilitzar el cognom Borbó i a la seva mare se la reconeixia com infanta d'Espanya.

Entre el 1800 i el 1805 Goya pintà les “Majas” que foren encarregades per Godoy i que formaven part de la seva col·lecció particular. És quasi segur que la model fou Pepita Tudó, que en la “maja desnuda” tenia vint-i-un anys i vint-i-quatre en la vestida.¹⁴³ Foren considerades obres escandaloses i perseguides per la Inquisició que fins i tot interrogà Goya per saber qui era la model.¹⁴⁴

Poc després, el 1805, Pepita tingué un fill de Godoy, Manuel, i dos anys després nasqué un altre noi, Lluís.¹⁴⁵ El 14 de juliol de 1807 Carles IV li atorgà els títols de comtessa de Castillofoel i vescomtessa de Rocafuerte.

Pel març de 1808 els reis es trobaven a Aranjuez disposats a marxar cap a Sevilla i embarcar-se rumb a Amèrica, com havien fet els reis de Portugal, degut a la gran presència de tropes franceses escampades pel país i que controlaven, ja, les comunicacions i la frontera.

Motí d'Aranjuez. Caiguda i empresonament de Godoy segons un gravat anònim del segle XIX. (Patrimonio Nacional).

El dia 17 una munió de gent dirigida per nobles propers al príncep Ferran s'amotinà davant el palau reial i assaltà el palau de Godoy, cremant els mobles i altres estris. El mateix Godoy va ser trobat amagat darrera unes estores i traslladat al quarter de la Guàrdia de Corps a punt d'ésser linxat.

Fou salvat pel mateix Ferran que aquell dia va rebre l'abdicació del seu pare, convertint-se en Ferran VII.

¹⁴³ El 1945 el duc d'Alba feu desenterrar i analitzar les restes de la seva avantpassada per demostrar que no era la mateixa dona que Goya pintà a les “majas”. La duquessa d'Alba tenia prop de quaranta anys quan Goya pintà els quadres i una salut molt deteriorada que l'havia envellit prematurament.

¹⁴⁴ Es desconeix la resposta de Goya sobre el particular, però sembla que contestà que no era ningú il·lustre.

¹⁴⁵ Diferents ressenyes biogràfiques de Pepita Tudó anomenen el segon fill com a Carlos. Aquest fill morí de tuberculosi a Pisa als onze anys d'edat. El fill gran, Manuel, morí a Madrid el 1871.

Mentre s'aixecava el motí a Aranjuez, Pepita Tudó amb els seus fills, la mare i una germana¹⁴⁶ escapava cap a Andalusia amb la pretensió d'arribar al Puerto de Santa Maria on els esperava un vaixell que els portaria fora del país.

Arribats a Almagro, les grans dimensions dels carruatges i el fet de viatjar amb bastants criats cridà l'atenció de les autoritats que iniciaren diligències per saber qui eren les persones que paraven a l'hostal.

Un cop identificades les senyores, van escorcollar els equipatges i els hi trobaren més d'un centenar de joies de gran valor. Com que a més no tenien cap mena de passaport ni salconduit, el batlle d'Almagro va decidir detenir-les, juntament amb els criats i ho comunicà al marquès de Caballero, escrivà d'Estat i Justícia del rei.

La detenció de Pepita Tudó a Almagro es perllongà fins que els francesos ocuparen Madrid. El dotze de maig, el duc de Berg, lloctinent general del regne, signà una reial ordre per la qual tant a Pepita Tudó com a Diego Godoy, germà de Manuel, detingut a Madrid, se'ls tornessin les pertinences embargades i els posessin en llibertat.

Així mateix se'ls facilità el diner necessari i els passaports per anar a Baiona amb els reis. La família reial i tot el seu seguici va fer una breu estada a Compiègne, prop de París, però la salut dels monarques demanava un clima més càlid i foren portats a Marsella, on van viure prop de tres anys, fins que Napoleó, pensant que el port de Marsella podia facilitar un intent de rescat,¹⁴⁷ se'ls va treure de sobre i els envià a Roma, on s'instal·laren en el palau Borghese.

Amb els reis compartien el palau alguns fills seus, la filla de Godoy, a qui la reina estimava i protegia com si fos la seva néta, i també Pepita Tudó amb els seus fills, la seva mare i dues germanes. La cort era tan nombrosa que constantment tenien problemes financers i no paraven de demanar diners, primer a Napoleó i mes tard al, ja rei, Ferran VII.

La gran obsessió d'aquest monarca, un cop tornat a Espanya, era esbrinar què se n'havia fet de les joies de la corona espanyola, que s'havien volatilitzat. Ferran estava convençut que entre la seva mare i Godoy, i amb aquest, Pepita Tudó, les havien fet desaparèixer.¹⁴⁸

¹⁴⁶ La germana gran Micaela estava casada amb Pedro Trujillo Baron, mariscal de camp, i posteriorment governador de Màlaga. Trujillo fou assassinat a Granada durant la formació de les Junes, al prendre'l per afrancesat. Com escarment, el Tribunal de Justícia condemnà a garrot tres negres de Santo Domingo acusats de ser els culpables del crim.

¹⁴⁷ De fet va existir una conspiració anomenada "del Midi" entre Godoy i els anglesos per alliberar Carles IV, però finalment no es va dur a terme cap acció.

Perla "Peregrina" que formava part de les desaparegudes joies de la corona espanyola.

El 1819 moria la reina Maria Lluïsa i pocs mesos després la seguí el rei, que havia marxat a Nàpols amb el seu germà. Godoy va estar sempre al costat de la reina, ja que, com va dir Pepita Tudó molts anys després, era a l'única dona que havia estimat de debò. El 1828 va morir Teresa de Borbó, que havia marxat exiliada, sola, a París, i Godoy, per fi, es pogué casar amb Pepita.¹⁴⁹

Un cop casats es van instal·lar a París i el 1832 Lluís Felip d'Orleans li va concedir a Godoy una modesta pensió que el permetia anar vivint, dedicat a escriure les seves memòries. Després de la mort de Ferran VII, Pepita Tudó tornà a Espanya per negociar la restitució dels béns de Godoy, que finalment li van ser tornats per dos decrets d'Isabel II, de 1844 i 1847.

No es tornarien a veure, Godoy va morir a París el 1851. La seva desaparició no interessà ni a Espanya ni a França i fou enterrat modestament en el cementiri de Père-Lachaise.

Pepita s'instal·là a Madrid, en un pis del carrer Fuencarral on hi va viure fins els noranta anys. Va morir un dia de l'any 1869, víctima de les cremades que patí quan se li va encendre la voluminosa faldilla a l'acostar-se a un brasero. Està enterrada en el cementiri de San Isidro en un nínxol avui quasi oblidat.

Pepita Tudó no va venir mai a la Casa Tudó de Sant Just Desvern. És probable, però, que vingués a Barcelona durant la visita de Carles IV, el 1802, acompanyant Godoy.

Antoni Francesc va renegar del seu parentiu, ja que segons afirmava, no volia tenir res a veure amb Godoy i de cap manera volia obtenir favors o càrrecs pel fet de ser cosí de l'amant del poderós ministre.

* * * *

¹⁴⁸ Tot i la literatura que s'ha escrit sobre aquest tema, no sembla provat que Godoy o Pepita Tudó robessin les joies de la corona. De tota manera, anys després, i mentre vivien a París, un informe policial assenyala que "la senyora Godoy" llueix unes joies valorades en molts milers de francs. La versió més plausible, però, és que les joies de la corona espanyola van ser requirides per Josep Bonaparte. Una d'elles era la famosa perla "la Peregrina" que acabà en mans de l'actriu Elizabeth Taylor.

¹⁴⁹ Godoy i Pepita es casaren a Roma en el palau del Marquès Filippo Stefanoni Simoneti, marit de la seva germana Socorro.

Els reis arribaren a Barcelona, precisament, el dia 11 de setembre. Així que entraren pel camí de la Creu Coberta una representació dels col·legis i gremis agafà la carrossa i els transportà fins el Pla de Palau. És evident que els catalans volien fer una bona impressió a la corona.

*Entrada dels reis a Barcelona.
Làmina a l'aiguafort impresa a
Barcelona l'any 1802 per la
companyia de Jordi Roca i Gaspar.*

Les festes i celebracions durant l'estada dels reis i la cort a la ciutat foren moltes i molt variades. Una de les més curioses va ser l'ascensió amb globus aerostàtic feta per Vincenzo Lunardi.¹⁵⁰ El globus s'exhibia en un hort del carrer Lancaster i de ben segur que era l'admiració de tots els barcelonins, que se'l miraven amb una barreja de fascinació i por.

El globus es va elevar el diumenge 31 d'octubre, tal i com explica el Baró de Maldà, des de la plaça de toros de la Porta de Mar. A mitja altura bufava un corrent d'aire que impel·lí l'aeròstat mar endins. Lunardi volgué controlar l'aparell i descendí precipitadament, però finalment va caure a l'aigua a uns quatre-cents metres de la costa i va haver de ser rescatat per uns mariners.¹⁵¹

¹⁵⁰ Vincenzo Lunardi havia nascut a Lucca (Itàlia) fill d'una família de la noblesa napolitana. Va ser un pioner en la navegació aèria. El seu pare el va fer entrar en el servei diplomàtic, cosa que el portà a Anglaterra com a secretari de l'ambaixador de Nàpols. Allà va conèixer l'aeronauta escocès James Tytler, que havia ascendit en globus des dels jardins Comely a Edimburg. Lunardi projectà el seu propi globus que va despertar un gran entusiasme en la societat londinenca. S'elevà el 15 de setembre de 1784 en el parc d'Artilleria, al centre de Londres, en presència del Príncep de Gal·les i va baixar al cap d'una hora i mitja a Hertfordshire. Va tenir un enorme èxit i a partir d'aleshores Lunardi es dedicà de ple a la navegació aerostàtica, fent demostracions a diversos llocs d'Europa.

¹⁵¹ D'AMAT I DE CORTADA, Rafel: *Calaix de Sastre vol. VI...* Op. Cit.P. 141.

Aeròstat de Vincenzo Lunardi aixecant-se per damunt del Torin de la Barceloneta. Publicat a "Mes lleugers que l'aire", de Ròmul Brotons, editorial Albertí.

Després de l'estada reial i un cop acomiadats els monarques i la cort, Barcelona tornà a la normalitat.

Des del 1796 Antoni Francesc de Tudó tenia un censal per una peça de terra situada a la carretera reial, en el terme de Sant Just Desvern, prop de l'hostal del Garrofer. La peça de terra li havia cedit Elisabeth Panyella, hereva del seu

marit Pere Cardona. Tudó volia la dita peça per a construir-hi unes cases.

El 1804 Elisabeth i el seu fill Joseph Cardona i Panyella tips ja de reclamar els pagaments del censal a Tudó, que pel que sembla els hi devia tres anys de pensió, i a més no havia aixecat tampoc cap casa en la peça de terra, presentaren una instància a la Reial Audiència denunciant el fet a fi que Tudó es veiés obligat a pagar el deute.¹⁵²

Atès que Antoni Francesc era oïdor de la dita Audiència és molt probable, però, que la resposta fos el silenci administratiu.

Sis anys després del multitudinari viatge a Barcelona, la situació dels reis havia canviat radicalment. El juliol de 1808 es firmà la Carta de Baiona per la qual Josep Bonaparte devenia en rei d'una Espanya ocupada totalment per les tropes franceses.

El 13 de febrer d'aquell any els francesos, manats per Guillaume Philibert Duhesme¹⁵³ havien entrat a Barcelona de camí cap a Cadis, però l'últim dia del mes ocuparen per sorpresa i mitjançant un engany la Ciutadella i el castell de Montjuïc.¹⁵⁴

Així que Barcelona estigué en mans franceses la repressió s'inicià quasi immediatament. A finals de maig aparegueren estripats els cartells en que es

¹⁵² Arxiu patrimonial Masia Can Cardona. Instància datada el desembre 1804.

¹⁵³ Guillaume Philibert Duhesme havia nascut a Bourgneuf el 1766. Militar de carrera brillant rebé el títol de comte i era cavaller de la Legió d'Honor. A causa d'haver permès excessos de les seves tropes precisament durant la seva estada a Barcelona, el 1810 li retiraren el comandament fins el 1814. Morí el 1815 a la batalla de Waterloo.

feia pública la renúncia dels Borbons i creient els francesos que eren els frares els promotors d'aquest fet començaren a registrar esglésies i convents.

Al Principat la rebel·lió antifrancesa s'inicià a Lleida i Tortosa. A Manresa i a Igualada fou cremat el nou paper segellat enviat pel lloctinent. Llavors sortí de Barcelona una columna de càstig manada pel general Schwartz que havia de destruir les fàbriques de pólvora de Manresa i imposar a la ciutat una forta contribució, però arribat al Bruc els sometents de Manresa i Igualada el feren retrocedir.

Crema del paper segellat a Manresa. Dibuix d'Eusebi Planas, 1861.

El general Chabran,¹⁵⁵ cap d'una altra columna que es dirigia a Tarragona i València fou detingut a l'alçada de l'Arboç, on, després d'una curta derrota foragità els sometents, entrà a la ciutat a sang i foc i arrasà tot el que trobà.

Absorbit pels problemes militars Duhesme deixà al capità general, comte d'Ezpeleta, l'exercici del poder civil i a l'intendent Blas de Aranza la missió de proveir les tropes. Però Ezpeleta, desitjós de dimitir i Aranza, sense diners ni crèdit, acordaren formar una Junta d'Autoritats i de Classes amb membres de la Reial Audiència, de l'Ajuntament i diversos representants del clergat, la noblesa i el comerç.

¹⁵⁴ El 29 de febrer era dilluns de Carnaval. Les tropes franceses passaren la revista militar a l'Esplanada i en acabar, el general Lechi anà a cavall cap a la porta de la Ciutadella i es féu anunciar al Governador. Un cop oberta la porta tota la tropa formada a l'Esplanada entrà darrera Lechi sense que la migrada guarnició espanyola pogués evitar-ho. A Montjuïc intentaren fer la mateixa jugada però el llavors brigadier Álvarez de Castro no es deixà ensarronar. De tota manera el castell fou ocupat aquella mateixa nit.

¹⁵⁵ Joseph Chabran nasqué a Cavalhon el 1763. Inicià la carrera militar el 1792 i després de la batalla de Marengo rebé el càrrec de governador militar del Piemont. A Catalunya prengué part en la segona batalla del Bruc i en la de Molins de Rei. Després de la guerra napoleònica es retirà al seu poble de Cavalhon d'on fou alcalde. El seu nom està gravat en el costat sud de l'Arc de Triomf a París. Els arbocencs per recordar el saqueig que patiren sota les seves ordres convertiren la seva figura en el gegant del poble.

Detall del saqueig de l'Arboç segons el dibuix d'Antonio Rodríguez "Heroica resistencia de la villa del Arbos en 1808." Gravats per Luigi Fabri (v. 1808).

Duhesme, sense cap mania i no fiant-se d'aquesta Junta els hi reclamà seixanta mil duros en efectiu pel manteniment de les tropes. Aquest pagament s'havia de fer en un termini de tres dies. El llavors regent de l'Audiència, Francesc Xavier d'Olea, va protestar enèrgicament, però Duhesme el va amenaçar amb afusellar-lo si no es complien les seves exigències.

La Junta, estamordida, decidí repartir aquesta quantitat de manera que els comerciants en paguessin la meitat, la quarta part la pagaria la clerecia i la resta la noblesa i els hisendats.

Mentre Duhesme era a Girona en el segon setge de la ciutat, el seu lloctinent, general Lechi, va obligar la Junta a reunir-se cada dia per cobrar les quotes assignades. Finalment, el primer dia d'agost féu arrestar els tres vicaris generals, Sans, Sagarriga i Lleó, els priors dels agustins i dels dominics i alguns nobles i comerciants rics.

Les negociacions per a treure tota aquesta gent de la Ciutadella aportà molts diners al francès però va provocar, també, la fugida dels rics de la ciutat. Lechi els deixava marxar a canvi de grans sumes de diners. Al tornar Duhesme de Girona, establí una contribució extraordinària i a més, els béns dels fugitius foren confiscats.

L'aïllament i la falta de contactes amb la Cort juntament amb la resistència i la poca col·laboració dels barcelonins van motivar que Duhesme

s'atrinxerés dintre dels murs de Barcelona tot esperant els reforços que havien d'arribar amb el general Laurent de Gouvion Saint-Cyr. Mentrestant la repressió continuava amb molta duresa. Una conseqüència en fou la creació, a mitjans de juliol, de la Junta de Policia que era un veritable tribunal, per si a algú li passava pel cap sollevar-se.

Aquesta Junta estava formada per tres membres de l'Audiència que Duhesme havia triat personalment. Manel Epifani de Fortuny, José Ma^a Fernández de Córdoba i Antoni Francesc de Tudó, el secretari era Melcior de Guàrdia. La funció de la dita Junta era bàsicament d'investigació i vigilància a fi d'impedir cap conspiració ni cap aixecament antifrancès. A més, com que els tres vocals eren jutges també podien iniciar diligències un cop detinguts els sospitosos. Mitjançant les denúncies dels mateixos veïns, la Junta de Policia havia de controlar les reunions clandestines que poguessin tenir lloc en qualsevol racó de la ciutat, així com vigilar quina mena de personatges s'hostatjaven en els diferents hostals i dispeses.

La Junta de Policia detenint uns conspiradors. Gravats de Ricard Llopis fet vers l'any 1863.

Aquesta Junta es reunia en una sala a part de la mateixa Audiència i als vocals que la formaven se'ls havia promès tota classe de seguretat i protecció.

No sembla que Tudó estigués gaire còmode formant part de la dita Junta ni amb les noves funcions policials que li havien adjudicat i, per aquest motiu

el 18 de setembre del 1808 va fugir de Barcelona.¹⁵⁶ El mateix dia també fugiren el regent de l'Audiència, Francesc Xavier d'Olea i el company de Tudó en la Junta de Policia, Manuel Epifani de Fortuny.¹⁵⁷

Tudó se n'anà primer a Altafulla i més tard a Valls. Probablement es refugià en la seva propietat de Vilardida. No queda clar si la seva dona Marianna Dusai l'acompanyà o si marxà pel seu compte, el cas es que Marianna féu testament, i probablement morí a Tortosa el juny de l'any següent.

Així que Tudó hagué fugit de Barcelona, els francesos saquejaren les seves propietats de la ciutat. Atesos els càrrecs que ostentava en l'Audiència i la Junta de Policia, no els hi devia fer gaire gràcia la fugida del magistrat i el saqueig fou dut a consciència.

Pel desembre el general Gouvion Saint-Cyr entrà al Principat amb vint-i-quatre mil soldats i dos mil cavalls i després de conquerir Roses es dirigí cap a Barcelona i trencà l'encerclament en que es trobava la ciutat gràcies a les victòries consecutives obtingudes a les batalles de Cardedeu i de Molins de Rei.

El 9 d'abril de 1809 Duhesme, comissionat per Saint-Cyr, que era el general en cap del setè exèrcit francès a Catalunya, reuní els magistrats que encara quedaven de la malmesa Audiència i els comminà a jurar fidelitat i obediència al nou rei Josep I Bonaparte.

Tots els ministres, a excepció de tres,¹⁵⁸ es negaren a jurar. Duhesme, enfurismat, els envià a casa, destituïts, i els informà que serien vigilats a partir d'ara, com a sospitosos, però com que parlava en francès, Medinabeytia s'erigí en traductor i els hi digué:

¹⁵⁶ FERRER, Raymundo: *Barcelona Cautiva o sea Diario exacto de lo ocurrido en la misma ciudad mientras la opimieron los franceses, esto es, desde el 13 de febrero de 1808 hasta el 28 de mayo de 1814* tomo I. 1808. Oficina de Antonio Brusi. Barcelona, 1815. P. 393.

¹⁵⁷ Manuel Epifani de Fortuny va tenir molt mala sort. Refugiat en el castell de Lleida, amb la seva dona i el seu fill adolescent, fruit del motí del Femeret, el castell fou assaltat per un grup d'incontrolats per tal d'ajusticiar els presoners francesos que hi havia. La guarnició del castell no els va poder repel·lir i els assaltants assassinaren els presoners i també l'oïdor Fortuny amb tota la seva família.

¹⁵⁸ Els que juraren foren Juan José de Medinabeytia, fiscal civil, l'únic convençut, José Soler del Olmo i Andrés López de Frias que ho feren per por.

“Dice S.E. que V.V. quedan desde luego sin empleos, arrestados en sus casas hasta nueva orden, como rebeldes y que responderan con sus cabezas de la tranquilidad pública”¹⁵⁹

Els magistrats de l'Audiència foren els primers a ser requerits per fer el jurament d'obediència. Després d'ells s'obligà a jurar a totes les autoritats civils i eclesiàstiques, sota amenaça d'ésser empresonats.

Un dels eclesiàstics que es negà a fer el jurament, motiu pel qual va romandre una temporada tancat a la Ciutadella, fou precisament el rector de la parròquia de Sant Just Desvern, Alonso de Castilla i Muñiz¹⁶⁰

Amb els ministres de l'Audiència cessats dels seus càrrecs, Duhesme donà la regència a Medinabeytia com a recompensa per la seva fidelitat i ratificà en el càrrec els dos únics oïdors que havien prestat el jurament, Soler del Olmo i López de Frias. Dos dies més tard completà la plantilla de magistrats amb altres personatges marcadament afrancesats. Un dels principals fou Ramon Casanova que era també comissari general de policia i regidor de l'Ajuntament.

Duhesme es reservava la presidència d'aquesta nova Audiència per a ell mateix.¹⁶¹

Paral·lelament la Suprema Junta Central prenia la resolució de formar una nova Audiència en la Catalunya lliure presidida pel regent Francesc Xavier

Sortida d'autoritats i eclesiàstics després de la negativa a prestar el jurament. (Arxiu gràfic de l'Institut municipal d'història de la ciutat de Barcelona).

¹⁵⁹ PEREZ SAMPER, M^a de los Ángeles: “La Real Audiencia de Cataluña durante la guerra de la independencia”, a *Pedralbes*. 2. Universitat de Barcelona. Departament d'Història Moderna. Barcelona, 1982. P. 185.

¹⁶⁰ TENAS ALIBES, Mn. Antonino: *Notes Històriques...* Op. Cit. P. 129.

¹⁶¹ Els magistrats que no volgueren jurar varen ser tancats primer a Montjuïc i mes tard a la Ciutadella. Dos anys després, pel gener de 1810, Duhesme va ser destituït per Augerau i enviat a França, emportant-se com a presoners deportats els magistrats i altres autoritats municipals.

d'Olea i Carrasco, que s'havia refugiat a Tarragona, i amb els magistrats que haguessin fugit de Barcelona que s'hi poguessin incorporar.

Els dos primers a demanar que els restituïssin en el càrrec foren Antoni Francesc de Tudó i Josep Francesc Masdevall, que havia fugit una mica després de Tudó i estava vivint a Tortosa.

El vocal per Catalunya de la Suprema Junta Central, Tomàs de Veri i Togores avisà al regent Olea que no convoqués ni a Tudó ni a Masdevall ja que la seva reputació influiria negativament en el prestigi del tribunal del qual formessin part.

Veri aclaria que Tudó tenia fama d'estafador i Masdevall d'estúpid. El resum fet per la mateixa Junta Suprema deia:

“... las estafas de Tudó son tan notorias, como la estupidez de Masdevall, llegando a tal grado su publicidad, que los parientes del Tudó han hablado con toda reserva a dicho Sr. Veri, para que procure estorbar por medios indirectos, que se le ponga en el caso de administrar justicia, proporcionándole un retiro, para la manutención de su familia.”¹⁶²

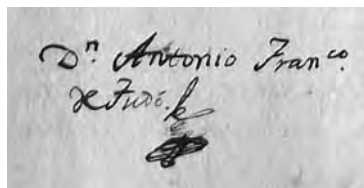
Tudó i Masdevall van reclamar incansablement sobre la decisió de deixar-los fora de l'Audiència però no van aconseguir res. El 17 de juliol de 1809 mitjançant un real decret la Junta Suprema presidida pel Marquès d'Astorga decidia jubilar els dos magistrats amb la meitat del sou.

¹⁶² PEREZ SAMPER, M^a de los Ángeles: “La Real Audiencia...” Op. Cit. P. 196.

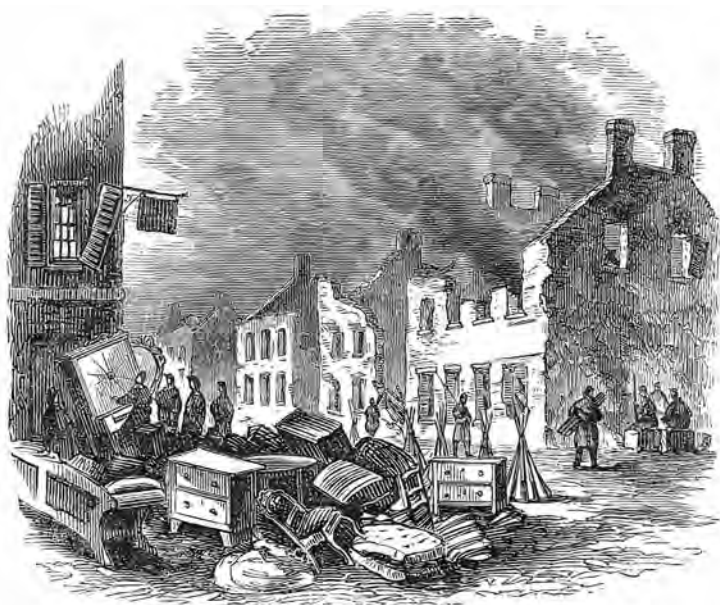
Declivi i venda de propietats

Durant l'exili, Tudó s'instal·là una temporada a Sant Just Desvern, com ho demostra el fet que el dia 22 de desembre de 1811 en els capítols matrimonials de Joseph Cardona i Gelibert del Coscoll amb Theresa Padrosa i Gelibert de la Riera, Antoni Francesc signa com a testimoni figurant com habitant del poble. Així mateix firmà en nom de les dones, la núvia i la seva mare, que acreditaven no saber escriure.¹⁶³

El 1815 Antoni de Tudó es tornà a casar, aquesta vegada la núvia era una vídua, Eulàlia Caraben, vídua de Feliu. Eulàlia també havia fugit de Barcelona el 1808 i els francesos havien saquejat casa seva de tal manera que fins i tot s'emportaren els mobles cap el Palau Reial.

Signatura autògrafa d'Antoni Francesc de Tudó. (Arxiu històric de Protocols, Barcelona).

Saqueig de mobles. Els francesos no respectaren cap propietat dels nobles i rics que fugiren de la ciutat. Gravat d'Harper & Brothers, 1912.

¹⁶³ Arxiu particular Can Cardona. Capítols matrimonials Cardona-Padrosa. Notari Francesc Claramunt. Sant Boi de Llobregat 22 de desembre de 1811.

Víctimes d'una gran penúria econòmica, abans de casar-se, Eulàlia tornà a Barcelona per reclamar, no només els mobles i altres béns de la seva pertinença, sinó també unes joies de Tudó, pel que es veu amagades en el calaix secret d'un escriptori, la devolució de les quals els hi permetria afrontar l'exili amb una mica més de confiança.

No li serviren de res, però, les súpliques i reclamacions i finalment acceptà que els francesos li abonessin mil set-centes pessetes a canvi dels mobles i com a liquidació de les contribucions degudes, convençuda que, un cop restituint el govern espanyol, li tornarien tot el que ella considerava seu.

Antoni Francesc i Eulàlia es casaren a Vinaròs pel novembre de 1815. La seva misèria era tan gran que per poder pagar les taxes dels capítols matrimonials i altres despeses hagueren de demanar un préstec de dues-centes vuitanta-set lliures, quatre sous i sis diners a Jaume Pons i Mornau.¹⁶⁴

Per un document existent a l'arxiu de Corona d'Aragó¹⁶⁵ trobem a l'any 1816 al matrimoni Tudó tot presentant una instància a la Junta de Reintegrant per reclamar els béns embargats pel govern francès. Aquesta Junta ho envià al Fiscal, que llavors era Josep Antoni Pich, el qual al·legà que els mobles i altres béns havien estat venuts als francesos, ja que Eulàlia acceptà per ells les mil set-centes pessetes, i per tant eren patrimoni de l'estat major francès. Després de diverses reclamacions i estires i arronses, però, sembla que el silenci administratiu fou la resposta final de les autoritats espanyoles i els mobles es quedaren en el Palau Reial.

El març del 1814 Ferran VII havia tornat a Espanya per restituir una monarquia que, potser molts, haurien preferit que es quedés fora del país. Ferran entrà per Catalunya i un cop a València signà els decrets que invalidaven la Constitució de Cadis i tota l'obra que els lliberals havien aconseguit fins aleshores.

¹⁶⁴ Jaume Pons i Mornau era comissari de guerra honorari dels reials exèrcits i secretari del govern polític superior del Principat de Catalunya.

¹⁶⁵ ACA. Real Audiencia. Pleitos Civiles. 19011. "Causa de Antonio Francisco de Tudó y doña Eulalia de Tudó y Feliu."

El rei no sols restituí l'absolutisme sinó també La Inquisició i desencadenà una forta repressió contra els lliberals, als que no agrai ni reconegué l'esforç de la lluita contra els francesos, com també contra els afrancesats, als quals titllava de traïdors i col·laboracionistes.

Després de la guerra del francès Catalunya era un país empobrit, les fàbriques estaven aturades i el comerç gairebé paralitzat. La hisenda espanyola es trobava en fallida per la interrupció de les entrades d'or i argent procedents de les colònies americanes, moltes de les quals estaven en ple procés d'independència.

Davant d'aquest desgavell el general Lacy,¹⁶⁶ antic capità general de Catalunya i heroi de la Guerra del Francès, preparà una revolta militar i civil per tal de restaurar la Constitució, però la manca de decisió dels conjurats i una traïció feren fracassar la sublevació.

Lacy fou detingut i condemnat a mort. Degut a les protestes dels gremis barcelonins i per por a una revolta el portaren a Mallorca on fou executat.

Després del retorn del rei i les lleis absolutistes Tudó encara havia intentat recuperar el seu càrrec de l'Audiència, tot al·legant que mai havia estat ni lliberal ni a favor de la Constitució, però que tampoc fou afrancesat, ja que havia fugit de Barcelona per no haver de desenvolupar un càrrec atorgat pel govern francès d'aleshores.

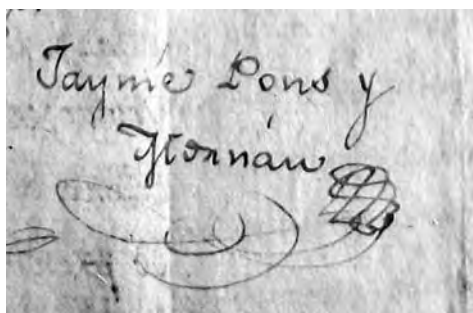
Luís Lacy Gautier. Gravet de Vicente Camarón Meliá (1803-1864)

¹⁶⁶ Luís Lacy Gauthier fou un militar espanyol nascut a Cadis. Ingressà als 13 anys en el Regiment de Borgonya que salpava cap a Puerto Rico. El 1794 participà en la campanya del Rosselló. Separat de l'exèrcit pels seus afers entre el públic femení s'allistà a l'exèrcit francès i marxà a lluitar a Alemanya. El 1808 tornà a Espanya i després de participar en diverses batalles va ser nomenat Mariscal de Camp i poc després Capità General de Catalunya. El 1817 es pronuncià a favor de la Constitució de 1812, motiu pel qual fou empresonat i jutjat.

De tota manera la nova Audiència tenia molt present la seva reputació anterior a 1808 i el seu comportament poc compromès durant la guerra i no el van voler tornar a admetre.

El divuit d'abril de 1816 Antoni Francesc de Tudó havia de tenir prop de setanta anys, estava malalt i tenia la vista molt deteriorada. Per pagar els deutes que tenia amb Jaume Pons i Mornau, que a més de les dues-centes vuitanta-set lliures n'hi havia deixat en altres ocasions fins a un total de mes de vuit mil, davant del notari Josep de Pomareda¹⁶⁷ firmaren l'escriptura de venda de la casa i heretat de Can Tudó de Sant Just Desvern, juntament amb totes les terres.

La venda s'efectuà amb carta de gràcia, és a dir, amb la clàusula que els hereus de Tudó poguessin, si volien i podien, recuperar la propietat en un termini de trenta anys. El preu foren vuit mil quatre-centes dues lliures, nou sous i sis diners, import exacte del deute que tenia amb Jaume Pons, per la qual cosa Tudó no veié ni un diner de la venda de la casa.

*Signatura autògrafa de Jaume Pons Murnau.
(Arxiu històric de Protocols, Barcelona).*

L'escriptura fou firmada pel seu fill gran, Jacint de Tudó Ametller, ja que Antoni Francesc no podia fer-ho degut a la seva mala visió.

No es desvincularen definitivament de Sant Just, ja que per l'octubre de 1817 Eulàlia de Tudó apadrinava cinc criatures santjustenques en la seva confirmació, com ho demostren els llibres parroquials.¹⁶⁸

Però els deutes no acabaven aquí, Eulàlia havia viatjat a Madrid per l'agost de 1816, segurament amb motiu dels estudis del fillastre petit, Josep de Tudó i Dusai i havia deixat a deure vint-i-un mil rals. El comerciant de Reus, Josep Ceriola i Sarri,¹⁶⁹ li havia deixat cinc-cents cinquanta duros a tornar abans del gener de 1817.

¹⁶⁷ AHPB. Notari Josep de Pomareda i d'Amar de la Torre. "Manuale omnes contractus ultimaeque voluntates. 1815-1816" P. 80-83

¹⁶⁸ Les criatures eren: Eulàlia Mas de 6 anys. Rosa Escriu d'un any. Josefa Modolell de 15 anys. Teresa i Eulàlia Rius de 7 i 4 anys respectivament. "Llibre de confirmacions núm. 2" (1752-1865).

Arribada aquesta data és molt probable que Antoni Francesc ja fos mort i Jacint s'hagué de fer càrrec dels deutes de la seva madrastra. Per aquest motiu es veié obligat a vendre's els drets de recuperació de la torre de Palau-Solità. Aquesta casa, anomenada Mas Arimón, havia estat venuda a Narcís Plandolit, també amb carta de gràcia.

Mentre es tramitava aquest assumpte i no podent pagar el deute a Ceriola, Jacint demanà un termini de cinc anys per anar tornant l'import que, traduït en moneda catalana i sumats els interessos, pujava un total de tres mil vuit-centes vuitanta-nou lliures, quatre sous i set diners i li donà els drets de cobrament, fins a l'any 1821, del lloguer de la casa del carrer de Basea de Barcelona que aleshores estava llogada a Gaspar Remisa.¹⁷⁰

Ca n'Arímon de Palau-Solità.

Jacint de Tudó i Ametller, però, va morir relativament aviat, ja que el 1830 el títol de baró i els drets de la Baronia de Vilardida havien passat al germanastre Josep de Tudó i de Dusai que finalment s'instal·là a viure a Valls.¹⁷¹

Carrer de la volta de l'Isern. Aquest carreró anava des del carrer Basea fins la plaça del mateix nom. La casa de Tudó n'ocupava tota la banda dreta

¹⁶⁹ La família Ceriola està documentada a Biosca des de finals del segle XVII. Josep Ceriola i Font fou notari de Solsona i Josep Ceriola i Sarri estigué vinculat al Banc d'Isabel II a partir de 1824.

¹⁷⁰ Gaspar Remisa i Miarons Bres i Querol era un banquer i empresari fundador de la Banca Casals i Remisa. A partir de 1826 s'instal·là a Madrid on treballà amb Bonaventura Carles Aribau qui li dedicà l'*Oda a la Pàtria*. El 1834 obrí uns magatzems públics a Madrid al mateix temps que obtenia l'arrendament de l'explotació de les mines de Rio Tinto i Guadalcanal. El 1839 fundà el diari *El Corresponsal* i donà la direcció del mateix a Carles Aribau engegant una campanya a favor del proteccionisme que afavoria la indústria catalana. El 1840 obtingué els títols de vescomte de Casa Sans i marquès de Casa Remisa. Un dels seus descendents fou Aureliano de Beruete i Moret pintor i director del Museo del Prado.

¹⁷¹ La descendència dels Tudó a l'Alt Camp arriba fins als nostres dies.

A Sant Just, Can Tudó pertanyia ara a Jaume Pons i Mornau, el qual no sembla que tingués la propietat com a lloc d'estiueig sinó com a mitjà per anar cobrant unes rendes que l'explotació de la terra li anava donant.

El masover continuava sent un membre de la família Amigó, concretament en aquells anys era Jacint Amigó Gelabert del Coscoll, casat el 6 de febrer de 1812 amb Marina Roldàn Vinyoles, i en el pagament de les taxes i impostos a l'ajuntament la casa figurava descrita encara com a Can Tudó.

El 25 d'octubre de 1830 Carles Pons i Mornau, germà del ja difunt Jaume, per pagar un deute que el seu germà havia contret amb Maties Massanet, li vengué tota l'heretat de Can Tudó de Sant Just Desvern a Francesc Campreciós, pagès hisendat del mateix poble però ara habitant a Esplugues.¹⁷²

El preu de la venda foren deu mil vuit-centes setanta-tres lliures dinou sous i sis diners de les quals es retingueren tres mil cinc-centes lliures per pagar directament a Maties Massanet.

Carles Pons i Mornau rebé doncs set mil tres-centes setanta-tres lliures dinou sous i sis diners per la venda de la casa i totes les terres, i renuncià a qualsevol dret que, com hereu del seu germà, hi pogués tenir.

A black and white photograph of a handwritten signature in ink on aged paper. The signature is written in a cursive script and appears to read 'Carles Pons i Mornau'. There is a large, decorative flourish at the end of the signature.

Signatura autògrafa de Carles Pons Mornau. (Arxiu històric de Protocols, Barcelona).

Dos dies després de fer-se aquesta transacció, Francesc Campreciós firmà una altra escriptura de venda¹⁷³ de la mateixa heretat de Can Tudó a Joan Modolell-Ginestar i Gelabert del Coscoll, pagès de Sant Just Desvern.

Pel que es veu Campreciós només estava interessat en dues peces de terra, les anomenades Vinyeta de l'Arrabal de la Creu i les Oliveretes, que per la seva situació afrontaven amb terres espluguïnes de la seva propietat, però com que la casa i terres de Can Tudó es venien en un sol lot, Francesc Campreciós convencé a Joan Modolell-Ginestar perquè es comprés tota la resta de la propietat.

¹⁷² AHPB. Notari Jaume Rigalt i Estrada. "Trigesimus primus liber contractum..." 1830. P. 332 r – 337 r.

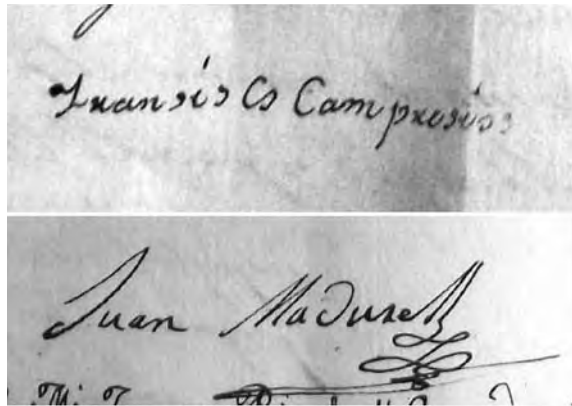
¹⁷³ AHPB. Idem. PP. 337 v – 338 v.

Joan Modolell-Ginestar era llavors un pagès de quaranta-un anys, casat des del 1812 amb Rosa Padrosa. Segons les notes històriques de Mn. Antonino l'antiga casa Ginestar en aquesta època ja era molt vella i només hi quedaven alguns serveis de pagès, com la coneguda Premsa d'oli que tots els habitants del poble utilitzaven.

Els Modolell-Ginestar havien passat a viure a la casa anomenada d'en Farràs, a l'altra banda de la plaça. Per aquest motiu i pel fet de ser descendent d'aquell altre Joan Modolell-Ginestar a qui el vell Tudó havia volgut quedar-se-li la casa, és molt probable que Joan acceptés de molt bon grat el negoci que li oferia Campreciós per passar a ser el nou amo de Can Tudó.

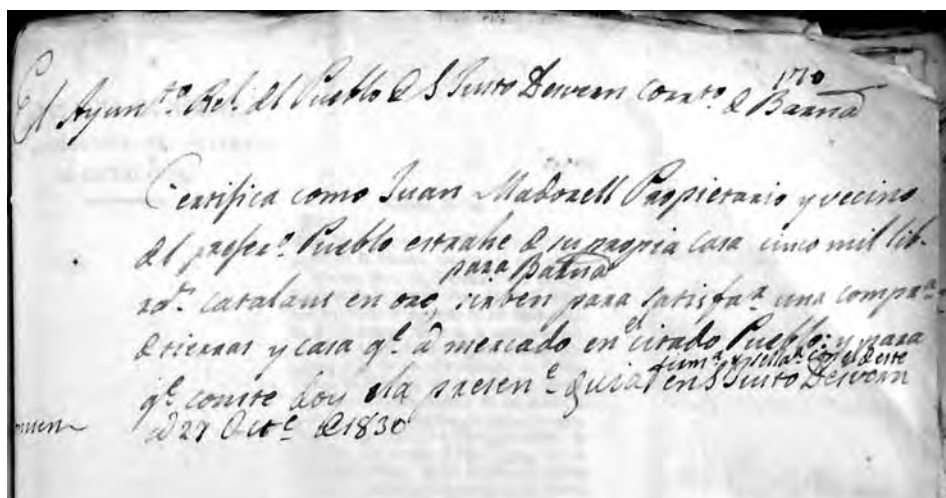
Per tal de fer efectiva aquesta compra Joan Modolell-Ginestar baixà a Barcelona preparat amb cinc mil lliures d'or a la butxaca que havia tret de casa seva i que declarà a l'Ajuntament, com llavors manava la llei quan es tractava de diners per comprar i vendre terres.¹⁷⁴

Francesc Campreciós pagà per les dues peces que l'interessaven dues mil lliures, quedant a càrrec de Modolell-Ginestar tota la resta de l'import, incloses les tres mil cinc-cents lliures que es devien a Massanet.

Signatures autògrafes de Francesc Campreciós i Joan Modolell. (Arxiu històric de Protocols, Barcelona).

¹⁷⁴ Arxiu Històric de Sant Just Desvern. Hisenda. Capsa 671. Certificat de l'Ajuntament de data 27 d'octubre de 1830.

Certificat de l'Ajuntament de Sant Just conforme Joan Modolell ha retirat cinc mil lliures de casa seva per comprar "casa i terres". (Arxiu Històric de Sant Just Desvern).

Així doncs el 28 d'octubre de 1830, un cop escripturades les dues vendes en l'Ofici d'Hipoteques de Sant Feliu de Llobregat,¹⁷⁵ l'heretat de Can Tudó va passar a anomenar-se Can Ginestar. Des de llavors i durant quasi cent cinquanta anys aquesta casa fou propietat de la família Modolell-Ginestar, fins que l'any 1978 l'Ajuntament de Sant Just Desvern la va adquirir, convertint-la en la Casa de Cultura del poble.

*Joan Modolell i Rosa Padrosa.
(Fotografia de Narcís Nobas.
Col·lecció Joan Modolell Mainou).*

¹⁷⁵ ACA. Fondos notariales de Sant Feliu de Llob. y Contaduria de Hipotecas. 1830-1832. Llibre 143. Pàg. 213.

Annex I

Afrontacions

En el cadastre¹⁷⁶ de 1716 Tudó declara un total d'onze peces de terra, de diverses mujades d'extensió, dedicades cinc d'elles al cultiu del blat, l'ordi i la civada i la resta amb vinya i arbres fruiters.

En el lloc dit **La Noguera** 1 mujada de 2ª qualitat ordi i civada

Afronta

Nord – Lluís Claresvalls i Carbonell de la plaça

Est, Sud i Ponent – Francesc Camprecios

En el lloc dit **La Sarriana** 1 mujada de 2ª qualitat blat, ordi i civada

Afronta

Nord – Baldiri Mèlich i el camí ral

Est – Carbonell de la plaça

Sud i Ponent – Lluís Claresvalls

En el lloc dit **Les Clotes** 4 mujades de 2ª qualitat blat, ordi i civada

Afronta

Nord – Baldiri Mèlich

Est – Jaume Falguera i Pau Roig

Sud - Ramoneda

Ponent – camí ral

En el lloc dit **Lo Clos** 3 mujades de 1ª qualitat vinya i arbres fruiters

Afronta

Nord – Francesc Gelabert de la Riera i Gabriel Cardona

Est – Lluís Claresvalls

Sud – camí ral

Ponent – Pau Roig i Gelabert del Coscoll

¹⁷⁶ El Cadastre de 1716 va ser el primer que s'efectuà manat per les lleis de Nova Planta de Felip V.

En el lloc dit **Lo Coll** 1 mujada de 1ª qualitat vinya i fruiters nous

Afronta

Nord – Joseph Marola

Est – el Convent dels Carmelites

Sud – Joseph Campderròs

Ponent – Rigol

En el lloc dit **Vinya de la Creu** 1 mujada de 1ª qualitat vinya

Afronta

Nord – camí ral

Est – el Convent dels Carmelites

Sud – Joan Baptista Modolell

Ponent – el mateix i Gabriel Cardona

En el lloc dit **Lo Padró** 3 mujades de 1ª qualitat vinya

Afronta

Nord – Francesc Cortès i el mateix Tudó

Est – Salvador Ferrer

Sud – Ramoneda d'Esplugues i el Convent dels Carmelites

Ponent – Carbonell de la plaça

En el lloc dit **Lo Mas** 2 mujades de 3ª qualitat bosc

Afronta

Nord – Pere J Gelabert

Est – Francesc Cortès i el mateix Tudó

Sud – el mateix Tudó

Ponent – Gabriel Cardona

En el lloc on està construïda la casa, 1 mujada de 3ª qualitat blat, ordi i civada

Afronta

Nord – Pau Pedrosa i el mateix Tudó

Est – el mateix Tudó

Sud – Església i el camí ral

Ponent – Gabriel Cardona

La peça que és sota la casa 2 mujades de 2ª qualitat blat, ordi i civada

Afronta

Nord – amb la riera

Est – el mateix Tudó i Pau Pedrosa

Sud – Jacint Sagrera i Gabriel Cardona

Ponent – el camí de l'Església a la font

Una peça erma sobre la casa 1 mujada de 4ª qualitat

Afronta

Nord – Gabriel Cardona i Pau Pedrosa

Est – Carbonell de la plaça

Sud – el mateix i Antoni Oriol

Ponent – el mateix Tudó

En l'escriptura de venda del 1816¹⁷⁷ les diverses peces de terra han canviat així com les afrontacions i són declarades de la següent manera:

La peça de terra on es troba la casa i el paller de 7 mujades i $\frac{3}{4}$.

Afronta

Nord – part amb Gaspar Pedrosa i la riera de Sant Just

Est – part amb Josep Mª Freixes i Josep Cardona

Sud – part amb Josep Cardona, l'església i Josep Campreciós

Ponent – part amb Joan Pujol, Feliu Gelabert del Coscoll i la riera

La casa¹⁷⁸ i les set mujades d'extensió d'aquesta peça són en lliure i franc alou, però els $\frac{3}{4}$ que resten estan dividits. Una meitat, juntament amb la peça de terra veïna de Feliu Gelabert, formen el terreny anomenat Ferriginal que pertany al Reial Monestir de Valldonzella. Per una concòrdia firmada el 1532 entre Benet Duran, Joan Gelabert i el Monestir, el cens son sis capons a pagar cada any el dia de Nadal, tres capons Duran i tres Gelabert. L'altra meitat dels $\frac{3}{4}$ pertany al Rector de Sant Just i el cens són també dos capons per Nadal.

Aquests censos eren encara vigents i s'havien de tenir en compte a l'hora de vendre les terres.

¹⁷⁷ AHPB. Notari Josep de Pomareda i d'Amar de la Torre. Escripura de venda Tudó/Pons Murnau. Veure nota 163.

¹⁷⁸ AHPB. Notari Jaume Rigalt Estrada. Escripura de venda Pons Murnau/Campreciós. Veure nota 168

La peça anomenada **Lo Clos** de 6 mujades

Afronta:

Nord – part amb Josep Cardona i Bonaventura Vallgornera

Est – part amb Bonaventura Vallgornera, i el camí Ral vell

Sud – part amb Joan Pujol, Josep Coscoll, Josep Mèlich i Feliu Gelabert

Ponent – amb Josep Cardona

Tres mujades d'aquesta peça són en franc alou però les altres tres pertanyen:

Una mujada, situada en el lloc anomenat Ametllers o Quadrell està sotmesa al Priorat de Sant Genís de Rocafort i paga un cens de 9 sous barcelonesos, pagadors cada any el dia de Sant Miquel.

Una altra mujada situada també en el lloc anomenat Ametllers pertany al Rector de Sant Just i a més de pagar delmes per tots els fruits està sotmesa al cens d'una gallina per Nadal.

La tercera mujada que formava part de les terres de l'antic Mas Puig, abans Sacalm, ara pertany al Reial Monestir de Sant Pere de les Puel·les i està sotmesa al cens de 7 quarteres de forment pagadores cada any el dia de Sant Pere.

La peça anomenada **Lo Sants Joanets** de mitja mujada

Afronta:

Nord – amb Feliu Gelabert

Est – el mateix

Sud – amb Francesc Modolell-Ginestar

Ponent – el mateix

La peça anomenada **Camp Roig** d'una mujada

Afronta:

Nord – amb Josep Mèlich

Est – amb Josep Coscoll

Sud – part amb Magí Solanes, el marquès de Monistrol i Francesc Modolell-Ginestar

Ponent – amb Francesc Modolell-Ginestar

La peça anomenada **La Vinyeta** d'una mujada

Afronta:

Nord – amb Josep Mª Freixes

Est – part amb el mateix i Bartomeu Salom de Sant Feliu (àlies l'Aureneta)

Sud – part amb el camí de Sant Feliu a Molins de Rei i Joan Albornà de Barcelona

Ponent – amb Onofre Pi Bernat (àlies el Monjo de Sant Feliu)

La peça anomenada **Les Oliveretes** de 5 mujades i mitja, dividida en quatre parts per la carretera Reial, un camí travessar que va de Barcelona a Sant Just i un altre camí que va a Sant Joan Despí.

Afronta:

Nord – part amb Magí Solanes i Josep Mèlich

Est – part amb Joan Pujol i Erasme de Gònima

Sud – part amb Pere Ramoneda, Pere Modolell i Josep Ramoneda

Ponent – part amb Joan Pujol, Bonaventura Vallgornera i Magí Solanes

La peça anomenada **La Sarriana** de tres quarts de mujada

Afronta:

Nord – amb el camí Ral vell

Est – amb Josep Modolell de la plaça

Sud – amb Bonaventura Vallgornera

Ponent – el mateix

La peça anomenada **Vinya de l'arrabal de la Creu** de tres mujades

Afronta:

Nord – amb el camí Ral vell

Est – amb Josep Mª Freixes

Sud – part amb el torrent, Josep Cardona i Josep Modolell

Ponent – part amb Josep Cardona i Josep Modolell

Dues mujades d'aquesta peça situada en un paratge anomenat Lo Coll de Badia formen part de les antigues terres del Mas Puig, o Sacalm, i pertanyen al Reial Monestir de Sant Pere de les Puel·les. El cens a pagar és de 4 sous barcelonesos, pagadors cada any el dia de la Mare de Déu d'agost.

La peça anomenada **Lo Padró** de sis mujades

Afronta:

Nord – part amb Francesc Gelabert (candeler de cera) i Ramon Arevalo (mestre de marina)

Est – amb Francesc Ramoneda d'Esplugues

Sud – amb Josep Mª Freixes

Ponent – part amb el mateix i Josep Cardona

Una peça erma en el terme d'Esplugues

Afronta:

Nord – amb Josep Pi d'Esplugues

Est – part amb el comte de Darnius i Salvador Argullol (advocat)

Sud – amb Salvador Argullol

Ponent – amb Francesc Gelabert

Annex II

Inventari de l'Heretat de Can Tudó. Juny de 1773

Sala gran

Sis cornocopias ab dos blandons a quiscuna y dos de altres ab un blando
Vuit quadros pintats ab la historia del fill Prodic
Dos quadros pintats ab lo retrato del Rey
Sis paysos grans ab marchs pintats y altre de gran ab march daurat
Dos banchs ab respatllera negra
Un armari pintat de color encarnat y una barreta de ferro
Vidrieras en los porticons de las portas del balcó
Dos altres banchs esto es un de respatller y altre sens ell

Quarto principal

Un escriptori ab sis calaxets i dos claus
Un llit de peu pintat ab sis potes tres tespontins capsalera també pintat
Un mirall gran ab guarnició de colredura y altre mirall petit ab guarnició encarnada
Dotse cadiras grans y deu de petites encarnadas ab aciento de boga
Cinch quadros ab estampas y guarnició pintada de perfils d'or
Dos quadros ab las Immatges del Salvador y Maria ab guarnició també pintada ab perfils de or
Quatre quadrets ab diferents Immatges y guarnicions pintadas
Una piqueta de estany per posar aygua beneyta y altre quadro gran de St. Anthoni ab guarnició part pintada y dorada
Tres barretas de ferro, dos sanefas de fusta y uns arrimaderos de ferro y tambe ab vidres an als porticons de las portas del balcó

Quarto immediat al principal

Un llit de peu de gall ab tres potes
Deu cadiras grans y sis de petites ab asciento de boga
Diferents estampas ab guarnició de tafata blau
Quatre quadros ab guarnicio rodona y daurada
Un mirall ab diferents mirallets
En los armaris de dit aposento se hi troban diferents joguinas de criatura y diferents plats de pisa y terra negra

Aposento immediat al del masover

Un llit de peu de gall ab quatre potes ab dos matalassos molt usats
Tres caxas y tres cadiras grans ab aciento de boga y tres de petites ab iguals
acientos pintadas a diferents colors
Diferents estampas ab guarnició de varios colors

Quarto immediat al rebost

Una camilla ab sa capsalera daurada
Quatre barretas de ferro y quatre sanefas ab guarnició daurada ab sinch
potes y quatre pomps grans la dita camilla
Sis cadiras entre grans y mitjanas ab aciento de boga
Una tauleta rodona que se plega
Quinse quadrets de paper ab guarnició de fusta pintada part negres y part
encarnats
Tres estampas guarnidas ab veta vermella y un armari ab clau

Rebost

Una taula que se plega
Quatre cadires de noguer
Uns peus per posar la gibrelleta per rentarse
Una sort de pisa y tarrisa negra y altre sort de vidre
Dos candaleros de llautó
Dos brocals grans lo un de vidre y altre de estany

Cuyna

Una taula y una pastera ab son calaix
Sinch cadiras de noguer las quatre bones y la altre dolenta
Un escambell
Set cantirs grans per anar a la font y posar llaxiu
Diferents alages y trastes dependens de la cuyna
Un fugó y peus de ferro ab diferens astos grans y xichs per rostir
Unas graellas torrapa, molls, pala, una mitja lluna ab tres fogons clavats
a la fogonera tot de ferro
Dos paellas, un casó y una xocolatera tot de aram
Un morter de pedra blanca ab ma de fusta
Dos llums un de quatre grasols y lo altre de un
Una axeta de bronze clavada a la pica de la ayguera

Sala de la rexa

Dos taulas quadradas de pi y altres dos de mitja lluna y altre de llarga
totas també de pi
Una barreta de ferro
Tretse cadiras obscuras ab aciento de boga
Dos ranconeras ab tres peus y remate pintadas
Una garrafera ab son pany y clau ab nou garrafas
Sis quadros pintats al tremp tambe ab la historia del fill Prodich
Una dotsena de quadros de paper ab guarnició de mitjas cañas y altres
vintidos quadros ab guarnicio doradas
Altres vint quadrets grans de paper guarnits ab veta y altres dotse quadrets
mitjans de paper tambe guarnits del mateix i diferents, altres cinc quadrets
o pahissos
Altre armari per posar la roba de taula y esta dins la panera ab son tap
que encara se hi troba
Dos llansols, dos coxineras, unas tovallas, dos tovallons, una tovallola,
una vanova groga, una bayeta o cuberta encarnada y dos coxins de llana
Quatre garrafas grans y sis ampollas per posar resolis y altres alajas de vidre
y christall per guarnir una taula

Quarto immediat a la escala

Una camilla color de fusta tornejada ab sa capsalera y sis potes
Una tauleta quadrada
Quatre cadiras obscuras ab flos entre groses y mitjanes ab aciento de boga
Divuit quadrets entre grans y mitjans y guarnició de mitja caña y de fusta
compresa alguna estampa gran de paper

Quarto vulgo dit dels frares que dona a la sisterna

Un llit gran pintat ab set potes y dos banchs ab sa cabsalera tota de perfils
de colradura ab tres traspontins y dos matalassos
Una taula quadrada ab sos ganxos, calaix ab pany y clau
Sis cadiras grans pintadas de obscur ab asiento de boga y altre cadira gran
ab brasos de vegueta
Las vidrieras del balconet y las dels porticons de la rexa gran
Una trompa marina
Quatre dotsenas de quadrets petits de paper esto es uns divuit ab guarnició
de colredura y los altres ab guarnició de fusta

Quatre quadrets iguals als prop dits y dos quadros so es lo un pintat al oli dit de la Semalitana sens guarnició y lo altre ab estampetas de la Passio de Christo ab una estampa gran al mitg representant la Mare de Deu dels Dolors

Una basta de Domus Dei ab Immatge gran composta ab floratge de fil de plata

Un prestatge de noguer per llibres ab dos separacions en lo qual se hi troba la vida de St. Bernat Calvo tomo 1

Declaració de los emblemas de Andres Alciato tomo 1

Segona part de la historia de Dn Quixote de la Manxa tomo 1

Tabla chronologica de Dn Claudio Clement de la compaña de Jesus tomo 1

Nenies Reals y llagrimas ubsequiosas del gran Carlos segon tomo 1

Vida de St. Felip Neri tomo 4

Obras poeticas de Sor Joana Agnes de la Creu tomo 2 y unich

Dos tomos de notas guia de Predicadors

Un jardin mistico tomo 1

Oraculo de la Europa consultat tomo 1

Suma espiritual tomo 1

Gottgs de la Concepcio de la vida de Ntra. Señora tomo 1

Un tomo dit Grito de las Almas

Un tomo dit La Dorotea de Lope de Vega

Las fabulas de Isop en llatí y en espanyol un tomo

Un tomo de Fray Lope Felix de Vega Carpio

Un tomo del tractat nou de las cosas maravillosas de Roma en Italia

Dos gerros de pisa fina apadesats

Uns espolsadors de simolsa encarnada

Un respall gran

Un mirallet ab capsas sens tap

Una barreta de ferro demunt la porta

Una vidriera en la finestra

Dos caixas grans ab panys y claus a quiscuna de ellas y en la mes baxa hi ha sinch dotsenas y vuit plats de pisa fina

Sis platos las dos grans dos de mitjanas y las altres dos petites totas de pisa fina

Un gerro y palangana tambe de pisa fina per afeitar y altre palangana del mateix suelta

Una escodella ab son tapador y dos escodellas sueltas tambe de pisa fina
Una fruytera y dos safatas tambe de pisa fina
Dos salseras ab son tapador, deu marselinas, dos salers de christall
Un platet y vint xicras negras y disset blancas y altres quinse xicras de las blavas y blancas
Una escopidora de pisa fina y dos cetrills de pisa blanca per posar oli y vinagre y dos plates ab sos peus de pisa fina per los dits cetrills
Un tinter de estany ab tap y altre de terra
En la caixa mes alta se hi troba dos estalvis de estany per la taula y quatre plats de estany
Una axeta de estany gran y dos de mitjanas
Una sotacopa de estany de las mitjanas
Un drap de canem y estopa per estovallas de cuyna
Un coxinet per cosir
Un cubert de indiana
Sis mapas a mitja caña guarnidas ab veta vermella y un sombrero de palla forrat de tafata vert
En cada balcó de la part forana hi ha una barreta de ferro per las cortinas grosas per quartear lo sol

Rebost del replà de la escala

Dos gerras grans per posar oli de carrega y mitja dins las quals hi ha dos carregas de oli

Corral gran

Un rextat de pi ab pany y clau
Set cabirons de pi los sinch bons y los dos passats
Set quadrats de Alba blanch y dos jassaras tambe de Alba blanch y sinch cabirons del mateix
Vint llatas, quatre portas, tres finestras, un cabiró de roure, un carretó, dos cavalls de fusta, dos portas rexadas de corral vulgo rextat y apadasat y dos pots de Pi llargas

Celler

Tres botas cercoladas de fusta de set carregas y mitja y tres altres botas també ab cercols de fusta de carrega de sinch carregas tres barretons, altre de carrega y altre de tres barretons

Quinse botas circuladas de ferro a saber deu de grans y sinch de medianas
Quatre barrejons circulats de ferro y una bota mediana dolenta circulada
de ferro

Altre bota de carrega y mitja també circolada de ferro

Dos axetas de cup una mediana y altre gran

Un cup de fusta de quinse carregas circolat de fusta

Dos premsas y un banch de fusta per pujar al cup de fusta

En ditas botas se hi troban trentaivuyt carregas y mitja de vi

En lo corral o encontorn de la Casa se ha trobat vinticinch quintars de
cals amarada.

Annex III

Genealogies

Aquesta genealogia de les principals famílies protagonistes del present escrit només comprèn les línies troncal de cada nissaga i l'època històrica que ens ocupa, des dels segles XV-XVI fins a mitjans segle XIX.

Genealogia Tudó

Primera generació

1. **Jacint Tudó** * Montmaneu < 1650/1660. + Barcelona, 13 juny 1725. Enterrat a l' Església de la Mercè.
= **Jerònima Romanyà Mora** filla de Joseph Romanyà i Maria Joanna Mora, 16 febrer 1676 capítols matrimonials a Barcelona.

2 fills:

Jacint Tudó Romanyà + abans de 1710

Joan Tudó Romanyà, que segueix

Segona generació

2. **Joan Tudó Romanyà** + Barcelona, 14 novembre 1748. Enterrat a l'Església de la Mercè.
= **Antònia Alemany Morera** Barcelona 4 octubre 1716 filla de Josep Alemany i Anna Morera.

8 fills:

Jacint de Tudó Alemany, que segueix

Antònia de Tudó Alemany * Barcelona, 1720. = 1743 amb **Josep Alemany Salla**

Eulàlia de Tudó Alemany * Barcelona, 1722. = 1748 amb
Josep Bòria Llinàs.

Jacinta de Tudó Alemany * Barcelona, 1723. = 16 d'abril
1748 a Sant Just Desvern amb **Antoni Juncà Roch-Finestres.**

Ignàsia de Tudó Alemany * Barcelona, 1725.

Joan de Tudó Alemany * Barcelona, 1729

Antoni de Tudó Alemany * Barcelona, 1734. = Càdis, 1772
amb **Catalina Catalán Luésia** nascuda a Lisboa.

4 filles:

Micaela de Tudó Catalán = Pedro Trujillo Barón

Magdalena de Tudó Catalán

Socorro de Tudó Catalán = Philipo Stefanoni

Josefa de Tudó Catalán * Cadis, 19 maig 1779. + Madrid,
20 setembre 1869 = **Manuel Godoy López de Faria**
* Badajoz, 12 maig 1767 + París, 4 octubre 1851

2 fills:

Manuel Godoy de Tudó * 1805. + Madrid 1871

Luis Godoy de Tudó * 1807. + Pisa, 1818

Marianna de Tudó Alemany * Barcelona, 1735. = < 1750
amb **Josep d'Arnau i Vendrell**

Tercera generació

3. **Jacint de Tudó Alemany** * Barcelona, 31 octubre 1716 + Madrid, 5 maig 1773. Enterrat a Barcelona Església de la Mercè.
= **Theresa Peaguda de la Encina** filla de Francisco Peaguda Mendoza i Paula de la Encina Manrique * Barcelona, 17 octubre 1726. Matrimoni > 1748

1 fill:

Antoni Francesc de Tudó Peaguda, que segueix

Quarta generació

4. **Antoni Francesc de Tudó Peaguda** * Barcelona >1750
= **Josefa Ametller Serralta**, Barcelona 17 agost 1778 Parròquia del Pi, filla de Guillem Ametller i Francesca Serralta. * Molins de Rei + Barcelona, 6 maig 1794. Enterrada a l'Església de la Mercè.

2 fills:

Jacint de Tudó Ametller + < 1829

Theresa de Tudó Ametller, que segueix

Antoni es casà en segones núpcies amb **Marianna de Dusai i de Marí**, Llicència matrimonial 21 desembre 1794, filla de Francesc Fèlix de Dusai i de Fiveller i Maria Theresa de Marí i de Brú
* Sant Cugat del Vallès, 20 novembre 1761. + Tortosa > 1809.

1 fill:

Josep de Tudó i de Dusai, que segueix

Antoni es casa en terceres núpcies amb **Eulàlia Caraben vda. de Feliu** el 1815.

Cinquena generació

- 5. Theresa de Tudó Ametller** * Madrid, 1778
= **Manuel Daban Urrutia**, Barcelona 10 setembre 1803 Parròquia
del Pi, fill de Juan Daban i Catalina Urrutia * La Habana,
16 juliol 1772. + Barcelona, 13 abril 1849

8 fills

- 6. Josep de Tudó i de Dusai** * Barcelona 1795 + Valls ?
= **Antònia Pons Prim**

3 fills

Genealogia Duran

Primera generació

1. **Benet Duran** + Sant Just Desvern, 17 abril 1576
= **Elisabeth Solana**

5 fills:

Antoni Duran Solana, que segueix

Barthomeu Duran Solana * Sant Just Desvern, 23 maig 1529

Paula Angelina Duran Solana * Sant Just Desvern, 16 maig 1540

Francesc Duran Solana * Sant Just Desvern, 30 abril 1542

Joan Montserrat Duran Solana * Sant Just Desvern, 18 novembre 1545

Segona generació

2. **Antoni Duran Solana** * Sant Just Desvern, 28 juny 1527. + 1590
= **Montserrat** (ambdós moriren de pesta)

4 fills:

Susanna Duran * Sant Just Desvern, 28 Octubre 1666

Pere Pau Duran, que segueix

Joan Pau Francesc Benet Duran * Sant Just Desvern, 24 juny 1573

Francesc Duran * Sant Just Desvern, 30 Abril 1542.
= **Eleonor**

1 fill:

Antoni Francesc Duran * Sant Just Desvern,
31 Octubre 1578

Tercera generació

3. **Pere Pau Duran** Sant Just Desvern * 30 juny 1568 + 18 gener 1637
= **Violant Ametller Vallhonrat** * Molins de Rei, + 1 novembre 1642

5 fills:

Pau Duran Ametller, que segueix

Joana Violant Duran Ametller * Sant Just Desvern,
30 novembre 1594

Francesca Magdalena Duran Ametller * Sant Just Desvern,
24 juliol 1597.
= **Joan Lledó** 1621

Gaspar Joan Duran Ametller Sant Just Desvern,
* 9 juny 1600 + 20 setembre 1674
= **Eulària Aravall** 26 octubre 1648. + Sant Just Desvern,
7 setembre 1671.

Pere Josep Duran Ametller * Sant Just Desvern,
22 desembre 1602

Quarta generació

4. **Pau Duran Ametller** + Sant Just Desvern, 23 agost 1638
= (1) **Elisabeth Cabús** 4 juny 1617 * Alella
= (2) **Beneta Ribes de la Iglesia**, Sant Just Desvern > 1618
* Sant Feliu de Llobregat

6 fills:

Pere Pau Duran Ribes de la Iglesia * Sant Just Desvern,
20 abril 1623

Margarida Eulària Duran Ribes de la Iglesia * Sant Just
Desvern, 14 maig 1624

Mariangela Duran Ribes de la Iglesia * Sant Just Desvern,
+ albat

Catherina Beneta Orosia Duran Ribes de la Iglesia * Sant
Just Desvern, 7 març 1626.

Feliu Jaume Just Duran Ribes de la Iglesia, que segueix

Maria Eulàlia Elisabeth Duran Ribes de la Iglesia, Sant Just
Desvern, * 24 juny 1638 + 20 desembre 1686
= (1) **Jacint Salza** Sant Just Desvern (Casa pairal)
9 desembre 1666
= (2) **Miquel Casals** 1667 * Sant Boi de Llobregat

Cinquena generació

- 5. Feliu Jaume Just Duran Ribes de la Iglesia**, Sant Just Desvern,
* 5 novembre 1633 + 28 juliol 1686
= **Maria Gramatges**, * Barcelona, filla de Pere Gramatges y
Caterina, capítols matrimonials 6 febrer 1652. + Barcelona, 8
febrer 1690. Enterrada Església del Pi

4 fills:

Maria Eulàlia Duran Gramatges * Sant Just Desvern,
13 juliol 1659

Gaspar Pau Duran Gramatges * Sant Just Desvern,
19 novembre 1661. + albat 1661

Marc Anthoni Pere Duran Gramatges Sant Just Desvern,
* 6 abril 1665 + 21 març 1685

Maria Teresa Paula Duran Gramatges * Sant Just Desvern,
30 setembre 1668

Genealogia Ginestar

Primera generació

1. **Montserrat Ginestar**, Sant Cugat ? (mestre de cases)
= **Quitèria**

5 fills:

Montserrat Ginestar que segueix

Pau Ginestar (mestre de cases)
= **Eulàlia Heres**, Sant Just Desvern 1603 filla
de Pere Heres i Eulàlia

Jaume Ginestar (mestre de cases)
= **Margarida Bayona** Sant Just Desvern 1602
filla de Salvador Bayona i Magdalena

Montserratada Ginestar
= **Francesc Oliver** Sant Just Desvern 1601

Joana Ginestar * Sant Just Desvern 12 gener. 1569

Segona generació

2. **Montserrat Ginestar** * Sant Andreu de la Barca (mestre de cases)
= **Catherina Giscart** * Sant Feliu de Llobregat. + Sant Just Desvern
11 juny 1615

6 fills:

Jaume Ginestar Giscart que segueix

Eleonora Ginestar Giscart * Sant Just Desvern 1594
= **Gabriel Oliveres**, fill de Baltasar Oliveres i Elisabeth

Catherina Joanna Ginestar Giscart * Sant Just Desvern
10 abril 1600

Margarida Violant Ginestar Giscart * Sant Just Desvern
13 juliol 1603
= **Felip Boxeda** Corbera 1616

Andreu Ginestar Giscart
= **Eulàlia Rigual** Sant Just Desvern 1631 filla de
Joan Rigual i Paula

Magina Ginestar Giscart
= **Miquel Oliveres** Sant Just Desvern 1616

Tercera generació

3. **Jaume Ginestar Giscart** (mestre de cases)
= (1) **Elisabeth Campreciós** Sant Just Desvern 1618 filla de
Pau Campreciós i Eleonor. + mateix lloc 29 agost 1624

2 fills:

Catherina Tecla Ginestar Campreciós * Sant Just Desvern
28 novembre 1620

Angela Paula Ginestar Campreciós * Sant Just Desvern
6 maig 1624
= (2) **Maria** < 1625. + Sant Just Desvern 5 juny 1671

4 fills:

Jaume Ginestar, que segueix

Paula Maria Ginestar * Sant Just Desvern 8 desembre 1627

Gabriel Pere Martí Ginestar * Sant Just Desvern
29 abril 1636

Joan Esteva Montserrat Ginestar * Sant Just Desvern
16 octubre 1639

Quarta generació

4. **Jaume Ginestar** (pagès)

= **M. Angela Bonanat** Sant Just Desvern 11 febrer 1648.

* Sant Vicenç dels Horts

2 fills:

Montserrat Josep Jaume Ginestar Bonanat¹⁷⁹

* Sant Just Desvern 8 abril 1649

= **Maria Modolell** Sant Just Desvern 9 novembre 1676 filla de Francesc Modolell i Anna Maria

Maria Magdalena Margarida Ginestar Bonanat

* Sant Just Desvern 24 juliol 1650

= **Just Modolell Cortès** Sant Just Desvern 20 febrer 1667 fill de Pau Modolell i Àngela Cortès

¹⁷⁹ Montserrat Ginestar i Maria Modolell heretaren el Mas Bonanat de Sant Vicenç dels Horts

Genealogia Amigó

Primera generació

- 1. Bartomeu Amigó**
= Isabel

1 fill:

Pau Pere Amigó que segueix.

Segona generació

- 2. Pau Pere Amigó + 1696**
= Anna Cuiàs

4 fills:

Pau Amigó del Baluard Cuiàs

Josep Amigó del Baluard Cuiàs, que segueix

Gaspar Amigó del Baluard Cuiàs
= M. Gràcia Llunell 1695

Isabel Amigó del Baluard Cuiàs

Tercera generació

- 3. Josep Amigó del Baluard Cuiàs**
= **Francesca Estrada** 20 gener 1711 filla de Joseph Estrada i Maria.

6 fills:

Maria Amigó del Baluard Estrada
= **Agustí Vilar Dalmases** 7 abril 1739

Madrona Amigó del Baluard Estrada

Josep Amigó del Baluard Estrada

Jacint Amigó del Baluard Estrada que segueix.

Pau Amigó del Baluard Estrada
= **Gertrudis Gelabert Martí** 6 maig 1753

Antònia Amigó del Baluard Estrada

Quarta generació

4. **Jacint Amigó del Baluard Estrada** * Sant Just Desvern 1719
= **Teresa Mestre-Canalies Jonc** Sant Just Desvern 30 maig 1747
filla de Salvador Mestre-Canalies i Margarida Jonc

3 fills:

Jacint Amigó del Baluard Mestre-Canalies que segueix

Francesca Amigó del Baluard Mestre-Canalies
= **Joan Biosca Rovira** 9 gener 1776

Maria Amigó del Baluard Mestre-Canalies
= **Francesc Gelabert de la Riera Roca** 4 juny 1792

Cinquena generació

5. **Jacint Amigó del Baluard Mestre-Canalies** + Sant Just Desvern
23 desembre 1805
= **Margarida Gelabert del Coscoll Castells** 4 febrer 1777 filla de
Joseph Gelabert del Coscoll i Maria Castells.
+ Sant Just Desvern 6 agost 1819

2 fills:

Jacint Amigó del Baluard Gelabert del Coscoll que segueix

Maria Amigó del Baluard Gelabert del Coscoll

Sisena generació

6. Jacint Amigó del Baluard Gelabert del Coscoll

+ Sant Just Desvern 8 gener 1857

= **Marina Roldan Vinyoles** 6 febrer 1812. + Sant Just Desvern
9 desembre 1866

8 fills, entre ells:

Jacint Amigó del Baluard Roldan que segueix

Setena generació

7. Jacint Amigó del Baluard Roldan + Sant Just Desvern

14 setembre 1878

= **Rosa Rius Ribas** 16 abril 1842 filla de Miquel Rius i Rosa Ribas
+ Sant Just Desvern 23 juliol 1875

10 fills

Genealogia Modolell¹⁸⁰

Primera generació

1. **Pau Modolell** Sant Just Desvern * 29 gener 1542 + 18 maig 1598
= **Eliañor Sala Salla** 23 maig 1562 filla de Joan Sala Figuerola i
Anna Salla * Arenys de Munt + Sant Just Desvern 15 abril 1586

3 fills:

Pau Modolell Sala, que segueix.

Elionor Modolell Sala Sant Just Desvern * 1567
+ 14 agost 1590
= **Joan Solanes Cardona** 7 abril 1582. Sant Just Desvern
* 15 setembre 1555 + 4 maig 1620

Margarida Modolell Sala * Sant Just Desvern
= **Pere Oliver Tries** 23 juliol 1588. * 1568 a
L'Hospitalet de Llobregat

Segona generació

2. **Pau Modolell Sala** * Sant Just Desvern
= **Angela Cortes** 15 desembre 1590 filla de Tomas Cortes y Beneta
* Vallvidrera

9 fills, entre ells:

Pau Modolell Cortes que segueix

¹⁸⁰ Aquesta genealogia es centra en la branca Modolell-Ginestar durant l'època estudiada.

Tercera generació

3. **Pau Modolell Cortes** Sant Just Desvern * 27 març 1597
= **Angela Rovira** 1622. * Sant Feliu de Llobregat
+ 17 setembre 1668

18 fills, entre ells:

Just Modolell Rovira, que segueix. (novè fill)

Quarta generació

4. **Just Modolell Rovira** * Sant Just Desvern
= **Maria Ginestar Bonanat** 20 febrer 1667 filla de Jaume Ginestar
i Maria Bonanat * Sant Just Desvern + 16 juny 1706

2 fills:

Francesc Modolell Ginestar, que segueix

Jaume Modolell Ginestar

Cinquena generació

5. **Francesc Modolell Ginestar** Sant Just Desvern. + 1717
= **Marianna Roca Massana** 21 febrer 1702 filla de Ramon Roca i
Maria Massana. * Corbera

2 fills:

Joan Modolell-Ginestar Roca que segueix

Maria Modolell-Ginestar Roca * 11 gener 1703

Sisena generació

6. **Joan Modolell-Ginestar Roca** Sant Just Desvern * 5 gener 1705
+ 8 febrer 1785
= **Eulàlia Bas Faixer** Vilafranca 1755. * 16 febrer 1705 a
Sant Just Desvern + 1 abril 1806

12 fills, entre ells:

Francesc Modolell-Ginestar Bas que segueix

Setena generació

7. **Francesc Modolell-Ginestar Bas** Sant Just Desvern * 1767
+ 9 juliol 1847
= **Francesca Gelabert del Coscoll Castells** 27 novembre 1781
filla de Joseph Gelabert del Coscoll i Maria Castells. + 6 gener 1838

9 fills, entre ells:

Joan Modolell-Ginestar Gelabert del Coscoll que segueix

Vuitena generació

8. **Joan Modolell-Ginestar Gelabert del Coscoll** Sant Just Desvern
* 2 maig 1789 + 9 març 1876
= **Rosa Padrosa Gelabert de la Riera** 11 gener 1812 filla de
Jaume Padrosa i Theresa Gelabert de la Riera
* Sant Just Desvern 1786

10 fills, entre ells:

Miquel Modolell-Ginestar Padrosa que segueix

Novena generació

9. Miquel Modolell-Ginestar Padrosa Sant Just Desvern

* 20 desembre 1816

= **Joaquima Modolell Mitjans** 7 gener 1845 filla de
Joseph Modolell Preciós i Maria Mitjans Vivé * 1826

2 fills, entre ells:

Joan Baptista Modolell-Ginestar Modolell (ordenà la
reforma modernista de Can Ginestar)